T. C.
Genelkurmay Başkanlığı
IX. Şube

Mahrem ve Hizmete Özel

ADMİRALTY MUHAREBE ÖZETLERİ

15

1942 Rusya Konvoyları

1948

İçindekiler

Ekler

Plânlar

Genel kaynaklar

Savaş gündemi, tarih şubesi.
Konvoy işaret dosyası, ticaret kısmı

Anavatan filosu ceridеleri . . .	M. 050297/41, 050758/42.
Anavatan filosu gündemleri . . .	T. S. D. 5520 - 5525, 5526 a, 5527 a/41; 3526 - 3528,3530, 3528 - 3541, 3543, 3545, 3547 - 3549, 3551, 3552, 3553 a - 3559 a/42.

Bölüm I : Mart 1942

Anavatan filosu ceridesi	M. 051137/42.
Anavatan filosu raporları . . .	M. 050799, 050800, 050801/42.
Zatı şahane Victorious gemisi . .	M. 05027/42.
Zatı şahane Faulknor gemisi . .	M. 05116/42.
Zatı şahane Kenya gemisi . . .	14 - Mart - 1942 gün ve 0355/A sayılı tezkere.
PQ 12 konvoy komodoru . . .	M. 05033/42.
10 uncu kruvazör fırkası (Tümeni)	M. 04185/42.
Zatı şahane Hozart gemisi . . .	M. 05070/42.
Denizaltılar	M. 04475, 04953, 05000, 5142/42.
1 inci kruvazör tümeni harp gündemi	T. S. D. 3280/42.
Denizaltılar komutanlığı harp „	T. S. D. 4232/42.

Bölüm II : Haziran - Temmuz 1942

Anavatan filosu ceridesi	M. 052452/43.
Zatı şahane Keppel gemisi . . .	M. 09823/42.
PQ 17 Konvoy komodoru . . .	M. 011511/42.
Ticaret gemisi Rathilin ve Zamalek.	M. 014513/42.
Zatı şahane İnglefield	M. 010678/42.
Denizaltı komutanlığı harekât özeti	M. 010892/42.
II. nci kruvazör tümeni garp gündemi	T. S. D. 3288/42.

Bölüm III : Eylûl 1942

Anavatan filosu ceridesi	M. 052425/43.
Anavatan filosu raporu	M. 051890/42.
Archangel İngiliz deniz K. . . .	M. 052050/42.
PQ 18 konvoy Komodoru . . .	M. 014755/42.
M. 051840/42 ye topçuluk eki . .	M. 015134/42.
M. 05890/42. deki Zatı şahane Avengir in üzerine deniz hava tümeni mazbata	T. S. D. 1309/42.
Denizaltı gemileri komutanlığı (Harekât özeti)	M. 014597/42.

Bölüm IV: Aralık 1942 - Ocak 1943

Anavatan filosu ceridesi	M. 052901/43.
Anavatan filosu raporu	M. 052714/43.
Denizaltılar K. lığı (Harekât özeti).	M. 01972/43.
Denizaltılar K. lığı savaş gündemleri	T. S. D. 4247/42., 5069/43.
Zatı şahane Graph gemisi . . .	M. 0865/43

Keza bütün bölümler için bazı gemilerin seyir jurnalı ve işaret defterleri.

Rusya konvoyları 1942

Başlangıç

Ağustos - 1941 sonlarına doğru ilk Konvoy Archangel'e hareket etti. Birkaç gemi Ruslar ile birlikte çalışan bazı Hurricane uçakları için iniş takım ve lâzimesini taşımakta idi. Böylece 1942 sonlarına kadar yurttan dışarı 21 ve Yurda doğru 16 olmak üzere Kuzey Rusyaya askerî ihtiyaçları için doğru seferler başladı. Bu müddet içerisinde karşılaşılan birçok tehlikelere rağmen her çıkan 6 gemiden beşi emniyetle yerine ulaşmış ve hattâ dönenler bundan daha yüksek nisbette olmuştur.

Tutar şekli aşağıdadır. [1]

Rusyaya 301 gemi gönderildi: 53 kayıp: 248 gemi ulaştı.

Rusyadan 232 gemi gönderildi: 16 kayıp: 216 gemi ulaştı.

İlk olarak denizaltılar, Bardufoss ve Banak'da üslenmiş birkaç uçak ve destroyerler tarafından yapılan hücumlardan doğan tehlikeler (Plân 1 e bakınız) idi. Binaenaleyh ilk konvoylar bir kruvazör ve açık deniz (Eskordu) olarak bir çift destroyer ile seyrediyordu ve ilâveten seyahatin sonlarında, münteha noktalarına bir veya iki gün kala mayn tarayıcılar veya bazı balıkçı gemileri; bundan başka doğu - nihayette mahallî eskort Rus destroyerleri tarafından takviye edilirdi. Kış mevsiminin gelmesile, uzun geceler, kalın denizler ve acı soğuklar kutup sularında kendiliğinden muhafızlık yapıyordu, bu şartlar içinde uçaklar uçamıyor, toplar, aletler donuyor, binaenaleyh bir gemi ender olarak kifayetini kaybetmeden tam yolda stim tutabiliyordu. Mart 1942 ye kadar seyreden 158 gemiden ancak bir ticaret gemisi kaybedildi ve bir eskort, motabele destroyeri denizaltılar tarafından batırıldı. Bu sıralarda, filvaki Almanya bazı ağır gemilerini Norveçte üslendirmişti. Denizaltılar ve hava kuvvetlerini arttırmıştı, her şeyden fazla günler daha uzamakta ve bu sıralarda buz alanlarının mevkileri henüz konvoy yolunu Bear (Ayı) adasının (takriba 19 E, 74 N.) güney taraflarına inhisar ettirmekte idi. Daha sonraları, konvoylara ana (Hat) gemileri verilerek takviye edildi ve genel olarak bir uçak gemisi, Irlanda ile Spitzbergen arasında, konvoy Bear (Ayı) adası batısına geçinceye kadar istikşafta bulunuyordu. Nisandan sonra da eskortlar takviye edildi. Fazla destroyer ve mümkün mertebe fazla denizaltı ve hava defi gemileri ve fırsat üzerine, muhafaza gemisi olarak bir uçak gemisi verildi.

[1] Özellikler için A (1) ekine bakınız.

Keza bu konvoyların takviyesinde karakol işleri için denizaltılar kullanılıyordu. Bunlar bazen, Norveçteki Alman üslerinin açığında bazen de konvoya yaklaşmakta bulunan düşman hatlarına aykırı mevkilerde vazifelendiriliyordu, konvoy doğu veya batıya doğru ilerlediğine göre mevkileri kaydırılıyordu. Gemilerin devrine göre idare edilen sahil müdafaa komutanlığı uçakları tarafından istikşaf yapılıyordu.

Metinde bahsedilen seyahatler görevin çeşitlerini gösterir. Bölüm 1 de Mart 1942 bidayetlerinde Rusyaya yapılan konvoy, düşman tarafından zararlı hale getirilmeyen dönüş sahasındaki kenarları boyunca yollarını tertiplemiş oldukları görülür, bu esnada yurt tarafına giden eş konvoydan ayrılmış bir gemi Amiral Von Tirpitze raslamış ve kaybedilmiş bulunuyordu ki; anavatan filosu uçakları tarafından bu hücum kendisine tavsiye edilmiştir. İkinci bölümde temmuz konvoyu diğer zamanlara nisbetle daha zayiatlı olmuş, İngiliz hat gemilerinin ulaşamıyacağı uzaklıkta Tirpitz tarafından bir hücum tehdidi konvoyun dağılmasına sebebiyet vermiş birer ikişer mukadderatlarını tayin etmek için her zaman yaptıkları gibi avlamışlardır. Bölüm III. 7 - eylül, Rusyaya yapılan en büyük PQ 18 konvoyundan bahseder. Bu konvoy uçak ve denizaltılara karşı en iyi şekilde emniyet altına alınmış ve buzlu sahanın durumu daha kuzey yolunu takip ederek gitmelerine diğer aylara nisbetle daha müsait olduğu bir zamanda yapılmıştır. Fakat Alman hava hücumları evvelkilere nisbetle daha ağır olmuş ve seyahatin ortalarında biribiri ardına üç gün yapılan hücum ile diğer hücumlara karşı konvoy savaşmış, bu hücumların neticeleri sonradan madde 53 te verilmiştir. Sonuncu bölüm IV, 6 pusluk topu bulunan iki kruvazör ile 5 destroyerin çok kuvvetli Lutzow, Hipper gibi gemilerden nasıl korunduklarını ve Yılbaşı gecesinde belki 6 destroyer ile fecirde nasıl çarpıştıklarını gösterir.

Bu harekât anavatan filosuna ağır yükler yüklediği için diğer komutanlıklara bağlı destroyerler ve korvetler, mayn tarayıcılar ve balıkçı gemileri göreve yardım etmek üzere bu komutanlığa bağlanmıştı. Ticaret birliklerinin zayiatı ile Rusya konvoylarında görevlendirilen iki kruvazör dört destroyer, dört mayn tarayıcı ve bir denizaltı zayi edilmiştir.

Özetleri A (1) ekimdedir.

BÖLÜM I

PQ 12 ve QP 8 Konvoyları: Mart 1942

(Ek B ve 2, 3, 4 üncü plânlara bakınız)

1 — Bu çift konvoy ilk olarak hat gemisile takviye edilmişti. Almanların Norveçte hizmete hazır iki ağır gemisi vardı. Amiral Fon Tripitz ve Amiral Scheer, bunlardan birisi veya ikisi Rusyaya yapılan yardımı durdurmağa çalıştılar. [1] Bilhassa Norveçte Bear (Ayı) adasının Güneyinden ve Norveçin şimal sahilinden 250 mil içerisine geçmek zorunda bulunduğu esnada su üstü gemilerine hücuma müsait şanslar verecek kadar günler uzundu; mart ve nisanda buz manialarıı senenin diğer zamanlarından daha fazla güneye uzanır. Bundan başka, bu iki konvoy diğer mutat olanlardan daha büyük, her biri 15 gemiyi ihtiva ediyordu. Rusya konvoyları ölçüsünde hakikaten ilk büyüme kademesini gösteriyordu. Bu olaylar karşısında anavatan filosu Başkomutan Amiral Sir Jack To Vey ana gemilerle takviyeye karar verdi; ve seyahatleri için tekliflerinin dış hatlarını çizdiği aşağıdaki işaret 26 - şubatta Admiralty'ya verdi :-

Rusya konvoylarının muhafaza hususatı aşağıdadır :-

Muhtemel denizaltı ve hava hücumları takip edilecek yolda doğusuna ve su üstü kuvvetleri üslerinden uzak olacağına göre geniş bir deniz sahasını ihtiva eden batı kısmından takriba Jan Mayen dolaylarında temerküz ettirilmiş olacağı görülür.

Bu konvoyların muhafazası anavatan filosu için geniş bir mahkûmiyettir; fakat düşman su üstü gemilerini harekete sevketmek ümidi vardır. Diğer taraftan harekât kuzey geçidini kaplaması ve kuzey sularında sarfedilen zamanın az olmasıdır.

5° Batı ile 14° doğu tulleri arasındaki sahada su üstü hücum tehlikeleri en fazladır. [2]

İçerisinde yurttan çıkan ve yurda dönen konvoyların geçtiği bu tehlikeli sahayı kaplamak üzere, ağır kuvvetlerimizin ekonomik şekilde kullanılması için zamanlarını iyi tanzim etmek lâzımdır ve 14 günlük

[1] Tirpitz 1942 - Ocak ayında ve Scheer 23 - şubatta Trondheim'e muvasalat etmiş, sonra Prenz Ougen'e mülâki olmuştur ki; Trident denizaltı tarafından torpitolanmıştı. Filvaki limana girmek üzere yaklaştığı esnada ve harekât müsait olmıyan bir zamanda vuku bulmuştu.

[2] Jan Mayen adasından Ayı adasının batısı kabaca 150 mildir.

asgarî fâsıla ayni tarihlerde seyretmelidirler ki; PQ konvoylarını koruyanlar gelecek QP konvaylarını alabilsinler.

Bu gibi program anavatan filosunun ağır gemilerini her 14 günlük müddetin takriba 5 gününü kuzey sularında işgal edecek [ve böyle bir konvoya iki destroyerden ibaret bir emniyet ve ağır gemilerin, gemiler için özel bir emniyet perdesi iktıza ediyorsa halihazır destroyer adedi ile ayarlanmasına imkân yoktur. Diğer dört destroyere daha ihtiyaç vardır.

Normal olarak iki büyük gemi ve keza bazı uçak gemisile bu konvoyları çevrelemeği kabul ederim.

Daha kuzeyden geçen geçitlerden geçecek gemilerin 14 günden daha fazla zaman muhafaza atında bulunmadan seyretmeleri lâzımgeldiği kabul edilebilir.„

2 — Amiral To Vey teklifi kendisinden sonra gelen ikinci komutan ve Koramiral Curties'e Renown ve Duk of York, bir kruvazör ve batı 5° ile doğu 14° arasından geçtikleri sırada konvoy takviyesinde istikşaf için bir destroyer filotillâsı emrine, verildi. Bu esnada kendisi üçüncü hat gemisi King George V, uçak taşıt gemisi Victorious ve diğer kruvazör ile Scapa bulunuyordu. Bunlar orada Koradmiral Curteis'e mülâki olmağa veya aldıkları malûmata nazaran, Atlantikte bulunan Alman gemilerinin "Muhtemel çıkışlarına göre„ hazır bulunuyorlardı; yalnız düşman gemilerinin hareket ettikleri veya Trondheim'den hava keşifleri yapılamazsa kendisi mutlak olarak denize açılmağı düşünmüştü.

Amiral Tripitz Curties ile istemiyerek çarpışmak hatasına düşerse amiralin kuvvetleri "iyice hakkından gelmeğe muktedir idi„ diğer taraftan düşman ile kendi üssü arasında bir fırsat bulabilmesi ve bütün kuvvetlerile harekete geçmesi idi. Daha ziyade son zamanlarda Brest'ten Almanyaya dahil olan Scharnhorst ve Gneisenov ile Tirpitz'in takviye edildiğini kabul ederek yaza kadar kuvvetlerini idareli kullanmayı istemişti. Anavatan filosunun tekmil hat gemilerinin kullanılması, her ne zaman olsa Rusya konvoyları denizde bulunurdu, yeniden tamirleri ve ayrılmalarından intizamın buzulması suretile "verimlerindeki selâbetin bozulmasına sebep„ olacaktı. [1]

3 — Fakat Admiralty kuvvetlerin tam temerküzünü tercih etmişti. Bu Alman su üstü gemilerine bir tefevvuk temin edecekti. Bu temin edilmekle beraber av uçaklarının mevcudiyeti Victorius'taki uçaklarla muhafazası iktıza ediyordu ki; her nekadar Norveçteki düşman hava küvveti küçük idi isede bu husus önemli düşünceye sebep oluyordu ve Amiral To Vey, Koramiral Curtise'e düşman harp gemilerinin hasara uğratılması veya batırılması müstesna sahilden 250 mile kadar muhafaza edilmesi hususunda talimat vermişti. Bahriye Lordluğu Başkomutanlığa

[1] M. 050799

"PQ ve QP konvoylarını muhafaza altına aldığınız müddetçe Alman gemilerinin tahribinin imkân dahiline girebilmesi için tam yetki ile„ hareket etmesini söyledi. Binaenaleyh Amiral To Vey martın birinde Reykjavik'den yola çıkan PQ 12 konvoyunu filonun kuzeyinden geçit bulacağı 6 - martta Jan Mayen adasının doğusunda ortalama 200 mil mesafesinde 71° N ve 3° E de Koramiral Curties ile buluşmak üzere tertipledi. Buluşmayı temin etmek için Koramiral Curties, Reykjavik yakınlarında Hvalfiort'dan ayın üçünde hareket etmiş ve To vey de Scapa'dan dördünde hareket etmişti. Birleştikten sonra derhal Amiral Curties'in kuvvetlerinden Kenya ve Murmansk'a yollanmak üzere konvoya mülâki oldu. Muharebe filosunun kuvveti aşağıdaki gibi idi: King George V, Duk of York, Renovn, Victorius, Berwick ve dokuz destroyer. [1]

4 — Balıkçı gemilerinden mahallî emniyet, 15 ticaret ve bir yağ gemisinden ibaret PQ 12 konvoyu martın birinci günü Reykjavik'den hareket etti. Mayn tarayıcı Gossamer ve 4 mayn tarama botu (Whaler) ayın dördünde konvoyu alacaklardı, fakat yalnız iki bot mülâki oldu; Gossamer ile bir bot hiçbir şeye tâbi olmadan konvoyu görmeden geçerek Rusyaya vâsıl oldular ve dördüncü bot Barent denizi ortalarından geçerken martın 9 uncu günü albura oldu. Ayın beşinci günü filvaki önünden, Oribi ve Offa destroyerleri Jan Mayen adasının güneyinde 100 mil mesafe (yakın mahallî emniyeti) den ayrıldılar ve Kenya ayni günde mülâki oldu. Ertesi günü sabah erkenden tekrar (Amiral Curnice) dönmek üzere ayrıldı ve sonra bütün yol imtidadınca konvoya refakat etmesine karar verildi. Kenya hemen sonra beşinci günü iltihak etti. Trondheim ile Jan Mayen adası arasında mahallî olarak Meteorolojik keşif için uçmakta olan bir Alman tayyaresi tarafından takip edildi, veya gözetlendi. Konvoyun böyle rapor edildiği kuvvetle muhtemeldir. Ayın altıncı günü akşam üzeri tekrar mülâki olduğu zaman Oribi'nin komutanı Binbaşı Mc Beath ve Kenyanın komutanı Albay Denny arasında şu telgraflar teati edilmiştir :-

Oribi : " Sizi tekrar gördüğüm iyi oldu, bir müddet birlikte kalacağımızı ümit ediyoruz „.

Kenya : " Maatteessüf sizinle Murmansk'a geliyorum „

Oribi : " Üç kere yaşa! Yalnız olduğumuzu zannediyorduk „.

Kenya : " Bütün büyük arılar hemen ufuktalar „.

Ayni gece şunu işittiler, Tirpitz veya 8" luk toplu kruvazör Tront-heim'den hareket etti ve Norveç sahilini yalayarak kuzeye doğru seyretmekte idi.

---

[1] Bervick 27 mil yapabiliyordu ve İzlanda - Paeroes karakolundan Sheffeld tarafından değiştirilmişti. Filoya iltihak etmek üzere yolda iken martın 4 ünde mayına çarptı ve Seidisfiord gitmek için Amiral Curties tarafından Faulknor ve Eskimo tarafından muhafaza edilmek üzere gönderilmişti. To Vey'in kuvvetlerinden yardım için ayın 4 ünde ayrılmıştı. 3 destroyer ayın 9 unda tekrar iltihak ettiler.

5 — Bu sahil açıklarında bekletilen denizaltılardan birisi olan Seawolf'dan geliyordu. Bunlardan birisi, Trontheim'i gözönünde bulundurmak üzere (şubat sonlarında) üslendirilmiş sahil komutanlığına bağlı uçak ile 4:7 - mart arasında deniz tarafından ve fevkaládeden özel karakollar tesis edilmişti. Filvaki ayın beşinci ve altıncı günü keşif hafif idi, altıncı günü gündüz karakolu sıralarında uçak eksikliği yüzünden aşikâr olarak fakat Trident, Seawolf denizaltıları Trondheim kuzey yaklaşma yolları dışında karakol yapmakta idiler. Trident ayın 6 ncı günü takriba 17,00 de düşmanı aşikâr olarak gördü, bir rapor tanzim etmek veya kim olduğunu kesin olarak tayin etmek için çok uzak idiler. Yarım saat sonra Seawolf dalgaları sekerek ve hafif duman çıkartarak ona doğru giden hücumbotlarını ve sonra sahilden 10 mil açıktan tam yolla seyreden büyük bir geminin baş çanaklık ve bacasını gördü. Yarım saat sonra bir rapor tanzim etmek üzere Yüzbaşı Racks, Seawolf'u su üstüne çıkarttı. Sahili terketmeden evvel karanlık basıncaya kadar düşmanın bekleyebilmesini ve böylece ona hücum edebilmesini boş yere ümit etmişti. İşaretin saati 18 01/6 idi fakat 19,40 ta verilmişti ve bir düşman hat gemisi veya 8 pusluk toplu kruvazör diyordu, fakat yazılı raporunda "kendi düşüncesine göre kat'î olarak Tirpitz idi„ diyordu, hakikatte de öyle idi. [1]

6 — PQ 12 konvoyu Alman hat gemisinden evvel diğer şekillerle geçtikleri yollar tehlikeli olabilirdi. Martın 6 ncı günü akşamı konvoy buzlarla karşılaştı, rotasını poyrazdan keşişlemeye değiştirdi. Kenyanın Komutanı Albay Denny'ye göre talih eseri yalnız blok buzları kaybettik, bunun üzerine kendisini dikkate sevkeden şu cümleyi söyledi " PQ 12 ile ettiğim tecrübeden sonra evvelki hatam gibi bir hata işlemedikçe bir konvoyu böyle bir buz sahasına götürmiyeceğim „. Bir tüccar gemisi ve bir balıkçı botu bu akşam refakatten ayrıldılar; Oribi geceleyin çok buza raslamış, fevkalâde harap olmuştu. Ertesi sabah ayın 7 sinde filvaki konvoy evvelki özel rotasına dönebilirdi; arz 72 09 N., tul 10 34 E., de bir mevkide Ayı adasının ortalama lodos istikametinde 200 mil kadar mesafeden zevalde QP 8 konvoyu bir kar fırtınasına geçtiler. Albay Denny " Kat'î bir iş'ara (Girift bir vaziyette) seyretmek imkânsızdı„ dedi. Rü'yet 1 mildi.

7 — 15 gemiden mürekkep anavatana yollanan konvoy martın bi-

[1] Hava keşifleri üzerine, Admiralty mesajlarına bakınız. 1623 A/4, 1752 A/5 1823 A/6 mart ve Başkomutan Rosyth, 1751/4, 2151/5, ve 1757/6 mart.

Fransız denizaltısı Minerve, Seawolf'u değiştirerek üste dulunuyordu. Ayın 6 sında sahilden 200 mil kadar güneyde bulunması için emir verilmişti. (plân 2 ye bakınız)

Martın 18 inde «Bu kalp sıkıcı karakoldan» vatana dönerken kendi filotillâ komodoru Albay Seawolf bir Alman denizaltısını batırmak suretile mükâfatını aldı diyordu.

rinci günü Murmansk'dan hareket etmişti, ayni gün PQ 12 İzlanda'dan ayrılmıştı. İki mayn tarayıcı ve iki korvet tarafından muhafaza altına alınmıştı. Nigeria kruvazörü mutlak konvoya iltihak ederek refakat etmek üzere ertesi günü hareket etmiş fakat bulmakta bir başarı sağlamamış ve âkıbet yalnız olarak Scapa'ya gitti [1].

Kuvvetli bir rüzgârın çıkışı ve sertleşmesi konvoyu dağıttı ve iki tüccar gemisi konvoyu terketti ve martın 4 üncü ve 5 inci günleri gecesi toplu birlikten ayrıldı. Konvoydan bakiye kalanlar 9 uncu günü sabahına kadar yoluna devam etti, 69° N., 6°40′ W. de taksim oldukları zaman bazı gemiler korvetlerin refakatinde Reykjavik'e bu sırada diğerleri müstakil olarak İzlanda'nın şimal sahilinde Akureyri ve mayn tarayıcılar Scapa doğru yollarına devam ettiler. Seyahatin ilk günlerinde sürüden ayrılan Rus gemilerinden birisi olan ve hiçbir suretle limana vâsıl olamıyan İjora müstesna ayın 11 inci günü tekmil gemiler limana vâsıl oldular. Tripitz'in şüphe etmesi, kendi hatası idi. Karar ve kısa bir seyahatin ispat ettiği, Alman hat gemisi tarafından kazanılan yegâne muvaffakıyetti.

8 — Martın 7 nci günü QP 8 konvoyu geçtikten iki saat sonra vasatî vakitlerde Kenya kuzey tarafından ufukta duman görmüştü, rü'yet bu sıralarda azamî idi, böylece araştırma yapmak için PQ 12 yi terketti. Yarım saat kadar dışarda bekledi veya yüksek süratle seyretti. Yabancı 30 mil açıktan görünmüştü, rotası anavatana giden konvoyun rotası olup lodos istikametine 7 mil ile seyrediyordu; "Zararsız„ olduğu aşikârdı ve hakikaten konvoydan ayrılmış birisi idi. Albay Denny, binaenaleyh, kendi vazifesine döndü, 15,15 te onlara iltihak etti. Sonra 16,00 da 5119 A/7 sayılı Admiralty işaretini aldı, şöyle diyordu, düşman su üstü kuvvetleri kovoyunuzun yakınlarında bulunmuş olabilir - Seawolf' un raporu, evvelki gece takip etmiş olması bir ihmaldir - ve Admiral To Vey'den diğer bir emir olmadıkça kuzeye seyretmesi ona emredildi. Buna göre 16,40 ta konvoyun rotası 360° ye alındı. Kenya mai kuvvete talimat vermek üzere komodora yaklaştı. "Bu dümen bundan daha evvel mahkûm (infaz) edilemezdi„ sonra Albay Denny telsiz çavuşunun gemi güvertesindeki telsizi kanalile Ijor'dan 16,32 de alınmış olduğu şu telgrafı okuduğu zaman mevkii şüpheli bulunan 72°35′ N., 10°50′ E. de harp musibetleri tarafından topa tutulduğunu anladı. İki saat evvel baca dumanından rota ve mevkiini kestirdiği Ijor'ı olduğu çok kuvvetli ihtimaldi; şimdi PQ 12 kovoyunun 35 ilâ 40 mil batılarında bir yerde bulu-

[1] Rear Admiral (Nigeria) Burrough martın 3 üncü günü Murmansk'dan verilen bir işareti alınması üzerine rotasını değiştirmiş olması muhtemel olduğunu kabul eder ki; düşman uçak muakkiplerinin haberini verdi. Fakat yakın emniyetteki gemi subaylarının en kıdemli Hazarp'ın raporunda bu hususta hiçbir kayıt yoktur.

nuyor ve kuzey rotası konvoyu, doğru, korsanın kolları arasına atabilir [1].

9 — Albay Denny, Admiralty ve başkomutanlığı konvoyun buz sahasından korunmak üzere yollarından ayrıldıkları ve evvelki gece mütevaliyen yollarını kaybettiklerini bilmediklerini kabul ediyor ve düşmanın batısında bulunmalarının lâzımgeldiği muhtemelen düşündüklerini kabul ediyordu. Tekrar kuzeye giderek buzlara raslamanın " Konvoya kurulan tuzaklara karşı herhangi bir kimsenin yemi olması „ tehlikelerini de düşünüyor, komodor ve hasara uğramış Oribi'nin Komutanı Binbaşı Mc Beath ile istişarede bulunduktan sonra, hemen hemen karanlık basarken 18,00 de işaret vermeden 060° dereceye rotayı değiştirmeğe karar vermişti. Bu sıralarda, 17,20 de Kenya'nın Walrus uçağını konvoydan 210° ile 270° kerterizleri arasında bir saat için araştırma yapmak üzere uçurdu ve tam mânasile yegâne faal bulunan destroyeri Offa'ya " Tripitz dışarda bulunduğuna emindir dedi. Eğer uçağım onu veya herhangi diğer harp gemisini bulursa, sizi onun yerini bulmağa ve takip etmeğe göndereceğim „. Bu geminin görevi gerekli değildi. Walrus 18,00 den sonra hemen geldi, arama sektörünün 45 mil derinliğinde temiz bulunduğunu bildirdi. Bu rapor ile tekrar emniyet getiren Albay Denny gece seyri için bir saat sonra rotayı 040° ye değiştirdi. Bu da konvoyun resmî rotalarına tedricen yaklaşması idise de umumun menfaatine yardım olacaktı [2].

10 — Ijora veya düşman hakkında fazla birşey duymadı; fakat gece yarısından hemen sonra Admiralty'dan diğer bir işaret geldi, bu işarette buzlar müsaade ederse Ayı adasının kuzeyinden geçmek üzere konvoyu sevkediniz demekte idi. Bu da orijinal rotadan fevkalâde değiştirme icap ettiriyordu. Binaenaleyh 8 inci günü, fecrinde daha fazla, kuzeye rota değiştirildi. Albay Denny komodora destroyerleri buz içerisinden geçirmemesini bildirdi. Buz sahası hakkında malûmat filvaki Admiralty işaretini yollıyan iki kıdemli subay tarafından takdir, tayin edilmiş ve öğleden biraz sonra rotalarını keşişlemeye değiştirmişler, Ayı adasını geçmek üzere bu akşam hava karardıktan sonra kıbleye rota değiştirmeyi düşünmüştü. Takriben 15,30 da kar fırtınası arasında poyraz istikametinde 40 mil uzaktan adayı ve ayni zamanda buz sahasını gördüler. Gece karanlığında saat 17,00 de, buz perçemleri içerisine girdiler. Bu durum ve tekrar intizama girme işi konvoyu 3 saat uğraştırdı, bunun

[1] Ijora'nın mevkii kendi verdiği işarete göre 2 sayılı plâna konmuş; fakat işaret çürük ve mevkii şayanı hayret derecede şüphe idi.

[2] Walrus'daki râsıt, Albay Denny'den şu emirleri aldı, « Konvoya bir işaret gönderdi » çalışmanızı hesaba katmayınız, seyredilen rotada konvoyun kerterizine 90° lik bir açışta herhangi birşeyin bulunması idi, anavatana ve dışarıya giden rotada 90° lik rota tebeddülü hesaba dahil edilmeli.. Düşman filo dalgası üzerinde PQ 12 nin sürati, rotası ve mevkii dahil olmak üzere rapor tanzim edilir.

üzerine Oriba'yı daha fazla hasardan korumak için Albay Denny kendi kendisine Murmansk'a gitmek üzere konvoydan ayırdı ki; buna rağmen konvoydan iki gün daha sonra ulaştı. Konvoy, buz müsaade ettiği kadar kuzey istikametine yollandı. 9 uncu günü Offa kendi Radarı ile bir karakol uçağını buldu, fakat müstesna olarak denizden kalın ve muannit bir sis tabakası havaya yükselmekte idi ve iki saat bu rotaya seyretmemiz de, bu olay keşfedilmemizi önlüyor. Bu esnada geri alınan işaretler artık Tripitz'in bir tehlike olmıyacağını bildiriyordu, zira bu sabah Lofoten adaları açıklarında Victorius'dan bir uçak tarafından hücuma uğramıştı. 12 nci günü konvoy Murmansk'ta idi.

11 — Yegâne kaybolan gemi, Shera balıkcı botu idi ki; onu bulmadan İzlanda'dan konvoyu takip ettikten sonra martın 9 uncu günü albura olmuş; mürettebatından üçü refakatinde bulunan diğer balıkçı botu Svega tarafından kurtarıldı ki; 11 inci günü Murmansk'ta bulundu. Seyahat esnasında üç ticaret gemisi konvoydan ayrılmış, martın üçüncü günü Kiev, altıncı günü buzlara raslanması üzerine El Occidente ve 11 inci günü konvoyun buz sahasile sarılınca Sevzaples, ilk iki gemi Jokanka'ya vâsıl olmuşlar, üçüncüsü ayın 6 sında sürüden ayrılmış balıkçı botu ile birleşerek 14 üncü günü Murmansk'a ulaşmış; bu ikisi birlikte yollarına devam etmişler ve 13 üncü günü Stefa eşini Murmansk'ın 100 mil doğusunda bulmağa çalışan bir uçağı düşürmüş ve konvoy martın 9 uncu günü bir denizaltı tarafından rapor edilmiş olabilir; fakat Albay Denny göz altında bulundurulamıyan bir geçit için fevkalâda hava olduğunu düşünmüştü ki; buz denizi, denizaltılara karşı müessir bir sis perdesi temin ediyor ve alçak bulutlar yüksek seviyeden bombalamayı genel olarak imkânsız kılıyordu. Amiral Tovey konvoyun en emin yolu " Bakir kalmak için bir misal olarak telsizlerin çalıştırılmasını „ rica etmişti. Zira 5 inci günü yalnız konvoyun mevkiinin iş'arı Jan Mayen adasının civarında bir tayyareden geliyordu. Kazancı, Jora'ya tesadüf etmesi takip eder... İfşaat muayyen bir rotaya seyredilmesi hususunda verilen bir ipin uzak mesafeden verilmesi neticesi mevkiin karıştırılması bir ihtimaldir, hattâ bu husus genel olarak mücerret bir emir gibi anlaşılabilir „.

12 — PQ 12 konvoyu hırpalanmadan doğuya gitmekte iken Amiral Tovey Norveç'in batı sahilleri açıklarında kendi muharebe filosile Tripitz'i avlamaktı. Konvoy yollarının güneyini karakol ettiği sıralarda martın 6 ve 7 nci gece yarısında kuzeye döndükten hemen sonra Admi miralty tara ından ulaştırılan Seawolf'un raporunu almıştı. Filo kuzeye doğru rotasına devam etmiş, düşmanı araştırmak için sabahleyin bir uçak göndermeyi düşünmekte idi ve 7 nci günü fecir vakti şu işareti verdi : -

Umumi, 0712/7 : " Görünürde denizde en az ağır bir düşman gemisi

vardır. Victorius PQ 12 nin güney tarafında bir hava araştırması yapması iktıza edecek ve derhal kuvvet hasrolmalıdır „.

Renown ve Victorius'a, 0806/7 : " Beklenmedik bir irtibat tesis edilirse, Victorius derhal irtibat tesis etmemelidir; Tripitz'e tesadüf ederse Renown irtibat tesis etmiyecektir.

Onslow Komutanı Albay (D) ye 0821/7 : " Âni bir irtibat olursa yardıma koşmak üzere yakın mesafe hücumuna hazırlanmış olunuz „.

08,00 de tam yol için stim kaldırdı ve hava araştırmasına hazırlanmak üzere 070° dereceye tebdili rota etti.

Filvaki sert buz tutma şartları ve az rü'yet uçuşuna mâni idi ve Tripitz'in mevkiini tayin etmekten muhtemelen kurtarmıştı. 09,30 da filo ümitsiz olarak sisten kurtulmak için Kuzeye rota değiştirdi. 11 30 lodosa seyretti. "Her iki konvoyu sarabilecek merkezî mevkie ulaşmak ve daha açık havayı bulmak üzere araştırma" Amiral PQ 12 doğuya doğru rü'yetin düşük olmasından emniyetli olduğu, buna mukabil düşmanın batı tarafına doğru giden PQ 8 i bulacağını düşündü. Sonraları Rusyayı terkedeli beri devamlı olarak daima esen rüzgârlar ile yardım edilmiş olduğunu ve halen onun da bir hayli mesafe doğusunda bulunduklarını düşünmedi, bundan başka harp hali dolayısile düşmanın Radar ile herhangi bir gemiyi keşfetmesini bilmek gibi avantajı vardı. Üç hat gemisinden "çok büyük olmayan bir birlik" üzerine bir veya iki torpito isabeti Victorius ve Bervik için fevkâlede ehemmiyetli idi. Zira filo hemen hemen üsden 1000 mil açıkta idi, Destroyerler mahrukat için hemen dönmek mecburiyetinde idi ve yedekte bulunan bir hat gemisine kolaylıkla hücuma geçecek mesafe dahilinde Alman Denizaltıları vardı.

13 — Akşam üzeri Ijora'nın işareti soruldu, bu da Alman gemisinin 200 mil poyraz istikametinde bulunduğunu iş'ar ediyordu. Karanlıktan sonra "Böyle sularda bulunduğuna bir hayli sinirli olduğu" ve derhal Güneye rota değiştireceği kabul edilir, Amiral Tovey, Keşişlemeye döndü, bunu durdurmak için kendi destroyerlerini göndermeğe karar verdi. Düşman poyraz istikametinde teşvik mahiyetinde kısa bir tevakkuf yapabildiğini iş'ar ediyor; fakat Albay Armstrong komutasında 6 destroyer 20,30 da görevlerine ayrıldılar. Bu esnada hepsinden sonra Tripitz mevkiini muhafaza etmesi halinde muharebe filosu poyraz istikametinde duruyordu. Destroyerlerin martın 8 inci günü 02,15 te araştırmalar için kalktıkları noktaya ulaştılar ve 06,00 ya kadar 15 mil yolla 2 şer mil ara ile yıldıza doğru tarama yapmak üzere yayıldılar. Hiçbir şey göremediler. Bundan sonra Albay Armstrong mahrukat almak için Seidisfiord'a gitmek üzere emir aldılar. Bu müddet esnasında yine hiçbir haber alamadılar, muharebe filosu gece yarısı geriye döndü, filotillâ düşmanı mutlak bulacağını düşünerek aşağıda hava çar-

pışma mesafesi dahiline girecek noktaya ulaşmak için 24 mil ile kıbleye yol verdi. Filvaki 04,00 de, Amiral Tovey kendi kuvvetlerinden (Taş ocaklarını) kaybettiğine karar vererek, "Bazı destroyer toplamak üzere" İzlandaya doğru yol verdi; zira muhtemel denizaltı faaliyet sularında bir emniyet perdesi tesis etmeden Tripitz'e tesadüf ümitleri için beklemeyi arzu etmiyordu. [1]

14 — Fırsat henüz gelmişti. Bu akşam filo batıya doğru 300 mil kat'ettiği zaman düşmanın henüz kuzeyde olduğunu bildiriyordu. Bunun mütenazırı olan filo toptan poyraza dönerek 24 millik ayni hızla devam etti. Tekrar mahrukat almak için arkadaşları anavatana dönmek üzere ayrıldıktan sonra kalan son destroyer King George V, Duk of York, Renown, Victorius, Berwik kaldı. 9 uncu günü 02,40 ta filo 120° ye döndü ve 26 mille seyre başladı. Daha sonra bir kerte veya daha fazla kıbleye rota değiştirdi. Amiral Tovey aşağıda bir hava hücumu yapmağı ümit etmiş idi. İcap ettiği gibi vaktinde tayin edilen mevkie ulaşma imkânı olmadığı anlaşıldı, Victorius saat 06,40 ta altı adet Albakores den mürekkep bir arştırma filosu ve 07,35 te torpito ile silâhlandırılmış 12 adet Albakores hücum kuvveti göndermişti. Bu esnada filo düşmana doğru keşişleme istikametinde ilerleyordu. Havacılar amiraldan bir mesaj ile gemilerinden teşci edildiler. "Fevkalâde şanslar, çok değerli neticeler, muzaffer kılabilir. Allah yardımcınız olsun."

15 — Tripitz arama uçaklarından birisi tarafından saat 08,00 de takriba Arz 67° 45′ N., Tul 09° 10′ E. de filodan 80 mil kadar mesafede görüldü. Bir destroyerin refakatile ve yüksek süratle filoya doğru seyrediyordu. Yarım saat sonra takip eden bir uçak tarafından lâyıkı ile rapor edildiği gibi doğuya dönmüş, böylece râsıt rotasını 040° yapmış, halbuki 080° de görünüyordu. 08,42 de hücum kuvvetleri güneş istikametine keşişlemeye doğru 20 mil açıkta gördüler. Deniz seviyesinden 200 - 300 kadem irtifada uçarken 2000 - 3000 kadem arasında bulunan bulutların üzerine çıktılar; ve tümen komutanı müstakillen hareket etmeleri için pilot muavinlerine emir verdi. 30 mil sürat almak üzere iskele omuzluklarından 35 mil ile esen rüzgâr ile iskele tarafından akacaklardı. [2] tümen komutanı düşmandan açık olmak üzere ortaladı ve baştan hücum etmek için bulutların altına indi. Talisizlik 09,17 de takriben üzerinden geçti, rehber uçak botların içinde büyük bir gedikten geçti. Almanlar tarafından görüldüler ve kısa bir teahhurdan sonra

[1] Albay Armstrong Komutasındaki gemiler Onslow, Pmnjabi, Fary, Ashanti Echo ve Eclipse idi. Muharebe filosu ile yalnız Lookout kaldı, zira İntrepit ve Icarus mahrukatlarını tamamlamak için Seidisfiorda gönderilmişlerdi.

[2] Tripitz : Rotası 080, 040 olarak düşünüldü. Sürat takriba 26 mil idi.
Uçak : Rota 115, sürat 90 deniz mili.
Rüzgâr : 070 den 35 Knot idi.

iki gemi ateş açtılar. Ateş açmaktaki teahhurları ve sıhhatsizlikleri Tripitz'in hazır olmadığına işaretti. Böylece Tümen Komutanı derhal hücuma karar verdi. [1]

16 — Alçak bir dalışta muavenete bıraktı, 70 - 100 kadem irtifadan deniz seviyesinden 1000 yarda mesafeden Tripitz'ın iskele başomuzluğu istikametinden torpitolarını boşalttılar. Belki de mesafe iki misli idi. Gemi geniş daire üzerinde iskeleye döndü ve bundan sonra üç uçak diğer tarafından kıç üzerinden geçtiler, birinci hucumdan bir dakika sonra uzak mesafeden iskele kıçomuzluğuna torpitolarını attılar. Diğer müfrez uçak daha ziyade sancaktan dakikalardan sonra hücum ettiler, yavaş hızla yaklaşmak üzere işe başladılar ve gemi dönüş yaptı. Ateş etmeden Tripitz eski rotasına dönmeğe vakit buldu. Uçağı sancak başomuzluğuna aldı. İkisi düştü. Bu düşenler torpitolarını attıktan sonra mı yoksa atmadan mı düştüler bilinemiyor. Geri kalan 4 tanesi kısa mesafeden torpitolarını attılar, fakat tekatu zaviyesi pek iyi değildi. İsabet yapamadılar. Bu acı bir muvaffakıyetsizlikti. Zira şanslar hep ümit verici görünüyordu. Tripitz'de müdafaa uçağı ve kendini müdafaa edebilecek topu yoktu, yalnız bir destroyeri olup o da rüzgâra karşı seyretmekte idi; uçaklar güzel rü'yet şartlarına sahip idiler ve uçak hücum mevkii bulutlarla kapalı idi; Victorius'in komutanı Albay Bovell'e göre şartlar hemen hemen ideal idi. Fakat kıçtan ve rüzgâr altından hücum etmişlerdi, bunun yerine baştan ve rüzgâr üstünden yapmak için mevki almak üzere hareket etseydiler ve böylece yaklaşmada azamî sürat elde ederek büyük avantajlar temin ederlerdi.

17 — Havacılar Tripitzrin Vest Fiord ağzına doğru sis yaparak yoluna devam ettiğini gördüler ve çok müteessir olarak gemilerine döndüler. Hayatta kalan son uçak saat 10,45 te gemiye indi. Filo Bodo'da Alman hava üsünden 170 mil ve Bardufoss'dan 240 mil mesafeye ulaşması üzerine takriba saat 10,00 da gerisin geriye karayele döndü ve en kısa bir zamanda düşmanın hava harekâtı ile bir baskına uğraması ve Amiral Tovey'in kararı ile batıya rota verildi. Tripitz bir limana ulaşmak üzere hareket eitiğine emniyetle kanaat getirdiğinden buna karşı başka keşifler yapmağa karar verdi, çünkü; Albakores'ler Boda'daki Alman avcıları ile karşı karşıya gelemezdi; bundan başka, sahil muhafaza komutanlığı uçakları Boda ile Trontheim arasında daima karakol yapmakta idi. Bir destroyer grupu (Emniyete alabilecek kadar) bulmağa karar verdi ve doğuya döndü, Tripitz'in Trontheim yolu üzerinde bulunması ihtimaline binaen geceleyin Norveç sahilleri boyunca bir hava araştırması yaptı, bu sıralarda filonun güney tarafından, Admiralty tarafından idare edilen hücum destroyer kuvvetleri bulunuyordu. Talisizlik olarak bu plândan bir netice alınamadı. Ayın 9 uncu günü

[1] Hücum için 3 numaralı Plâna bakınız.

10,15 ten sonra ağır Blom ve Voos uçakları tarafından filo takip edildi ve Victorius'daki Fulmar av uçakları tarafından daha kuvvetle takviye edildi. 15,45 te takriba 68° 30′ N., 03° 30′ E. bir mevkide üç Ju. 88 bomba uçağı göründü; bunlardan birisi bombalarını Victorius'un yanlarına düşürdü. Top ateşi ve avcılar ile diğerleri defedildi. Bu hücum Amiral Tovey'i yoldan alıkoydu ve 19,00 da 4 destroyerin iltihak etmesile bundan sonra bu gece sahile doğru gitmek için vakit geçti dediler. Hava da, uçakların taşıt gemisinden havalanmasına müsait değildi ve bundan dolayı rotasını Scapa'ya çevirdi.

18 — Bu sıralarda, Admiralty filolarında bu şekil durumu kabul etmiş ve ertesi ayın 10 uncu günü 10 destroyer daha iltihak etmiş bulunuyordu Danimarka geçidinde karakol yapan Kent ve İzlanda'daki London kruvazörleri ve o tulde 70° N. ve Scapa'dan Liverpool ve filodan ayrılarak destroyerlere yağ vermek üzere Trinidad 69° N. ve 1° W. de randevuya gelmek üzere emir verilmişti. Albay Armstrong'da filotillâsından bazıları İzlandaya gideceği yerde ayın 8 inci günü bu gemilerden yağ almışlardı. (Bir gece evvel Tripitz için semere vermeyen bir araştırma yaptıktan sonra) Admiralty, Amiral Tovey'e iltihak etmek üzere taze destroyerlerden tetiplenmiş, bunlardan bazıları yeni servise girmiş gemilerden, diğerleri muhtelif komutanlıklardan çekilmişlerdi. Filvaki 10 uncu günün gecesi filo Scapaya dahil olmuş ve kruvazörler de ertesi günü İzlanda ve Scapaya dönmüşlerdi.

19 — Bu henüz harekâtın sonu değildi, çünkü; Vest Fiort'tan kendi üssüne giderken Tripitz'i yolundan alıkoymak şansı halen mevcut idi. Norveç'in salâhiyetli makamları tarafından, eğer o iç sulardan sahil boyunca güneye doğru gitse bile, Kverstein Fiort'ta bir hayli gözetledikten sonra açık denize çıkmak zorunda kalacağı Admiralty'ye bildirilmişti ki; bu da olmadığı takdirde Hortens Fiort'tan muhakkak dışarı çıkacak ve Sklinden fenerinin iki tarafından birinden geçmek zorunda kalacaktı. Binaenaleyh Trontheim'a yakın yerleştirilmiş denizaltıların adedinin 2, 4 e çıkarılmasına karar verilmiş, keza bir tane Grip feneri güney tarafı açıklarına gönderilmiş ve martın 12, 13 üne bağlayan gece 66° N arzında sahil açıklarında destroyerler tarafından bir tarama da yapılmıştır. [1]

20 — Albay Scott - Moncrieff buna mütenazır olarak 8 gemi ile, Faulknor, Fury, İnterepid, Icarus, Bedouen, Punjobi, Eskimo ve Tartar ayın 13 üncü günü saat 02,00 de tarama işine başlamak üzere 11 inci günü akşam üzeri Scapa'dan hareket etmişti. Punjobi dümen donanımında ârıza olması dolayısile dönmüştü; buna rağmen tarama tertip edildiği gibi yapılmıştı. Fakat filotillâ birşey görmek taliine mazhar olamadı. Denizaltılar da ayni talısizlik içinde idiler. Ayın 9 undan itibaren

[1] 4 sayılı plâna bakınız.

her gün Tripitz'i gözlediler ve ayın 11 inci günü Amiral Horton " Ben bu beklemenin ne demek olduğunu bilirim, fakat Tripitz'in şansı halen yaver gidiyor, o iç sulardan gitmeğe çalışabilir, fakat Skilinden boğazı bölgesinden çıkış yapmak zorundadır. Onu gönder gibi çakınız „ dedi. Vakti geldiği sırada, ayın 13 üncü günü öğleden sonra, kara ile birlikte kesif bir hava, rü'yeti 1 milden aşağı düşürmüştü. Tripitz kendi emniyet destroyerlerini [1] yürüttü. Hidrofonla tefrik edilmeden ve görünmeden Trident'e yakın, yüksek süratle ve aşikâr olarak kuzeydeki denizaltıların bazılarına - açık hava olsaydı - iyi bir fırsat verecek yerden geçmiş olabilirdi; müstesna olarak Uredd onların civarına su bombası saçtı ve birkaç yüz yarda dahilinde keza iki destroyer gördü.

21 — Ayın 18 ine kadar Tripitz'in Trontheim'e kesin olarak döndüğü makul görünüyordu, 11 inci gününden itibaren ilk hava keşfi bunun doğruluğunu teyid etti. Ayın 14 üncü günü Amiral Tovey Tripitz hakkındaki düşüncelerini aşağıdaki gibi yazmıştı : -

" Tripitz, kendi mevcudiyetile uzaktan Akdeniz büyük İngiliz ve Amerikan kuvvetlerinin nakline mâni oluyor. O bütün Mihver kuvvetlerinin bir mülkü gibi olup şuna kaniim ki; düşman bu birliğini lüzumsuz yere herhangi bir hataya düşmeden yerine getirilemiyecek, gemisini isteyerek meydana çıkartmıyacaktır.

Victorius'un uçakları tarafından hücum edildiği zaman acele ile en yakın bir limana girdi ve düşmanın görüşünü aşikâr alârm ile Trontheim'e yolunu tamamlamaya çalışması kanaatimi takviye etti. O evvelce hazırlanmış olabilir bir korsanlık hareketinden dönmüş bulunurdu; fakat daha ziyade Jan Mayen adasının güneyinde PQ 12 nin tesadüfî hava gözetlemesinden meydana gelmiş bir olaya benziyor ve düşmanın bu konvoyun, bir istilâ kuvvetinin ilk akını olmasıdır. Yukarı kuzeyde fevkalâde bulamayacağına şüphem yoktur ve herhangi bir büyük İngiliz gemisile arzu ile çarpışmayı kabul edeceğine inanmıyorum. Onun bu hareketten edindiği tecrübe düşündüğümüz gibi olmadığından bunu seve seve tekrarlayacaktır. „

---

[1] Trident'in raporunda, üçüncü filotillâ, Albay (S), Ionides tarafından abluka notları. (M. 04457/42.)

BÖLÜM II

PQ 17 ve QP 13 Konvoyları: Haziran - Temmuz 1942

Ek C ve Plân 5 e bakınız

22 — Bu konvoyların her biri Orijinal olarak 35 gemiden ibaret olup birlikte büyük yekûna baliğ olurlar ve Kuzey sularında derinliğine kadar muhafaza edilmesi gerekiyordu. Yazın takip ettikleri rotalarda ilerleme müşkülâtı kalktı. Buz alanı mevkileri gemileri Ayı adasının Kuzeyine gitmelerine müsaittir ki; 300 mil kadar uzakta bulunan Banok'daki hava istasyonundan tehlikeyi azaltır; diğer taraftan, bilhassa su üstü gemileri tarafından böyle teşvik edici bir hedef teşkil eden bu büyük konvoy için, devamlı gündüzler, düşmana hücum fırsatı vermektedir. Şimdi Almanların Norveçte 4 ağır gemisi bulunmaktadır, bunlardan Tripitz ve Hipper Trontheim'da ve Lutzow ve Scheer, Narvik civarında idi ve Admiralty düşmanın bu gemilerini, gelecek Şark konvoyuna hücumu kararlaştırdığına kani idi. Stratejik mevkiler, Amiral Tovey'in risalesinde yazılıdır, " Hepsi düşmana faydalı idi „ onların gemileri kendi sahillerine yakın çalışıyorlar, sahil hava rasat üslerinden ve hücum kuvvetlerinden faydalanıyorlar ve Norveç ile Spitzberg arasında denizaltı kordonu tarafından muhafaza ediliyorlardı. İngiliz gemileri " Bu sulara girerlerse „ sahilde üslenmiş bir hava takviyesi olmadan ve üslerinden 1000 mil uzakta hasara uğramış gemileri limana götürmeğe yetecek akaryakıtlı destroyerleri ile yapacaklardır.

23 — Amiral Tovey devam ederek şunlara işaret ediyordu: "Düşman sahilleri açıklarında Müttefik denizaltı hücumlarından başka „ en elverişli şekil yalnız düşman ağır gemilerinin hücumları teati etmek üzere daha batıya gelmerini teşvik etmek kabil olabilir. " Bunanla hemahenk olarak Doğuya giden konvoylar, 10° doğu tule ulaşması üzerine, sekiz ilâ on iki saat geri dönmeyi icap ettiriyor. Yeter ki; düşman gemilerinin henüz limanda bulundukları veya takip içinde havanın mâni olduğu malûm olsun. Ümit ediyorum ki; bu muvakkat dönüş ya Alman ağır gemilerini kovalamağa teşvik edecek veya limanlarına dönmeğe sebep olacak veyahut ta denizaltılarımız arasında uzun bir müddet için onları denizde cidale mecbur edecektir. „ Bunlara Rusların denizaltılarını da ilâve etmek gerektir ki; Norveç sahili ile Ayı adası arasına bir düzüne denizaltı tahsis edilmişti. (5 sayılı Plâna bakınız) Admiralty buna ta-

raftar değildi, bundan dolayı onların talimatı Admiralty tarafından muvakkaten döndürülmüş olan konvoyun, bazı ahval ve şartlar altında imkânlar bulunmalıdır. Onlar konvoyu mutlak iki grup halinde Ayı adası batısında hat gemisi ve kruvazörler ve Doğuda denizaltılar tarafından muhafaza edilmesine karar vermişler " Abluka kruvazör kuvvetleri „ Ayı adasının doğusuna gitmemişlerdi. Yalnız bir su üstü kuvvetin mevcudiyeti ile konvoy tahdit edilmiş olsa idi ki; kruvazör kuvveti çarpışabilir veya herhangi bir halde 25° E. e kadar gidebilirdi. " göreceğimiz üzere, Tripitz ve diğer gemilerin seyirleri PQ 17 konvoyunun talii üzerine işaret edilecek bir keyfiyettir. Böylece konvoya kendi bünyelerinde asla bir tehlike olamamışlardı. [1]

24 — Kuvvetleri aşağıdaki gibi idi : -

Amiral Tovey komutasındaki muharebe filosu :

Duk of York, Washington, Victorius, Nigeria, Cumberland ve kâfi miktarda destroyer, filo Scapa'dan 29 - haziranda hareket etmiş, iki gün sonra PQ 17 İzlandadan ayrılmış, 3 - temmuzda Manchester ve bir destroyer bir memuriyetten Spitzbergen'e ana harekâtı örtmesi için filoya iltihak etmiştir.

Tuğamiral Hamilton komutasında kruvazör kuvveti :

London, Norfolk, Tuscaloovsa, Wichita ve üç destroyer. Bu kuvvet konvoyu almak üzere 1 - temmuzda Seidis Fiort'tan hareket etmiş.

Sirius, Curacoa ve bazı destroyer ve balıkçı gemileri tarafından muhafaza edilen birinci mayn dökücü tümeninden beş gemi ve dört kömür gemisinden ibaret, bir konvoy olacağı iddia edilen (ES. hareketi) bir düşmanı iğfalde âmil olur. Ana harekât başlamadan günlerce evvel bu kuvvet Scapa'da toplanmış ve 29 - haziranda hareket etmiştir. Shetland'ın ortalama batısından geçen kuvvet 61° N. ve 1° E. e kadar doğuya seyredip düşman uçakları tarafından görülüp rapor edilmek ümidi sağlandıktan sonra Scapa'ya dönmekti. Muharebe filosunun seyri bu konvoy taslağı ile ayni günde idi ve onu desteklemek süsü verilmek üzere tertiplenmişti. "İğfal bombardımanı„ esasında, korsan kuvveti keza güney doğuda bulunmak üzere tertip edilmesi kabul edilmişti. Bu olay meydana geldiği takdirde, doğuya doğru hareket 30 - temmuz ve 1 - ağustosta olmak üzere iki kere yapılmış, Almanlar bunu görmemişlerdir.

25 — O sıralarda PQ 17 konvoyu, küçük emniyet gemilerile 27-haziranda hareket etmiş, bakiyeleri Jan Mayen adasının kıble lodos cihetine takriba 100 mil mesafe ve ayın 30 uncu günü Seidis Fiort'tan, birleşmek üzere hareket etmişlerdir. Bundan sonra konvoyda 33 ticaret gemisi ve bir yağ gemisi oldular. Bir ticaret gemisi limanı terkederken karaya oturdu ve diğerleri buzları sökemediğinden geri döndü. Emniyet gemileri altı destroyer, iki hava savunma gemisi, iki denizaltı, üç tahli-

[1] Admiralty talimatı, 27 Haziran 0157 B Admiralty mesajındandır.

siye, (Can kurtaran gemisi) ve Binbaşı Broom Keppel komutasında II diğer korvet, mayn tarayıcı, balıkçı gemileri idi. Keza Q kuvveti vardı ki; her iki konvoyun eskortlarına yağ veren bir yağ gemisi ve muhafaza destroyeri, bunlardan başka Jan Mayen adasının poyrazında randevu yerinde muharebe filosu ile destroyerler vardı. Hem sabah ve hem de öğleden sonra, konvoydan millerce mesafede su üzerinde görünen denizaltılara muhafaza gemileri hücum ettiği zaman temmuzun birinci günü düşmanla temasa geldiler. Binbaşı Broome Rusya ve Atlantik konvoyları arasındaki fark üzerine düşüncelerini: Atlantikte, "bir an tehdit, güverteye kadar batmış görülen bir denizaltıdır. Bunu tehdit ve tahdit eden bir avlama takip eder, çünkü, hava hücumu ile belki görünüşe göre denizaltıya birşeyler atmak suda daha büyük tehlikelerden birisi vuku bulabilir„ diyor. Temmuzun birinci günü öğle vakti, keza, keşif uçağı sahnede göründü. Diğerleri ertesi günü göründü; kısa söylemek lâzımgelirse, sis müstesna bu olay devam etti, konvoy daima devamlı olarak havadan takip ediliyordu. Temmuzun ikinci günü öğleden sonra; PQ 13 konvoyu ortalama 73° N. ve 3° E. den geçmiş ve yağ verme kuvveti, diğerleri de kömürünü ikmal ettikten sonra batıya giden konvoya iltihak etmiştir. Takriba ayni zamanlarda, PQ 17 konvoyu bir denizaltı tarafından atılan torpitolardan kaçınmak için dönüş yapmıştır ki; Fury, Wilton, Lotus ve [1] Ayshire tarafından sonra yapılan hücum neticesi hasara uğratılmış olabilir.

26 — Keşif uçağı, bugün önemli bir define bulması üzerine PQ 13 konvoyundan dikkati çekmediğini görmüş, ayni akşam üzeri PQ 17 konvoyu ilk hava hücumundan zarar görmüştü. Dokuz torpito uçağı 73° 30′ N., 4° E. de saat takriba 18,00 de su üstü rü'yeti 10 mil iken yaklaşmış; botları emniyet hattına sokulmak cesareti göstermeksizin torpitolarını attılar ki; konvoyun genişliğince patladı. Bir uçak muhtemelen Amerikan destroyeri Rowan tarafından düşürülmüş, sonra konvoyla birlikte bulunan yağ gemisinden Tümamiral Hamilton tarafından yol üzerinde yağ ikmalleri bildirildi. Bu sıralarda kruvazör kuvveti konvoyu yokladı ve Tümamiral Hamilton bu civarda bulunan "düşman nazarını çekmek için„ keşif uçaklarından rü'yetten açık, 40 mil kadar kuzeyinde mevki almıştı. Geceleyin konvoy sise girdi, üçüncü günü zevalden evveline kadar inat etti. Barents denizine giren uzun Ayı adası geçidini dönmek üzere 07,00 de görmeden rota değiştirmeğe muktedir oldundu ki; aşikâr olarak keşif uçağı saatlerce sahneden çekildi. Filvaki denizaltılar civarda bulunmakta idiler ve emniyet destroyerleri öğleden sonraki müddet esnasında üç tanesini kovalamışlardı.

[1] QP 13 konvoyuna intikalinde, Gray Ranger yağ gemisi Aldersdale yerine Q kuvvetine iltihak etmiş olduğundan PQ 17 ile yoluna devam etmiştir. İlk isimlenen gemi Danimarka geçidinde buzlardan dolayı hasara uğramıştır.

27 — Tümamirel Hamilton İngiliz muharebe filosu u güneye çekmek için batıya giden konvoya bu sıralarda Lutsow ve Sheer'in PQ 17 konvoyuna hücum edeceğini düşündü; "Binaenaleyh artık görünmeyen, bakiye şans Alman Cep hat gemilerini harekete getirebilir. "Filvaki temmuzun üçüncü günü öğleden sonra konvoyun tahmin ettiği tarafta bulunmadığını hissetmeğe başladı, çünkü; Alman gemileri kalın bir havada ve zararsız sıyrılmak için hücum edebilir ve mevkiini değiştirmek vaktinin gelmiş olduğunu anladı. Buna nazaran konvoyun ilersinde mevki aldı, ilk keşif uçağını görmesi ve bundan sonra konvoyun takriben 16,30 da 20 mil kadar açığında bulunuyordu. Takip edenler tarafından gemilerinin görülmüş olduğunu düşündü, bunun üzerine ilk mesafesini bariz bir şekilde aşmadı. Bunun hemen akabinde Admiralty'dan bir telgraf alındı. Telgrafta hava raporları buz sahası sınırının düşünüldüğünden daha kuzeye çekildiğini anlatıyordu. Binaenaleyh Tümamiral Hamilton London'un uçağını Binbaşı Broome'a göndererek Ayı adasının 70 mil kuzeyinden geçmesini, Admiralty'nın buna benzer işaretlerine intizar edilmesini bildirdi ve konvoy Banak hava istasyonundan 40 mil açık bulunması emrini tekrarladı. Konvoy uygun bir şekilde kuzeye doğru rota değiştirdi. Tümamiral Hamilton bu kadarını istememişti, zira Binbaşı Broome'un doğuya doğru ilerlemesi kaydedilmişti, en iyi yol konvoyun böylece hareket etmesi idi ki; Admiralty talimatı bunu tasrih etmişti.

28 — Bu gece Ayı adasının poyraz cihetinde iken 22,15 te konvoya tekrar yaklaştı. Takip botlarının Alman gemilerinin hareket ettiklerini rapor ettiği vakit Tümamiral Hamilton "bir hayli memnun ettiler„ dedi. Hava, günlerce Norveç limanlarından hava keşifleri yapmağa mâni olmuştu; fakat temmuzun üçüncü günü İngiliz uçağı Tripitz ve Hipper'in Trontheim'den ayrılmış olduklarını rapor etmeğe muvaffak olmuştu ki; liman boştu, buradan Narwik keşifleri bir kere daha akamete uğramıştı. Amiral Tovey halen muharebe gemisi ile Ayı adasının karayel cihetinde 150 - 200 millik araştırma sahasında seyrediyordu, eğer Alman gemileri ayın dördüncü günü hücum etmiş olsalardı Victorius buradan konvoyu müdafaa için uçak gönderebilirdi. Tümamiral Hamilton'a talimat ile kendisine bahsedilen fikir ve basiret serbestîsini kullanarak konvoyla yoluna devama karar vermişti. Dördüncü günü ortalarına doğru Admiralty konvoydan ayrılarak 25° E. tulün doğusuna gitmesini, durumun bunu icap ettirdiğini, fakat yine kendi basiretine bırakıldığını ve mukabil emirler Amiral Tovey'den olacağını bildirdi. Daha sonra, plânın değişmesini icap ettirir bir malûmat almadığından, konvoy yukarda verilen tul dairesinin doğusuna geldiği, veya Admiralty Tripitz'e tesadüf etmediğini temin ettiği takdirde daha evvelden Tümamiral Hamilton'un idaresine bırakıldığı zaman kruvazörlere çekilmek üzere talimat verilmiştir.

29 — Bu arada, konvoy bir gemi kaybetti. Ayın dördüncü günü, (Ayı) Bear adasının kuzeyinde 60 mil mesafede hemen saat 05,00 ten evvel tek başına bir uçak " sis içerisinde bulduğu bir gedikten „ hatlardan birinin rehber gemisi Christopher Newportu torpillemiş, gemi batmış ve cankurtaran gemisi mürettebatı toplamıştı. Saat 19,30 da birkaç uçak tarafından orta kuvvetle hücum yapılmış, bombaları "bulutlar arasından doğru konvoyun baş tarafında Keppel ile Amerikanın Wain Wright gemisi (yağ vermek üzere kruvazörlerden ayrılarak gelmişti) arasına düşmüştü. Torpito ve bomba ile hücum muhtemel olarak müştereken yapılmakta idi, çünkü; bir müddet için ufkun etrafında yarım düzüne kadar He. 115 uçakları dolaşmışlardı ve Binbaşı Broome konvoyun dışında zararsız bir torpitonun patladığını görmüştü. O şöyle diyordu, Wain Wright'in "temmuzun dördüncü günkü atılganlığı„ olduğu gibi "etrafta dolaşan uçaklara kızarak tam yolla konvoyun etrafında dolaşması„ uzun menzilli toplarile düşmanın geniş ölçüde cesaretini kırmıştı. Bir saat sonra birçok ciddî torpito hücumu yapıldı, hava savunma gemisi Palomares 20,20 de kıç taraftan 25 uçağın geldiğini keşfetti. Onlar sancak kıçomuzluktan hücum ettiler, rehberleri konvoyun ortasında Navarino'ya iki torpito isabet ettirdi. İskele tarafında en dış kolonun en gerideki gemisi William Hooper ve yine konvoyun en son gemisi Rus bandıralı Azerbaidjan yağ gemisini iyi bir şekilde torpillemişlerdi. Navarini ve William Hooper battı, fakat Rus gemisi maceralı bir şekilde limana ulaştı. Binbaşı Broome Eskort ve konvoyun isabetli atışlarına işaret ediyordu. 4 uçak düşürüldü, bunlardan biri Offa ve birisi de Wain Wright tarafından düşürülmüştü. Konvoyda bulunan üç cankurtaran gemisi "verimli bir şekilde ve çabucak„ kazazedeleri toplamakta değerlerini ispat etmişlerdir.

30 — Tümamiral Hamilton hemen öğleden sonra tekrar konvoya yaklaştı. Rotaları üzerinde pruva istikametinde 10 ilâ 20 millik mesafeyi muhafaza etti. Akşam hava hücumlarını bekledi, gemileri yalnız bırakmaları dolayısile Almanları hayrete düşürmüş ve binaenaleyh bunu çok iyi karşılamışlardı ve bir sene evvel Akdenizde konvoyu kruvazörlerle emniyete alma teşkilâtındaki tecrübesine dayanan düşüncelerini aşağıda açıklamıştır :

"Konvoyun içinde veya dışında bulunmak keyfiyetini çok ihtimamla tetkik ettim. Hava hücumları için en tehlikeli saha yakınları idi ve neticede konvoydaki faide yalnız konvoyda havaya karşı savunmayı arttırır. Buna karşı bu sahalarda mevcudiyeti kabul edilmemiş olsa dahi ya hava hücumları veya denizaltılar tarafından kuvvetlerime hasar tevlit edecek bir tehlikeye düşmesi idi. Bundan dolayı konvoydan açık bulunmağa karar verdim ve olayların ışığı altında her zamandan daha fazla kanaat getirmiştim ki; kruvazörler için harekâtta asla tahdidata

tâbi tutulmamalıdır ve süratleri olduğu için konvoyda diledikleri yeri almaları da mümkündür„.

Tümamiral Hamilton keza şunu da tavsiye ediyor, takip uçaklarının düşürülmesi "hayatî önemi haizdir „ bunu yapmakta şans gayet azdır, filvaki Binbaşı Broome sonraları muhtemel olarak bu maksat için katapultlu ticaret gemisi Empire Tide'deki biricik Hurricane'i kullanmağa karar vermişti.

31 — Şimdi Alman ağır gemilerinin nerelerde bulunduklarına dair henüz bazı haberler alınamamış olduğundan büyük tehlikelerin tehdidi zayıflamıştı. Bir saatten az bir zaman sonra Tümamiral Hamilton Admiralty'dan aşağıdaki bir seri telgrafı almıştı :

"Çok acele. Su üstü gemileri tehdidine nazaran konvoy dağıtılmalı. Rus limanlarına doğru yollarına devam etmeli (2123 B/4)

Çok acele; benim emrim 2123/4, konvoy yayılmalıdır„ (2136 B/4)

11 ile 20 doğu arasında kül halinde düşman denizaltılarının mevcut bulunduğu rapor edildiğine göre çekilme yapıldığı zaman kruvazörler için emir yüksek sürat kullanmaktır; fakat sonraki işaretler Trondheimden olduğu kadar Narvik'den Alman gemilerinin ayrıldıkları hakkındaki malûmata bağlı bulunduğunu, binaenaleyh denizde mi bulundukları yoksa Tromso ile kuzey burnu arasında bir üsse mi gittikleri belli değildi. Tümamiral Hamilton ve Binbaşı Broome'a göre tehlikenin üzerlerinde dolaştığını kabul ediyorlardı. Eskortluk yapan destroyerlerin kruvazör kuvvetlerine iltihak etmelerine karar verdi, iki denizaltıya konvoya dağılıp ve muhafaza gemilerinden geri kalanlar Archangele müstakillen ilerlerken düşman gemilerine hücum etmek üzere yakınlarında bulunmalarını emretti. Tümamiral Hamilton kendi kuvvetlerine katılan altı destroyere teşekkür etti ve Amiral Tovey de olaylara göre bu hareketi uygun bulmuştu; fakat şöyle diyordu, " malûmatın hatalı bulunması halinde kendi kanaatini teyit etmek üzere Tirpitz'in yakınlarda bulunduğunu kabul ediyordu„ Tümamiral dağılan gemileri takviye etmek üzere destroyerleri geri göndermelidir.

32 — Konvoy kaba bir hesapla 76 kuzey, 28 doğuda 22,15 te dağıldı. Ticaret gemilerinin birçokları yollarına yalnız başına veya iki veya üç gemiden mürekkep grup halinde devam etmişlerdi. Hava savunma gemileri Palomares ve Pozarıca her bir grupta görevlendirilmiş her bir topluluk keza iki ve üç mayn tarayıcı veya korvetlerle bir emniyet perdesi tesis etmişlerdi ve ertesi günü 5-temmuzda birleşmişlerdi. Salamander, iki ticaret gemisi ve bir cankurtaran gemisine refakat ediyordu Konvoy neta oluncaya kadar onlarla birlikte bulunmuştu. Dianella korveti kendi başına giderken karakol işinde uyanık bulunduğu gibi denizaltıları da muhafaza etmişti. Muhtelif gruplar ilk defa kuzeyden doğuya doğru gidecekleri rota üzerinde yayılmışlar, sonraları birkaç tanesi

Archangele birçokları da Novaya Zemlya'da mahfuz bir yer aramak üzere rota vermişlerdi. Fakat konvoyun yarısından azı "Zemlya'nın korkunç donmuş bölgelerine„ ulaşmışlardı; çünkü 17 ticaret gemisi, Aldersdale yağ gemisi ve ZAAFARAN cankurtaran gemisi bundan sonraki üç gün içersinde denizaltı ve uçak bombalarile batırılmışlardı. En büyük hacimde zayiat 5 inci günü uzak kuzeyde bulundukları esnada verildi, 8 i uçak bombalarile ve altısı kabaca 74 ile 77 kuzey arz ile 35 ile 45 doğu tul arasındaki bölgede batmıştı. 6 ncı günü bir gemi bombalandı, dört gemi Novaya Zemlya'nın lodos sahili açıklarında, kuvvetli ihtimalle ayni denizaltılar tarafından altıncı günü akşamı ile sekizinci günü sabahı arasında torpillenmişlerdi. [1]

33 — Archangele ilk ulaşan gemiler cankurtaran gemisi Rathlin ve iki ticaret gemisi ki; bir gün evvel hücum eden bir uçağı düşürdükten sonra temmuzun 9 uncu günü Dvina nehrine girmişti. İki ticaret gemisi ve Zamalek cankurtaran gemisi 11 inci günü vâsıl oldular; Novaya Zemlya Matochkin geçidinde bir günlük barınmadan sonra, tekmil savaş birliklerinin hepsile emniyet altına alınmışlardı. Bu küçük konvoydaki 5 ticaret gemisi hareket etmiş, fakat birisi kalın bir sis tabakası içerisinde buzların kenarından zor bir geçitten yalnız başına gitmek üzere birlikten ayrılmış ve ikisi Beyaz denizin dışında Kanin nos'un 60 mil kadar karayelinde 9 - 10 uncu gecesi batırılmışlardı. Evvelki gece denizaltılar tarafından konvoy gözetlenmiş olacak ki; o gece 40 bomba uçağı hücum etmiş, hücum dört saat sürmüş ve dört uçak düşürülmüştü. Matochkin geçidinden hareket eden bir evvelki gruptan ayrılan gemi dahil, ayın sonundan evvel Novaya Zemlya'dan 7 gemi daha vâsıl olmuştu; İzlandadan hareket eden bir yağ gemisi ve 35 ticaret gemisinden hayatta kalan 11 geminin hepsi idi. Hava hücumlarında dokuz uçak değerine karşılık (Zaafaran dahil) 13 gemi tahrip edilmişti. Denizaltılar 10 gemi batırmışlardı, talisizlik eseri olarak kendilerinden hiçbir kayıp vermediler, binaenaleyh müteaddit denizaltılar konvoy dağılmadan evvel konvoyu eskortlardan uzak ve emin bir mesafeden takip etmişlerdir.

İki hava savunma gemisi komutan olan iki binbaşı, denizaltılar ve uçakların hücum edebilecekleri buz alanı sınırları hakkında gemiler için tehlikeli bulunduğu işaret edilerek ikaz edilmişler, Palomares'in komutanı Albay Jauncey Alman denizaltıları güney tarafındaki buz manialarɪ hakkında kendi malûmatlarının "tam bilinmesi ve iyi bir şekilde kullanılması„ bulunmasına mukabil İngiliz ve Rus makamlarınca bilinmediğini söyledi. Beyaz deniz ile Hovaya Zemlya arasındaki geçidin son kade-

[1] Dört gemi takriben 77 K. ve 36 - 38 D. da Banaktan şöyle 450 mil mesafede uçaklar tarafından batırılmış Bnb. Broome'un maruzatına göre düşman hava istasyonlarından 300 veya 500 mil mesafede olup olmadığı hakkında küçük bir hata yapmış, fakat doğuda bulunması önemli idi. (Yukarıda paragraf 27 ye bakınız).

mesinde bu tatbikat ve temmuzun 6 ilâ 8 inci günleri Matochkin veya Moller körfezine yaklaşmağa çalıştığı esnada torpillenmiş olan dört geminin kaybı kısmen izah edilebilir. [1]

34 — Fakat PQ. 17 konvoyu da zarar görmüş ve başlıca ağır zayiat dağılmadan ileri gelmiştir ki; bunun üzerine bir Rus Amirali Tirpitz'in mevcudiyeti denizaltılar ve uçaklara konvoyu kolay bir av haline getirmek suretile başarı sağlatmış olduğunu işaret etmiştir. Tirpitz ve diğer büyük gemilerin emniyet destroyerlerile (North Cape) kuzey burun etrafından dönerek ve kuzey doğru istikametine seyrettikleri zaman, temmuzun 5 inci günü akşamına kadar Alman gemileri hakkında haber alınmaması pek önemli birşey değildi. Bu sırada Amiral Tovey komutasındaki muharebe filosu 450 mil kadar açıkta olup evvelki gün emniyet altında bulundurduğu kuzey bölgesinden dönmekte idi. Kruvazör kuvvetleri düşmanın ortalama 100 mil yakınlarında, keza kıble batısında bulunuyordu ve halen kendisine refakat etmekte bulunan PQ. 17 konvoyuna ait destroyerler ile İzlandaya gitmekte idi. Müttefik denizaltı gemileri kendi orijinal mevkilerini terkettiler ve kendi yolları üzerinde daha doğuya giderek yeni bir karakol kademesi tesis ediyorlardı. İlk haber Rus denizaltısı K. 21 den gelmiş ve saat 17,00 de, 71 25 K., 23 40 D. da Tirpitz, Scheer ve sekiz destroyerin 045 ye seyir etmekte oldukları rapor edilmiş; Tirpitz'i vurmak üzere yükselerek iki torpito atmış idi. Bir saat kadar sonra, 18,16 da, durumu gözleyen bir uçak 71,31 K., 27 10 D. da , 10 mil süratle, 065 ye seyir eden 11 yabancı gemiyi rapor etmişti. En son olarak, P. 54 denizaltısı 20,29 da, 71 30 K., 28 40 D. da 22 mil ile 060 ye Tirpitz ve Hipper asgarî altı destroyer ve sekiz uçakla emniyet altına alınarak seyretmekte oldukları rapor edilmişti. En aşağı bir saat evvel düşmanın dumanını görmüş olduğunu ve uçak tarafından dalışa mecbur edilinciye kadar su üstünde hücum mesafesine sokulmaya çalıştığını ve bundan sonra tam yolla su altında seyir ettiğini; fakat düşmanın 10 mil açıktan geçtiğini bildirmişti.

35 — İki gün müddetle Alman gemilerinden hiçbir haber alınmamıştı. Trident, karakol hattının dışına doğru kendi yolu üzerinde, ayın 5 inci günü saat 18,16 da kaydı bulunan düşman hakkındaki raporu almış, gece yarısına kadar kendi mevkiinden güney doğuya doğru uzanmış, onlar hakkında hiçbir alâmete raslamadan 32 25 D. ya kadar vâsıl olmuş; bu sırada rü'yet azamî idi. [2] Onların bu gece dönmüş oldukları, belki de denizaltılar ile karşılaşmak istemedikleri anlaşılıyordu; çünkü Tirpitz ile bulunan uçaklar Trinident ve diğer P. 54 ile birlikte

[1] Palomares ve Pozaricadan alınan raporlar M. 011511/42 dedir.

[2] P. 614, P. 615 denizaltıları Trinident'in güney doğusundaki istasyonlarına kendi karakol mevkiinden, konvoyun gerisinden gelmekte idiler, 6 ncı günü öğleden sonraya kadar yerlerine vâsıl olmamışlardı.

bulunan denizaltıları görmüş olabilirlerdi. Admiralty, Amiral Tovey'e, eğer muharebe filosu doğuya doğru seyir etmekte olduğunu görmüş olursa Tirpitz "Konvoya kadar gitmeyi istemiyebilir" ve eğer Rus denizaltısı tarafından hasara uğratıldı ise Victorious'dan havalanacak uçaklar Almanlara hücum edebilirdi. Binaenaleyh, 6 ncı günü sabahı, muharebe filosu kuzey doğuya döndü, Amiral Tovey kruvazör kuvvetlerine kendisile buluşmasını emretti, iki kuvvet öğleden evvel buluştular. Filvaki hava, hakikaten hava keşiflerine müsait değildi; takriben 08,00 de, üzerlerinden geçen bir Alman uçağına ateş açmak ve uçak havalandırmak suretile boş yere dikkati çekmeye çalışıldı. Bundan dolayı Tümamiral Hamilton buluşmalarından hemen sonra refakatten ayrılmış, muharebe filosu tekrar güneye dönmüş ve 8 inci günü kimisi Scapa'ya kimisi İzlandadaki limanlara vâsıl olmuşlardı. [1]

36 — Düşman hakkında son haber ayın 7 nci günü gelmişti, Vaenga'dan, Murmansk yakınlarına gitmekte iken, Tirpitz, Lutzow ve Hipper'i bir kısım destroyer ile (70 K., 20 30 D.) Arnoy'da Lang Fjort'un dışında seyrettikleri, bir mücavir Fjort'dan bir yağ gemisinin onu takip ettiği görüldü - hepsinin muhtemel olararak Narvik'e atlamak istedikleri mukadder idi. Bu sıralarda İngiliz ağır gemileri emin bir şekilde vatan yolu üzerinde idiler; fakat denizaltılar tarafından bir kere daha düşmana bir hücum teşebbüsü yapılmıştı. Narvik'e dönüşlerine intizar edilmekte iken Sturgeon ve Minerve ayın 6 ncı günü ana karakol hattını terketmeleri, bu sırada bir defa da Tirpitz'in muhtemel hasarı dolayısile fazla su çekmesi, Lofoten adası dışından geçmesi halinde ayın 7 nci ve 8 inci günleri Vest Fjort ağzı açığında karakol yapmak üzere emir almışlardı. Filvaki bunlardan birşey çıkmadı, veya Sturgeon tarafından Trondheim'in kuzeyinde 70 mil kadar mesafede sahile yakın iç ağızda 9 uncu ve 10 uncu geceleri herhangi bir Alman gemisi bu limana girmesi mümkün olabildiği için bir başka karakol yapılması istenmekte idi. Hakikaten Tirpitz, Scheer ve Hipper Narvik'e giderken Luzow da Trondheim'e gitmişti.

37 — Yukarda 25 inci paragrafta arzedildiği gibi, QP. 13 kovoyu Rusyadan gelmekte, Doğuya bağlı konvoy iki gün evvel Alman su üstü tehlikesi geçirilmiş olduğundan, tummuzun 2 nci günü düşman sularının batısına geçmesi için epey mesafesi vardı, bu konvoy hakikaten geçidin normal tehlikelerinden kurtarılmıştı, fakat seyhatin sonlarında İzlandanın batı sahilleri açıklarında bir mayn sahasında müteaddit ticaret gemisi ve muhafaza gemilerinden birisini zayi etmişlerdi. Bunlar biri Archangel ve diğeri Murmansk'dan olmak üzere iki parti halinde seyretmiş,

[1] Harp filosu ve kruvazör kuvvetlerinde bulunan destroyerler temmuzun 5 inci ve 6 ncı günleri Q kuvvetinde Gray Ranger'den akaryakıt almışlardır.

haziranın 28 inci günü denizde buluşmuşlardı hepsi birden Inglefield[1] komutanı Binbaşı West komutasında beş destroyer, bir hava savunma gemisi ve sekiz küçük gemi ile muhafaza altına alınmış 35 ticaret gemisi idi. Konvoy haziranın 30 uncu günü Bear (Ayı) adasının doğusunda, kısaca adanın kuzeyinden geçmek üzere batıya dönüş yapmadan, temmuzun ikinci günü tekrar, kısaca 4 üncü günü PQ. 17 konvoyuna raslamadan evvel düşman uçağı tarafından rapor edilmişlerdi. Konvoy İzlandanın poyraz sahilleri açıklarında iken bir Güneya Loch Ewe'e dönmüş geri kalanı Reykjavik'e gitmek üzere Izlandanın kuzeyinden dolaşarak yuluna devam etmişti. 5 inci günü akşamı kalın bir havada karayel sahili üzerinde Staumes dolaylarından çekilirken, altı ticaret gemisi ve Niger maynlara çarpmış ve bir harp gemisi ve beş ticaret gemisi zayi edilmişti, her iki partiden bakıye kalanlar limanlarına vâsıl olmuşlardı.

---

[1] Tridend denizaltısı 23 D. ya ve üç Rus destroyeri 30 D. ya kadar Qp. 13 konvoyuna refakat etmişlerdir.

BÖLÜM III

PQ. 18 ve QP. 14 KONVOYLARI: EYLÛL 1942

(Ek D ve plân 6 ve 7 ye bakınız)

38 — Bu harekât bundan evvelkilere kıyasla değişik önemdedir. Bir zayıf destroyer emniyeti yerine daimî eskortlara ilâveten bir kruvazör veya bir grup kruvazör ile az veya çok yakından desteklenmiş, geçtikleri yolların kretik kısımlarında Tümamiral Burnett'in komutasında hava savunma kruvazörü Scylla'nın rehberliği altında 16 destroyerlik bir kuvvet her iki konvoya refakat etmiştir. İlk zamanlar için, keza bir uçak taşıt gemisi konvoyla birlikte seyretmişti: Bu Avenger idi ve uçak taşıt "eskortlarından„ bir yenisi olup 12 avcı ve üç denizaltı avcı uçağile teslih edilmiş ve iki destroyerden mürekkep kendi muhafızları vardı. Bunun için her bir konvoy tam muhafaza altına alınmış, şimdiye kadar olduğu gibi Ayı adası yakınlarından her iki konvoyun geçmesi yerine doğuya gidecek konvoy seyahatlerini bitirmeden Rusyadan hareket edecek ticaref gemileri hareket ettirilmemiştir. Bu harekât mutattan daha fazla uzatılmış ve yolun uzamasından dolayı zaman da uzamış, çünkü; senenin diğer aylarına nisbetle eylûl ayında buz sahası yolun daha kuzeyden geçmesine müsaade etmişti. (Bu sıralarda henüz Banak hava istasyonlarından kâfi derece uzak bulunulmıyordu). Bu olaylar içersinde seyahat esnasında eskortlara mahrukat vermek için her zamandan daha fazla ikmale ihtiyaç gösteriyordu. Bundan dolayı (P kuvveti namı altında) Spitzbergen, Lowe Sound'da üslendirilmiş kendi destroyerlerile iki yağ gemisi ve (Q kuvveti namı altında) [1] konvoyla birlikte fazladan iki yağ gemisi seyrediyordu.

39 — Konvoylara hücum etmek üzere Barents denizine yollanan ağır gemiler dolayısile, temmuzda görüldüğü olduğu gibi, Alman hazırlığına göre değiştirilmiş bir emniyet sistemi idi. İngiliz ağır gemileri Alman denizaltı ve uçaklarından dolayı mevcut tehlikeyi temizlemeden o kadar doğuya nüfuz edemezlerdi; bundan başka, Bear adasının batısında dahi emniyet kabiliyeti bulunan büyük bir uçak taşıt gemisi artık anavatan filosu içersinde bile çok mahduttu. Herşeye rağmen Koramiral Bruce Fraser'in komutasında iki hat gemisi ve yetecek kadar destroyerle bir kruvazör, Jan Mayen adasının karayel cihetinde kısa bir müddet için keşifte bulunmuş, bu esnada Koramiral Bonham - Carter üç

[1] Özel kuvvetler Ek D dedir.

kruvazör ve birkaç destroyerle Spitzbergen'de birkaç gün geçirmiş - kruvazör kuvveti QP. 14 konvoyunu olduğu kadar Barentsburg'da Norveç hattı için takviye edilmek üzere diğer iki kruvazörle takviye edilmişti. Dört denizaltı gemisi Narvik'in kuzeyine gitmekte olan düşmanı vurmak üzere Norveç sahili açıklarına yerleştirilmişti ve (abluka kuvveti) fazladan üç denizaltı ile takviye edildikten sonra Ayı adasının doğusunda konvoyların geçtiği yolu ihata etmek üzere bir açık karakol hattı teşkil etmişlerdi [1].

Avenger'in uçaklarına ve kabul edilen denizaltı savunma emniyeti ve İzlanda ve Rusyada bulunan sahil hava komutanlığı tarafından yapılan hava keşiflerine ilâveten, Barents denizinde su üstü gemilerinin muhtemel hücumlarına karşı konvoylar, Rusyada üslenmiş torpito taşıyan Hampden uçaklarından iki taburla takviye edilmişti. Amiral Tovey' in hava emniyeti üzerine düşünceleri aşağıdadır : -

" Bu büyük ölçüde hava emniyeti çok değerli idi; fakat bilhassa hava üslerimizin mesafesi dahilinde iken tekmil kuvvetlerin denizaltılara karşı emniyeti için uçak adedinin uygun görülen bir miktar daha arttırılması şimdiki durumda gereklidir. Yoksa hava hücumu meselesini tam mânasile halledecek yedek bir uçak taşıt gemisi değildir. Onun uçakları ise düşmanın bu konvoya karşı kullanacağı büyük kuvvetleri karşılamak için çok azdır. Bundan başka hava şartları bu sırada Avengere müstesna olarak müsait gitti, yoksa küçük uçuş güvertesinden uçakların hareketi ekseriyetle müşkül olacaktı „.

40 — Nitekim Alman gemileri konvoylardan birisine hücuma cesaret edememişti. Scheer, Hipper ve Köln müteaddit destroyerlerle 10 eylûlde Narvik'ten ayrıldığı ve Altenfjort kuzeyine kadar gittikleri, " karakol kuvvetlerinden „ dört denizaltının hepsi tarafından dönüşte görülmüş ve bunlardan birisi tarafından muvaffak olmıyan bir hücum yapılmıştı. Filvaki, harekâtın sonuna kadar Almanlar orada kaldılar. Amiral Tovey'in fikrine göre düşmanın faaliyetsizliğinin sebepleri şunlardı :-

I. Destroyer kuvvetlerinin tesiri.

II. Norveç'in kuzey sahili açıklarında Müttefik denizaltılarının bulunması, konvoy ile bulunan iki denizaltı ve Tigris tarafından yapılan hücum onların bu hissini takviye etmiştir.

III. Kuzey Rusyada torpito ucaklarının bulunması.

IV. Kendi kuvvetleri hakkında İngiliz uçakları tarafından devamlı malûmat alındığı.

---

[1] 6 sayılı plân keşif alanını ve denizaltı karakol istasyonlarını gösterir. Eylûlün 19 uncu günü Fransız denizaltısı Rubis, Altenfjort'tan Narvik'e dönmekte olan Alman gemilerinin geçmeleri kuvvetle muhtemel olan yerlere mayn dökmüştü.

V. 12 - Eylûlde İngiliz muharebe filosunun İzlandanın kuzey doğusunda ve kuzey doğuya seyretmekte olduklarının görülmesi ve bundan sonraki hareket tarzı hakkında şüphesi bulunması.

41 — Alman gemileri 10 - eylûlde Narvik'ten ayrıldıkları zaman, PQ. 18 konvoyu Jan Mayen adasını geçmekte idi. Keşifte hataya düşürmek için konvoyun daha büyük kısmı doğrudan doğruya Loch Ewe'e ayın ikinci günü hareket etmiş, Reykjavik'ten birkaç gemi iltihak ederek 8 inci günü taplu olarak İzlandanın batı sahilinden yukarı doğru geçmişlerdi, binaenaleyh, konvoy, bugünden sonra havadan görülerek rapor edilmişti. Konvoy tam bünyesile 39 ticaret gemisi, bir yağ gemisi ve keza Rusyaya giden üç mayn tarayıcı, bir cankurtaran gemisi, Q kuvvetinden iki yağ gemisi ve iki destroyeri, iki hava savunma gemisi, iki denizaltı ve onbir korvet, mayn tarayıcı ve troler (balıkçı gemisi) inden ibaret emniyet gemileri idi. Tümamiral Burnett komutasında Scylla, yarım filotillâlık destroyer kuvvetile Avenger kendi eskortu ile (uçak taşıt kuvveti) ayın 9 uncu günü Jan Mayen adasının kıble batısında iltihak etmiş; destroyerlerden diğer grup P kuvvetinden akaryakıt almak üzere LOWE SOUND'a yol vermişlerdi. İki gün sonra Scylla ve beş destroyer dönüş akaryakıtını almak üzere ayrılmışlar, Q kuvvetinden yol üzerinde akaryakıt almak üzere destroyer kuvvetinden üç gemiyi arkalarında bırakmışlardı. Ayın 13 üncü günü destroyerlerden ikinci grup sabahleyin konvoya iltihak etmiş ve Scylla ve kendi refakat gemileri öğleden sonra avdet etmişler, böylece emniyet kuvveti tamamlanmıştı. Bundan sonra Bear adasının yıldız batısında (kuzey batısı) ortalama 150 mil mesafesinde idiler ve adanın 90 mil kuzey cihetinden geçmek üzere seyrediyorlardı [1].

42 — Konvoy daima müteaddit düşman denizaltılarile karşılaşmış, şüpheli olanlardan baska Asdic teması veya Avengerin Swordfish karakol uçakları tarafından emin bir mesafede dalışa mecbur edilmiş olup ancak iki ticaret gemisi batırabilmişlerdi. Denizaltılar da zarara uğratılmışlardı - 10 uncu günü ortalarında takriben 70 40 K., 12 30 B. da konvoyun pupasında Harrier ve Sharpshooter su bombalarından birile hasara uğratmış olabilirler; 12 nci günü akşam üzeri Malcolm ve Impulsive saat 20,00 de hava karakolu tarafından rapor edilen pruva istikametindeki bir denizaltıya hücum etmişlerdi. Malcolm neticesini alamadığı nümunelik iki su bombasını atmıştı; bir saat sonra Faulknor takriben 75 15 K., 4 50 D. da konvoyun pruvasında diğer bir hücum yapmıştı ve o vakit Albay Scott - Moncrieff bahsedilen denizaltılar hakkında " çok fazla hasara uğratılmışlardır „ ve " hakikaten artık bir korku olmadığını „ söyliyebilirim diyordu. 13 üncü günü 06,00 ile 14,00 arasında en aşağı sekizi 20 mile kadar yaklaşmış ve birçokları hava karakolları tarafından hücum mesafesi dışında dalışa mecbur edilmişlerdi.

[1] 7 sayılı plân PQ. 18 konvoyunun tekmil eskortlarile seyir nizamını gösterir.

Filvaki 08,55 te takriben 75 40 K., 7 40 D. da konvoyun sancak kanadını teşkil eden kolonda iki gemi torpillenmiş ve batmıştı. Onslaught öğleden evvelki müddet içerisinde denizaltılar tarafından yapılan iki hücumu daha menetmişti ki; bu denizaltı sancak başomuzluğundan dış emniyet hattına kadar nüfuz etmiş bulunuyordu; ve Sharpshooter ve Tartar konvoyun pupasından yapılan diğer bir hücumu menetmişti.

43 — Alman denizaltıları sis, yağmur ve kar içerisinde üç gün konvoyla teması muhafaza etmiş olup henüz İzlandanın batısında iken, 8 inci günü görüldüklerinden beri uçakların muhafazası altına alınmışlardı. Fakat Avengerin deniz Hurricane'leri tarafından takip uçaklarına engel olma hücumu yapılmış, Tümamiral Burnett kendi gemilerile Bell Sound' dan döndüğü sırada ayın 12 nci günü ve 13 üncü günü tekrar görmüşlerdi; bundan sonra konvoy devamlı olarak havadan tarassut altında bulundurulmuştu. Takip uçakları ya Blohm and Voss 138 veya Ju. 88 idi, ve ekseriyetle grup halinde bulunuyorlardı (14 üncü günü rapor edilenler her zamanki 9 lu gruplar idi), bunlarla uğraşmanın güç olduğunu Avengerin komutanı Binbaşı Colthurst işaret ederek" kuvvetle silâhlanmış düşman takipcilerini 4 deniz Hurricane'i ile hücum etmek, ümitsizdir. „ diyordu. Onlar kendi denizaltılarını Swordfish ile yapılan hücumlardan defalarca korumuşlar, ve keza, hava kâfi derece açık olduğu zamanlar havadan konvoya karşı da hücuma geçmişlerdi.

44 — Scylla ve beş destroyerin dönüşü üzerine emniyet kademesi yeniden teşkil edildiği ve konvoy dolu dolu Alman hava İstasyonlarından 450 mil mesafede bulunduğu esnada ayın 13 üncü günü saat 15,00 te ilk hücum yapılmıştı. Yarım ilâ bir düzüne kadar Ju. 88 uçağı bulutlar arasında bir gedikten ortalama 4000 kadem yüksekten konvoya zaraz ve kendilerinden zayiat vermeden bomlarını atmışlardı.

Bundan sonra, 15,30 da, 40 tan fazla torpito uçağı doğrudan doğruya sancak başomuzluktan geldiler : Ju 88 ve He. 111, bunlardan bir çoğu iki torpito ile teslih edilmişlerdi. Mukabil seyirle yaklaşıyorlardı, Komodor Boddam - Whetham'ın sözleri "Çekirgelerin hücumuna uğramışa„ benzediklerini, Tümamiral Burnett, uçuş su sathından 30 - 40 kadem yüksekten ve 100 ilâ 150 yarda aralığı muntazam muhafa ettiklerinden bunları kırmak imkânsızdı diyordu. Hücumun merkezi sıkleti konvoyun sancak kanadı (cenahı) idi, birkaç uçak Scyllanın diğer tarafından aşağı doğru uçarak konvoyun baş tarafından çıktılar. Harp ve ticaret gemileri bu ande bütün toplarile ateş açtılar, Komodor düşmana doğru hep birlikte 45 derecelik müşkül bir dönüş yapılmasını emretmiş; fakat sancaktaki iki kolon ya dönüş yapmış veya kat'iyyen yapamamıştı (bütün bu işler yanlız 7 ilâ 8 dakikada sona ermişti). idare eden Tümamiral Burnett, komodorun bir maksatla rotayı değiştirme işinden vaz geçeceğini bildiriyordu. Uçaklar hücumlarını büyük dirayetle, torpitoları-

nın çoğunu 2000 yardá içersinde atarak vatanlarına basıp gittiler; konvoyun iki cenahındaki kolonda 7 ticaret gemisinden 6 sını ve iki merkez kolonda da 2 gemi batırmıştardı. 5 uçak beline karşılık 8 gemi zayı edilmişti.

Üç çeyrek saat sonra, 16 15 te, birkaç He. 115 sancak kemere istikametinde göründüler. Fakat eskortların baraj ateşi bu hücumu kırmış, ve düşman torpitolarını uzak mesafeden tesirsiz bir surette atmış, iki uçak zayi etmişlerdir.

Hava hemen kararmak üzere iken, bütün bu günün sonunda, 20 35 te, bir düzüne He. 111 veya He. 115 ucakları bordadan yaklaşmış, küçük gruplar halindeki hücumları yarım saat kadar sürmüştü. Konvoy hasara uğramadan uçakların hemen yarısı düşürülmüştü.

45 — Almanlar üç hücumda kullandıkları uçak adedinin beşte birine eşit olan 13 torpito uçağı zayi etmiş ve hepsi de gemi toplarile tahrip edilmişlerdi. Avenger müsait olmayan bir zamanda yakalanmıştı. Bu sabah 0745 tenberi takipcileri önlemek için kıymetli avcılarını kullanarak boş yere çabalamış, 14 35 te Alman hücum huvvetlerinin 60 mil uzakta bulundukları rapor edildiği zaman, bu maksat için iki takım (4 uçak) havada bulunmakta idi, iki avcı uçağı daha uçurdu, bunlardan birisi daima havada kalarak, kovoyu bombalayıp dönmekte bulunan beş Ju. 88 ile açıkca çarpışmışlardı; cepanesini bitiren avcılar yaklaşan torpito uçaklarına şaşırtıcı hücumlar yapıyorlardı. Böylece düşmanın hücumları esnasında hiçbir deniz uçağı onları karşılamaya hazır değildi; veyahut bir saate kadar havalandırabilirdi, dört Hurricane'i havalandırdığı zaman, takip uçağı tarafından yalnız bir tanesi düşürülmüştü. Binbaşı Colthurtst şimdi kuvvetle teslih edilmiş takipcilere, ve hattâ Radar perdesinde hücum ve keşif gruplarını ayırt etmenin gerektiği yerlerde dört deniz Hurricane'i boş yere dahi olsa göndermeği kabül ediyordu. "Diyordi ki;„ bundan sonra terkettiğimiz az adette işe yaramaz avcılar, ve bir yardımcı uçak taşıt gemisinde batî hareket etmiş olsa bile, biz onları teker teker tahrip etmektense yalnız büyük ölçüde hücum teşkilâtını kırmak üzere kullanmalıyız; bundan başka uçurulan takımların tekrar cepanesini tamamlayıp benzinini alarak uçmasını, havada devamlı olarak kalmalarını sağlamaya gayret etmeliyiz. Bunun sağlanması uçak taşıt gemilerinde izdihamı önlemek ve şuna emniyet getirilmeli ki; hücum kuvvetlerine mukabil hücum yapmak için bazı avcı uçak takımını daima hazır bulundurmalıyız. [1]

46 — Neticeler ertesi günü görülmüştü. Filvaki, bu sıralarda, konvoy diğer denizaltı hücumlarile zayiat vererek hasar görmüştü. 14 üncü günü

[1] 13 - Eylülde Avengerin görevleri blânçosu günlük jurnalına" ve Tümamiral Burnett'in «Havı hücumları özetine» (her ikisi de M. O 5 890/42) ve T. S. D. 1309/42 yazılarına istinat ettirilmiştir.

03 30 da, Atheltempler yağ gemisi 76 10 K., 16 40 D. da torpillenmiş ve batmıştı, çünkü; "konvoyun bulunduğu bölgede en aşağı beş denizaltı vardı„ ve gemiler yedeğe alamamışlardı ve 120 mil kadar uzakta bulunan Lowe Sound'a kadar emniyete alamamışlardı. Bu gemi Q kuvvetinin iki yağ gemisinin eşidir, konvoyda orta kolonun en son gemisi olarak mevki almıştı. Bu geminin torpillenmesi Almanlar için bir şans eseri idi. Çünkü; Torpito atılmadan evvel Impulsive denizaltılara karşı bilfiil harekete geçmişti, bu esnada diğer bir avlanmadan sonra konvoyun iskele tarafına geçmekte idi,. yedi saat kadar sonra, bir uçak ve bir destroyerin müşterek çalışmaları sayesinde hakikaten üstün başarı sağlandı. Karakol yapmakta bulunan Swordfish tipi uçak 09 40 ta konvoyun sancak tarafında bir denizaltı görmüştü. Denizaltı dalmış ve Swordfish telsizle bunu rapor etmiş ve iki Alman uçağı tarafından uzaklaşmaya mecbur edilinceye kadar takibe devam etmişti. Tümamiral Burnett Onslow'yu bu hücuma göndermiş, radyo telefon ile, onu yakalamasını "çabucak işini bitirmesi„ tenbih etmişti. Destroyer takriben 10 20 de düşmanı su üstünde tekrar görmüş, fakat ortalama 75 40 K., 20 30 D. da kendisinden 6 ilâ 7 mil uzakta iken dalmış; 10 55 te Onslow ilk hücumu yapmış hücuma hemen hemen üç saat devam olunmuş, yağ, büyük hava habbeleri ve enkaz parçaları su üstüne çıktıktan sonra temas kesilmişti.

47 — 14 üncü günü, günün hava savaşı 12 35 te 20 kadar Ju. 88 ve He. 111 torpito uçağının, yaklaştıkları hakkında Radar ile bir haber alınamadan çok alçaktan uçarak sancak başomuzluğundan geldikleri görüldüğü zaman başlamıştı. Onlar iki grupa ayrıldılar, bunlardan büyük grup Avenger üzerine " ölüm saçtı „ bu esnada bakıye kalan uçaklar Scylla ve emniyet hattına hücum ettiler: Bugün, düşman hücumlarını ticaret gemilerinden ziyade konvoy emniyet gemileri üzerinde temerküz ettiği dikkati çekmişti. Uçak taşıt gemisi konvoyun gerisinde mevki almıştı ve düşmanı karşılamak üzere altı avcıyı göndererek, serbest manevra yapmak üzere başa geçti, kendi emniyet gemileri Wheatland ve Wilton destroyerleri onu yakından takip etmişler ve fevkalâde idare edilmişlerdi, bunu Bnb. Colthurst şöyle izah ediyor; "onları nerede bulmak istemişsem, daima orada buldum ve asla düşünmeleri için bir an dahi müsaada etmedim„. Ulster Queen keza 6 adet 4 pusluk yüksek açılı toplarile Avengeri desteklemek üzere konvoyun açığında bulunuyordu. Avcılar hücum edenlerin bazılarını uzaklaştırmış ve top ateşi de diğerlerini uzak mesafeden torpitolarını atmaya mecbur etmişti; hiçbir gemi zarar görmedi ve Almanlar 11 uçak kaybettiler. "Bu çok güzel manzara idi„. Tümamiral Burnett işaret ediyor "Avengerin Hurricaneleri uçurmasını, bu esnada emniyet hattı içerisinden kendi eskortlarile ateş saçarak konvoyun önünden süzülüp sancaktan iskeleye geçerek kayıp gitmesini görmek ve bundan sonra torpito uçaklarının peşine

takılmaları, konvoya aykırı rotaya tam yolla seyrederek onları üstüne çekmesi . . . . . bunların hepsi tebrike şayan birer hareketti„.

48 — Bu hücumun akabinde, Radar ile diğer bir hücumun haberi alındı, bu vakit Ju. 88 bomba uçakları idi. 1200 ile 14 10 arasında takriben 12 uçak hücum etmiş, 6000 kadem yükseklikten bulutlar arasından gelmişler, 2000 kadem yükseklikten bombalarını atmışlardı; bir pike bombası Avengerin pek az açığına düşmüştü. Diğer emniyet gemilerine de ayni şekilde atılmıştı, fakat bir hasar yapılamamış ve bir Alman uçağı düşürülmüştü.

Bunların arkasından tekrar torpito uçakları pruvadan geldiler ve evvelce olduğu gibi iki grup halinde daldılar ve su sathından 50 kadem yükseklikte ve 2000 ilâ 3000 yardadan torpitolarını attılar. Hepsi 25 uçak olduğu tahmin ediliyor ve yine baş hedef Avenger olup bu sırada konvoyun sancak kıçomuzluğunda bulunuyordu. Bu ande 10 avcı uçağı havada bulunuyordu; uçaklar ve gemi toplarile 9 düşman uçağının düşürüldüğü ve bunlardan birisi No. 212 küçük motorlu mayn tarayıcı üzerine bir mücrim gibi düştü. Fakat konvoyun sancak kolonunda bulunan bir ticaret gemisi torpillendi ve infilâk etti, bu savaşta üç Hurricane kaybedildi.

Son hücum 14 30 da yapıldı, takriben 20 bomba uçağı kıç taraftan yaklaştı 4000 ilâ 6000 kadem yükseklikte bulutlar arasında bir gedikten bir saat kadar müddet içerisinde bombalarını attılar, bu sırada alçaktan birkaç pike bomba hücumu yapıldı. Bazı bombalar yakınlara düştü, fakat zarar vermedi ve müşkül bulut şartlarına rağmen top ateşi ve avcı ile uçak tahrip edildi.

Torpito uçaklarının yaklaşması üzerine ilk hücumda konvoyu kendi ateş hattından kurtarmak için konvoyun baş tarafına geçtiğini hatırlardınız. Diğer taraftan Tümamiral Burnett Ulster Queen ve Alynbank'ın yüksek açılı toplarının âlemşümul müdafaasına ihtiyaç olduğunu düşünerek yerlerinde kalmaları için emir vermiş, böylece alçaktan uçan uçaklar için gemilere az hedef yükü bırakılmıştı. Filvaki 14 üncü günü Avenger gibi kendi hacimlerinde tecrübeler ile mücehhez Ulster Queen komutanı Albay Adam kendi gemilerinden kuvvetli manevra sahibi olanlarını kullanmaya karar verdi ve torpito hücumlarını karşılamak üzere konvoyun dışından dolaştı, bunu takip eden bomba hücumu sırasında ve vaktinde yerini tekrar aldı. [1]

49 — Ertesi günü 15 - eylûlde, yalnız bomba uçakları hücum etmiş, takriba 50 uçak 12 45 ve 15 35 arasında konvoy üzerinden geçmişti, bu sıralarda konvoy 76° N, 36° E e yakın Barents denizine giriş ve Barenkden 400 mil mesafede bulunuyordu. Uçaklar genel olarak üç grup ha-

[1] Scylla için M. 015134/42 ye ve Ulster Queen için M. 052050/42 ye bakınız. Albay Adam'ın düşünceleri Alynbank'dan ziyade kendi gemisini ele almıştı.

linde yaklaşmıştı ve birçokları bombalarını takriba 4000 kadem yükseklikte bulutlar içerisinden atmışlardı. Avcılar bulutlar üzerinde çarpışırken, semanın açık yerlerinden görülenler veya bulutlar altından hücum edenler gemiler tarafından ağır top ateşi açılıyordu. Bombalar bazı gemilerin çok yakınlarına düştü, fakat isabet alan olmadı. Muharebenin (Savaşın) sonuna doğru bulut içerisinde başımızın üzerinde daire çizmekte oldukları görülüyordu. Belki gemiler için altlarının açılmasını veya avcıların benzin almak üzere çekilip gitmelerini bekliyorlardı. Tümamiral Burnett bulutların altından gitmek için rota değiştirmeği düşündü; fakat lüzum kalmadı; uçak filoya komutanlarının radyo telefonla çekilme emri verdiği işitildi ve benzinlerinin artık son haddine gelmiş olmasından gelişi güzel bombalarını atıp ayrılmışlardı. Bu hücumda mevcutlarından üçünü kaybetmişlerdi; öğleden sonraki müddet esnasında mezkûr avcı pilotları 21 çıkış yaptılarsa da, hepsi gemi top ateşile düşürülmüşlerdi; "Bu olay üzerine„ Colthurst raporunda takriba 25 dakika fâsıla ile devamlı olarak uçurmak ve konmayı temin etmek nazariyesi başarı ile tatbik edilmişti. Binaenaleyh burada daima dört parti bulundu ve kâfi derece akaryakıtlı ve cepaneli bulunan ve kısa devreli zamanlar müstesna yeni akaryakıtını alan iki parti uçurulurken, tekrar mazot almağa gelen iki parti gelmek üzere. [1]

50 — Bu PQ 18 konvoyunun havadan karşılaştığı son hücum idi, bu sırada destroyer kuvveti ve uçak taşıt gemisi refakat etmekte idi. Diğer taraftan onlar henüz denizaltıları ile de mücadele halinde idiler. 15 inci günü 13 40 ta ortalama 75° 50′ N, 36° 30′ E de, hava hücumları esnasında, konvoydan 10 mil kadar bir mesafeden egzost dumanlarına kendilerini belli edenlerin üzerine, dumanı muayene ve teşhis için Opportune gönderildi ve bu gemi tarafından dalışa mecbur edilmişlerdi. Tümamiral Burnett'e bu bir halef selef meselesi idi ki; su üstü gemileri tarafından hücum tehlikesini daima hesaba katıyordu. 16 ncı günü 03 00 te takriba, 75° 15′ N, 44° 15′ E, de konvoyun emniyet hattının hemen dışında, iskele başomuzluğuna yakın dalmakta olan bir denizaltıya İmpulsive hücum etti. İlk su bombalarını attıktan sonra teması keybetti, denizaltının ticaret gemilerinin kolonu altından geçtiği, fakat destroyerin hücum ettiği mevkie döndüğü zaman su üzerinde yağ ve gemi parçaları gördü, bir müddet etrafını Asdic ile taradı bir netice alamadı; denizaltının battığına kanaat getirdi. 10 40 ta tekrar, Opportune ve Offa 5 mil açıkta su üstünde gördükleri bir denizaltıya hücum ettiler. 7000 yardaya sokuldukları zaman denizaltı daldı ve su bombaları aşikâr olarak bir netice alınmaksızın atılmıştı. O gün, 12 nci gündenberi ilk

[1] Avenger'in Hurricane gördüğü için hazır bulunduğu kesin olarak belli değildir. 14 üncü günü savaştan sonra dört parti halinde ve yalnız 8 uçak bırakmıştı; fakat 6 kadar yedek uçağı gayret ederek hazırlamış olabilir.

defa olmak üzere, Avenger denizaltılara karşı karakol usulünü yapmamıştı, görev bir Rus üssünden kalkan Catalina uçağı tarafından devren alınmıştı.

51 — 16 ncı günü öğleden sonra Tümamiral Burnett PQ 14 ile birleşmek üzere PQ 18 konvoyundan, düşman tarafından keşfedilmeyi asgariye indirmek için kuvvetlerini üç grupa ayırdı. Scylla ve destroyerler, Avenger ve kendi komutasındaki iki yağ gemisile birlikte, hava savunması gemisi Alynbank ve P 615 ve P 614 denizaltılarını yanına aldı. [1] Ertesi sabah, filvaki, Gremyashchi ve Sokrushitelni Rus destroyerleri PQ 18 e iltihak ettiler ve daha ertesi günü erkenden daha küçük iki Rus destroyeri daha iltihak etti. Bilhassa büyükçe gemiler iyi ve uzun menzilli hava savunma toplarile faydalı bir şekilde desteklediklerini gösterdiler; zira 12 - eylülde Komin burnunu dönerken konvoya tekrar hücum edilmişti. Düşman uçaklarının takriba nerelerde bulunduğu Ulster Queen tarafından çevrildikten sonra, 12 (H. C 111) torpito uçağı sancak kıçomuzluğuna yaklaştıkları zaman 08 20 de ilk hücum başlamıştı. Almanlar borda hattında konvoyun gerisinden geçmek üzere yayıldılar ve pupadan doğru aktılar, 50 ile 150 kadem yükseklikten 3000 ilâ 4000 yarda mesafeden torpitolarını attılar. Komodor Boddan - Whetham'e göre gemilerin torpitodan kaçınmaları için şansları iyi idi. Fakat iskele kanat kolonunda bulunan iki numaralı gemi isabet aldı. Bir saat sonra buna benzer bir hücum yapıldı, şu farkla ki; düşman ikiye bölünmüş ve konvoyun her iki tarafından hücum etmişlerdi, bir grup 4000 yardaya, diğeri 1000 yardaya kadar sokularak torpitolarını atmışlardı ve bu sefer hiçbir gemi isabet almadı. (Ju 88) bomba uçakları torpito uçaklarının ilk hücum dalgasile geldiler ve 2500 kadem kadar irtifada bulutlar içersinden 10 30 a kadar hücuma devam ettiler. İlk hücumda torpito isabeti alan geminin bir bomba hesabını tamamladı. Almanlar dört uçak kaybettiler, üçü top ateşile ve dördüncüsü katapultlu uçak gemisi Empire Marn ticaret gemisinde bulunan Hurricane uçağı tarafından düşürüldü. Malcolm'un komutanı Bnb. Russel şimdi Esk rdların en kıdemli subayı idi. Bilhassa Ulster Queen'e, konvoyun kıç tarafında manevra yapmak ve düşürülen uçakları saymak görevi tevdi edilmişti [2].

[1] Gray Ranger ve Black Ranger bütün yol müddetince « üzere» destroyerlerin yağ ihtiyacı için kullanılmıştı.

[2] İki büyük Rus destroyeri yeni gemi olup 45 derece irtifa zaviyeli dört adet 5 pusluk ve iki 3 pusluk yüksek zaviyeli topları vardı. Bunlar konvoyun iki bordasında mevki almışlardı ki; Ulsterr Queen'in komutanı Albay Adam'a göre onlar «büyük bir yardım ve fevkalâde idare edilmişlerdi» diyor.

Empire Morn konvoyun ortasında 5 inci kolonda 3 numaralı gemi idi. Kendi uçağının pilotu.

52 — Konvoy 19 - eylûl akşam üstü Dvina Bav'a vâsıl oldu. Fakat onların mücadelesi tamamile nihayet bulmamıştı; çünkü bir kuvvetli fırtına dolayısile mahfuz bir yer bulmak üzere çabaladıkları gibi, 20 inci günü, öğleden sonrayı takip eden takriba bir saatlik müddetle bir düzüne Ju 88 hücum etmişti. Son olarak, 21 inci günü öğleden sonra karaya oturmuş ticaret gemilerini gözlemekte bulunan Ulster Queen'e iki bomba uçağı hücum etmiş, bu sıralarda konvoyun geri kalan gemileri limana girmiş bulunmakta idiler. Tali eseri olarak, bu son teşebbüste hiçbir hasar yapılamamıştı.

53 — Amiral Tovey'in harekât emirleri düşmanın 40 uzak mesafe bomba uçağı ve 75 torpito uçağından ibaret bir kredi açmasını temin etmiş ve son çalışmaları yalnız Bardufoss'dan yapılabildiğine kanaat getirilmişti. Bunun mânası şu idi, PQ 18 konvoyuna karşı özel bir kuvvet tahsis etmişlerdi; çünkü 13/15 - eylûl arasında üç gün esnasında konvoya 100 den fazla torpito uçağı tarafından yapılmaktansa, 100 den az bomba uçağı ile hücum yapma işine tahammül etmişlerdi ve seyahatin sonunda, konvoyun muhafaza bakımından daha zayıf olduğu sırada, 24 torpito uçağı ve adedi tesbit edilemiyen bomba uçaklarının hücumuna uğramıştı. Almanlar havadan hücumla 10 gemi batırdılar, bunların hepsi torpito ile batırılmış olup (yalnız bir gemi bomba isabeti alarak sakatlanmıştı) ve ilk günü bunlardan sekizi üzerine 40 tan fazla uçak kitle halinde hücum etmişti. Onlar 37 torpito uçağı ve 4 bomba uçağını zayi ettikleri, bunlardan altısı avcılar tarafından ve kalanı top ateşile düşürülmüştü. Günbegün torpito hücumlarını gösteren müspet aşağıdadır [1].

Tarih	Uçak adedi	Tahrip edilen adedi	Batan gemiler
13 - Eylûl	60 ilâ 65	13	8
14 - „	45 ilâ 50	20 (5 adedi avcı)	1
18 - „	24	4 (1 avcı ile)	1

54 — Parti parti ve kısım kısım takipciler tarafından yoklanması müstesna PQ 14 konvoyu hava hücumlarından rencide edilmeden vatana dönmüş, çünkü; evvelâ hava çok kalındı, saniyen Tümamiral Burnett, Bordifoss ve Bonak'dan olan mesafeyi arttırmak üzere Spitzbergen'nin batı sahiline doğru rotayı değiştirmişti. Konvoy 13 - eylûlde Archangel'den yola çıkmış 15 ticaret gemisi ve iki cankurtaran gemisi, muhafaza gemisi olarak Bromble'in komutanı Albay Crombie komutasında Amiral Burnett 17 nci günü kabaca 75 N, 48 E de kendi komutasındaki kuvvetlerin üç grupundan birisi, iltihakından bir gün evvel akşam üzeri bir denizaltının muvaffakıyetsiz hücumunu atlatarak iltihak etmişti. Dış geçitlere kıyasla, sonraki üç gün hâdisesiz geçmişti. Her nekadar ciddî "buz şartları„ 17 ve 18 inci günü çalışmalarına mâni olmuşsa da

[1] Tekmil sebeplerle batan gemilerin listesi ek D de verilmiştir.

Avenger hava şartlarını uygun buldukça denizaltılara karşı karakol yapmış ve Swordfish uçakları keza konvoydan ayrılan ticaret gemilerini araştırmada kullanılmıştı ki; bunlardan ikisi, konvoy tümamirale raslamadan konvoydan ayrılmışlardı. Takip uçağı 18 inci günü öğleden evvel görüldü, fakat öğleden sonra kar ve kalın havadan dolayı temas kaybedilmişti. İlk denizaltı bu akşam görülmüş, ikisi konvoyun poyraz cihet ve bir hayli mesafesinde 17 00 de bir Catalina tarafından rapor edilmiş bu sırada takriba aynı saatte Swordfish karakol uçağı diğeri yerine hücum etmişti ki; ortalama 76 N, 28 E de, konvoyu 20 mil geriden takip etmekte idi.

O akşam, keza, harekâtın başındanberi muhafız gemilere 5600 ton temin etmiş ve Q kuvvetlerinin iki gemisi akaryakıt stokunu tüketmiş olduğundan iki destroyer, P kuvvetlerinden bir yağ gemisini getirmek için Lowe Sound'e gitmek üzere ayrılmıştı; ertesi günü akşamı destroyerler Oligarch kendi muhafızı bir destroyer ile iltihak etmişti [1].

55 — Konvoy 19 uncu günü sabahleyin Spitzbergen'in güney burnundan dönmüş ve karayel sahili boyunca gitmişti. Rota değiştirildiğini takip eden denizaltılardan gizlenmek üzere, Tümamiral Burnett iki uçakla özel bir araştırma tertipledi ve konvoyun diğer birlikleri rota değiştirilmeden bir saat evvel destroyerlerden uzak mesafe emniyet perdesi teşkil etmek üzere açılmışlar, mayn tarayıcıların konvoyun iki tarafında ve geride mevki almalarını, destroyerlerin eski rotalarına devam etmelerini ve 6 mil gittikten sonra karayele dönmelerini ve bundan sonra tekrar yüksek süratle iltihak etmelerini emretti. 05,30 ile 08,00 arasında konvoydan 20,7 ve 12 mil kasara mesafede Swordfish tarafından denizaltılar görülmüş ve dalışa mecbur edilmişlerdi. Her nekadar, 08,20 de rotanın son durumunu görmek üzere vaktinde bir keşif takip uçağı geldi ise de, o gün başkaca bir düşmana tesadüf edilmedi. Diğer taraftan konvoydan ayrılmış geminin tekrar dönüşünde onu gören Tümamiral heyecanlı bir an geçirdi. Düşüncelerimiz Altenfiyord'da demir yerine tekrar dönmelerinden korkarım dedi. Diğer ayrılan gemi geçitten geçmeğe takaddüm eden günlerde İngiliz sularına giden P kuvveti refakat destroyerinden birisi tarafından Bell Sound'a götürüldü.

56 — Bundan sonra tali değişti, çünkü; Altenfiyort'tan su üstü gemilerinin çıkmasına sebep yoktu. Alman denizaltıları bu iki konvoyu takip etmekte ısrarları yalnız üç muvaffakıyet kazandırmıştı. Şimdi eylûlun 20 si ile 22 nci günü arasında, iki harp gemisi, üç ticaret gemisi ve bir yağ gemisi batırdılar. İlk zayi edilen gemi mayn tarayıcı Leda idi, pupa emniyetinden mevki almıştı : Ayın 20 inci günü takriba 76° 30′

[1] P kuvvet Koramiral Bonham Cartir'in kruvazör kuvvetlerinin destroyerlerini 77° N, 5′ E randevu mahalli yakınlarında 17 ve 18 inci günleri akaryakıt vermişti.

N, 5° E de 05,20 de torpillenmiş ve batmıştı. O gün zevale doğru beş denizaltının konvoyu takip etmekte olduğu görüldü ve bunlara mukabil hücum için fırsatlar bulunmuştu. 11,20 de takriba 76° 10′ N, 2° 50′ E de, 15 mil kadar konvoyun gerisinde karakol yapmakta bulunan Swordfish tarafından bir denizaltı görülmüş ve muvaffakıyet vadeden bir hücum yapılmıştı. İki destroyer yolları üzerinden bu hücuma yardım etmişler, netice almaksızın düşmanın fazladan iki denizaltısını görmüş ve avlamışlardı. Sonra Achanti ilk defa başomuzluğundan kabaca 76° N, 1° 30′ E, de 8 mil açıkta bir denizaltı görmüş ve 12,30 da hücum etmişti. Bu ayni zamanda üslerine dönmek üzere kısa müddet konvoyla birlikte bulunan iki İngiliz denizaltı gemisi, tümamirali takip eden düşmanın yolunda birkaç saatlik karakol yapmak için ayrılmıştı. P 614 denizaltısı hücumunu kar fırtınası (borası) arasında periskop içersinden hedefi çabucak görmek suretile yaptığından muhtemel olarak kabaca 76° 20′ N, 0° 30′ E, de 15,20 de bir Alman denizaltısını batırmıştı.

57 — Filvaki, akşam üstü Almanlar üstün başarı sağlamışlardı. Takriben 75° 50′ N, 0° 40′ W, de 17,20 de konvoyun gerilerine yakın bir ticaret gemisine isabet kayde tiler ve batırdılar. Sonra Tümamiral Burnett, Scylla ve Avengeri müstakillen vatana göndermeğe karar verdi. (Hava hücum tehlikesi geçmişti) böylece amiral forsunu Milne destroyerine çekti ve Avenger kendi Eskordları olan üç destroyer ile iki büyük gemi refakatinde ayrıldılar. Onların gitmelerinden bir müddet sonra Somali isabet almıştı, konvoyun iskele tarafında emniyet botu olarak mevki almış ve kabaca 75° 40′ N, 2 W de saat 19,00 da torpillenmişti. Fakat hava durumu dolayısile emniyete alınabilmiş yoksa büyük savaş verebilirdi. Ashanti onu yedeğe aldı ve dümen donanımı tahliye tulumbaları için elektrik vermek iktiza ediyor ve üç destroyer ve bir Trowler (Balıkçı gemisi) ile birlikte yol alıyorlardı. P. kuvveti 22 nci günü allahın yardımile göründüler, Spitzbergen'den vatana dönüyorlardı ki; Ashanti'ye akaryakıt vermek kabil olamadı zira gayet az yol alıyordu. "O geminin komutanı Albay Onslow yazıyor„ "Yedekte çekmek şekli mutat haricinde görüldüğü halde yağ verilmekte terakki kaydedildiği arzolunur„ talihsizlik eseri rüzgâr arttı ve 24 üncü günü başlarında rüzgâr şiddetlenince 80 saat içinde 420 mil yol alındıktan sonra Somali yedek halatlarını kopardı ve battı.

58 — Konvoya dönüş. 21 inci günü sabahleyin denizaltı savunması için bir Catalina gelmiş, fakat birkaç saat geç kalmıştı; bir denizaltıya hücum etmekte iken denizaltı dalmadan evvel top ateşi ile diskalifiye etmişti. Denizaltı daldığı zaman Catalina su bombasını atmak üzere uygun bir mesafeye açılmış ve sonra konvoyun yakınlarına mecburî iniş yapmıştı; hemen bundan sonra 11,15.te 73°50′ N, 8°20′ W de Bromble ve Worcestir gemileri konvoya yapılan diğer bir hücumu def

etti. M lne'de bulunan Tümamiral Burnett 22 nci günü erken saatlerde refakatinden ayrılmış, konvoyu Folknor'un komutanı Albay Scott - Moncrieff komutasına terketmişti ki; o ande èmniyet perdesi için 11 destroyer ve dokuz adet daha küçük gemileri bulunuyordu. Tümamiral Burnett'in ayrılmasından bir saat sonra 06,30 da üç gemi torpillenmiş, beş dakika içerisinde biribiri ardından batmışlardı.

Bunlardan birisi komodor gemisi idi ve bir tüccar gemisi, Q kuvvetinden Gray Ranger mevkii takriba 71° N, 11° W idi. Akşam üzeri birkaç mil kadar açıkta bir denizaltı görülmüş, bir destroyer tarafından muvaffakıyetsiz bir hücum yapılmıştı. Fakat bu, seyahatin en son olayı idi. Destroyerler Scapaya gitmek üzere 26 ncı günü Wroth burnu açıklarından refakatten ayrıldılar QP 14 konvoyu ayni günde Loch Ewe'ye vâsıl oldu. [1]

59 — Alman denizaltıları hakikaten Amiral Tovey'in düşündüklerini (Teemmül) yapmışlardır ki; onun Tümamiral Burnett'e bu konu üzerine verdiği talimat aşağıdadır.

"Bu konvoylara karşı takriba 20 denizaltı kullanılmıştır. Onlar mutat üzere grup halinde, İzlanda ile Jan Mayen adası arasındaki sahada ve diğeri Bear (Ayı) adası civarında başlar. Konvoy en kısa bir zamanda mevkii tayin edilmiş, tekmil denizaltı yakından ve yolculuğun bakıyesi için onlara refakat etmişlerdir.„

Bu iki konvoyun geçişleri esnasında muhafız gemileri ve uçaklar düşman denizaltılarına 39 hücum yapmışlardı. Raporların incelenmesi göstermiştir ki; 9 gemi ve bir Catalina uçağı kaybesilmesine karşılık iki denizaltı muhtemel olarak tahrip edilmiştir. [2] Harekâtın bir safha ı da Avenger'in üç Swordfish uçağı tarafından yapılan iş olup kendi kredilerine 16 defa görülmüşler, 6 hücuma iştirak etmişlerdi ve bunlardan en vaitkâr olanı Swordfish tarafından çok acele olarak rapor edilmek zorunda kalınıp su üstü gemisi tarafından yapılan hücum 14 üncü günü Onslow tarafından yapılmıştı. Malcolm'un komutanı Bnb. Russell 13 üncü günü bir an için denizaltı uçakları ile müşterek çalışmak istediklerini, Almanların keza havadan büyük torpito hücumu esnasında bir teleskop görülmesi ve 15 inde Opportune'nin ufukta gördüğü iki denizaltıya hücumu, bu esnada PQ 18 konvoyuna bomba ile hücum etmelerinden tahmin etmişti.

---

[1] Bütün sebeplerle batan gemilerin listesi ek D de verilmiştir. Eylülün 22 nci günü batan gemilerin konvoydaki mevkileri aşağıdadır.

Altıncı kolonun rehber gemisi (Sancak cenah = kanat)

Üçüncü kolon rehber gemisi - komodor gemisi.

Beşinci kolonun 2 numaralı gemisi. Gray Ranger

[2] Denizaltı savunma dairesi müdürü tarafından M. 051840/42 tezkeresi üzerine en vaitkâr başarı (14 - eylülden) Onslow'un ve (16 ncı günü) İmpulsive'in sağladığı başarı olup her ikisine âtiyen mezuniyet verilmişti.

BÖLÜM IV.

JW 51 A, JW 51 B ve RA 51 konvoyları Aralık 1942 Ocak 1943

(Ek E ye ve 8, 9, 10. No. lı plânlara bakınız)

60 — PQ 18 ve PQ 14 konvoylarının eylûl geçtikten sonra üç ay müddetle Rusyaya konvoy gitmemişti. Onlara müteallik sebepleri Eskordların eksikliği olup anavatan filosu Anglo - Amerikan Kuzey Amerika seferleri için tahsis edilmişti; ayni zamanda müteaddit ticaret gemileri Rusyaya ve Rusyadan müstakillen seyretmişler ve PQ 15 konvoyu vatana dönmüştü. [1] Muntazam sistem aralık ayının ortalarında tekrar başladı. "Admiralty yaz ölçüsünden bir Eskord „ ile 30 geminin gönderilmesini tasmim etmişti; fakat Amiral Tovey'in dileğinde bir hafta ara ile daha küçük çapta iki konvoya tahvil edilmişti. Amiral Tovey'in gürüşü aşağıdaki gibidir.

"Kasım sonlarından ocak ayının ortalarına kadar gündüzden mahrum kalınması kuzey buz denizinde hava keşiflerinin sıhhati zımni olarak mümkün değildir. Böyle bir ölçüde (cesamette) bir konvoyun birlikte bulundurulması ve idare edilmesi, binaenaleyh su üstü ve denizaltı hücumlarından sakınmak üzere fevkalâde bir şans bulunması ve hattâ düşmanın onların mevcudiyetini bilmeden yollarını tamamlamasını iktiza eder. Diğer taraftan, büyük bir konvoyu, birlikte bulundurmak zayıflamaktır ve müteaddit küçük gruplara ayrılması (PQ 15 yapıldığı gibi), geniş bir saha işgal eder ve biribirlerinin mevki ve teşkilâtından habersiz kalırlar. Bu gibi küçük grupların denizaltılar tarafından bulunması temerküz ettirilmiş tek bir konvoydan daha dok kolay olacak ve düşman su üstü kuvvetlerine taarruzî bir tarama için ideal bir fırsat olacaktır. Kendi abluka kuvvetlerimiz serbesçe hücum etmeden evvel bir temasla teşhis etmek suretile daima zaman kazandırmıştır, düşman böyle yapmak ihtiyacında değildir. Bir konvoyun büyük mikyasta parçalanması dağıtılan vahitlerin bu Hendikapa büyük ölçüde ilâve edilmelidir.„

Hattâ yalnız 14 gemili bir konvoy olduğu gibi, bu Hendikap kendi kendini hissettirir.

31 - Aralıkta, Hipper ve Lutzow, Barents denizinde JW 51 B konvoyuna hücum ettikleri zaman, İngiliz "Abluka" krövzörleri teşhis et-

[1] Müstakil seyirler için ek A 2 ye bakınız.

mek üzere bir Radar teması ile hareket sahasına gelişi teahhurlu olmuştu ki; konvoydan ayrılmış olanlar sonradan avdet etmişlerdi.

61 — JW 51 A ve JW 51 B konvoyları mütenazıran 15 - aralıkta ve 22 - aralıkta Loch Ewe'den hareket etmişlerdi. Her birinin 6 ilâ 7 destroyerden ve bir miktar daha küçük teknelerden ibaret daimî Eskordları vardı. Destroyerler Seidisgiord'da mahrukatını tamamladıktan sonra İzlandanın Poyraz cihetinde iltihak ettiler. RA 51 konvoyu Murmansk'dan 30 uncu günü ayni Eskord ile hareket etmiş, onun destroyerleri JW 51 A dan getirilmişti ve onlar 1943 senesi Ocak ayının birinde Barents denizinin Doğu kısmında JW 51 B ya geçmişti. Yakın emniyet gemileri yanında konvoylar iki kruvazör tarafından fazladan uzak mesafe muhafazasına sahip idiler ve bir müddet için iki destroyer Tümamiral Burnett komutasına geçmiş idi ki; Norveç sahili ile konvoy arasında bulunuyorlardı. Denizaltı hücumu tehlikesine nazaran, Amiral Tovey 25° E den daha fazla gitmemelerini istemişti, kabaca Kuzey (North Cape) burnundan geçen Meridiyendir, Tümamiral Hamilton'a Temmuzda bir emir olarak tenbih edilmişti. Amiral Tovey diyor ki; " Çok adetde denizaltıların mutat üzere sorması ve 7 millik konvoylara refakat üslerinden çok uzak bulunan kruvazörleri abluka etmesi ciddî ve korkulu bir iştir. Geçen senenin tecrübesi ve bilhassa Edinburg'ın ziyaı altına çizgi çizilmiş bir hatadır. Filvaki yaptığı gibi eylülde Tümamiral Burnett'in destroyer kuvvetlerinin deniz biririnci lordu Barents denizinden epiyce Doğuya ve Amiral Tovey'in sonradan işaret ettiği gibi, bu ısrarda haklı idi. Zira aksi takdirde kruvazör kuvvetleri yeni yıl gecesi harekâtında muhtemelen bir başarı gösteremeyecekti. " [1]

62 — Mutat veçhile, Alman su üstü gemilerinin Kuzey denizine çıktıklarındanberi, İngiliz hat gemileri Jan Mayen adası ile Bear adası arasından geçtikleri sırada konvoyu takviye etmek üzere denize açılmak idi. Anavatan filosu henüz uçak taşıt gemisine sahip değildi; fakat bir hat gemisi, bir kruvazör ve üç destroyer Altenfior 'ın Kuzey batısında 300 ilâ 400 mil kadar açıkta bir hat üzerinde, sonra 21 ve 22 - aralıkta Alman ağır gemilenin üssünde karakol yapmışlar ve ayni kuvvette diğer bir kuvvet 28 ve 29 uncu günleri karakolu tekrar etmişlerdi. Bu, Doğuya bağlı konvoyları desteklemek idi. RA 51 üç ocakta Bear adasının batısına ulaştığı zaman evvelce olduğu gibi, iki hat gemisi ve bir kruvazör ile emniyete alacak kadar destroyer karakol yapmışlardı, bu esnada Tümamiral Burnett'in kuvvetleri değiştirilmesi dolayısile fazladan iki kruvazör daha Doğuda çalışıyorlardı; bundan sonra akaryakıt az kaldığından Seidisfiort'tan akaryakıt almak üzere konvoyun

[1] Edinburg 3 - Nisan - 1942 de Barents denizinde bir denizaltı tarafından torpillenmişti. PQ 11 konvoyunu muhafaza etmekte iken Murmansk'a dönmüş fakat bu defa 2 - mayısda bir destroyer tarafından tekrar torpillenmiş ve batırılmıştır.

önüne atlamıştı. Su üstü muhafazasından başka, muhakkak denizaltıları o zamanda dört istasyon üzerine kuzey burnu ile Altenfiort arasında Norveç sahili açıklarına yerleştirilmişlerdi.

63 — JW 51 A konvoyu için söylenecek birşey yoktu, çok güzel bir havada seyahatlerini geçirmişlerdir. 15 ticaret gemisi, bir filo yağ gemisi ile Folknor Komutanı Albay Scott - Moncrieff komutasında, iki korvet, bir mayn tarayıcı ve iki balıkçı gemisinden ibaret, bir muhafaza kuvveti ihtiva ediyordu. 15 - Aralıkta Loch Ewe'den yola çıkmış, Bear adasının Güneyine doğru seyretmiş ve 25 inci günü Kola munsabı açığına varmıştı; orada ayrılmış, bazı gemiler ayni gün sabahı limana girmiş, bakiyesi Dwina nehrinde Molotovsk gitmiş ve buraya gidenler iki gün sonra ulaşmışlardı. 22 nci günü konvoy Bear adasını geçinceye kadar, Tümamiral Burnett'in gemileri (R kuvveti) harp filosu gibi ayni genel sahada batıya doğru keşif yapmış; keza konvoyun güneyinde 60 mil kadar mesafeyi muhafaza ederek doğuya gitmiş ve onlardan bir gün evvel Vaenga'da Kola munsabına ulaşmışlardı. Bu konvoy safında yalnız enteressan nokta Komodor Turle'nin keşif emirleridir. Teşkilâtta orta kolonda bir rehber yerine ki; bu mutat tertip idi, konvoyun merkezinin başında bir mevkii aldı, böylece kolonların tekmil rehberleri tarafından verdiği işaretlerin derhal görülmesini sağladı, Albay Scott-Moncrieff tarafından tevcih edilen bir tertip idi.

64 — JW 51 B konvoyu 22 - aralıkta Loch Ewe'den yola çıkmış idi. Onslov komutanı Albay Sherbrooke komutası altında 14 ticaret gemisi, altı destroyer, iki korvet, bir mayn tarayıcı ve iki balıkçı gemisinden ibaret idi ve evvelki konvoy ayni yolu takip etmişlerdi. Destroyerlerin iltihakından bir gün, 24 üncü günü bir Alman uçağı tarafından rapor edilmiş olması müstesna, ilk defa seyahatleri eşit olarak olaysız geçmişti. 28 i 29 a bağlayan gece esnasında, filvaki Oribi, Vizalma ve beş ticaret gemisi kuvvetli bir rüzgârda kalın bir havada Jan Mayen ile Bear adası arasındaki yolun yarısında refakatten ayrılmışlardı ve Bromble kaybolan ticaret gemilerine bakmak üzere ertesi günü öğleden sonra ayrılmıştı. Oribi neticede konvoyu boş yere arayarak 31 inci günü yalnız başına Kola'ya vâsıl olmuştu. Ticaret gemilerinden üçü 30 uncu günü müstakillen tekrar konvoya iltihak etmişler, ocak ayının birinci günü Vizalma dördüncüsü ile avdet etmiş ve sonuncusu ocak ayının beşinci günü, iki gün sonra küllî kısım Kola'ya vâsıl olmuştu. - Bromble henüz üslerinden ayrı idi - 31 - arlıkta düşman tarafından batırılmıştı.

65 — 31 inci günü sabahına kadar, gayet küçük bir işaret vardı ki; Almanlar 24 üncü gündenberi konvoyun ilerlediğini biliyorlardı. Bir ticaret gemisi 27 nci günü gecesi muhtemelen bir denizaltının vatana verdiği işareti zaptetmiş, bir destroyer belki bir denizaltını görmüştü ki; 30 uncu günü gecesi konvoyu rapor etmiş olabilirdi ve hepsi bu kadar

idi. Sonra 31 inci günü, 0830 da Obdurate güney batıda iki destroyer gördüğünü rapor etmiş ve Albay Sherbrooke onları yoklamak üzere ayrılması için emir vermişti. Bu bir seri mücadelenin başlangıcı idi ki; yakıcı bir buz denizi gününün - Zira güneş asla ufkun üstüne çıkmamıştı - fecirlerinden çoğu nihayet bulmuştu. Hava genel olarak açıktı, bazı yönler (Görüş) 10 mile kadar rü'yeti temin ediyordu. Fakat kar fırtınası ve sis gemilerin arasına girerek hareketlerini gizliyor, teşkilâtta irtibatlarını bozuyor, buna ilâveten kısımlar arasındaki birlik emniyeti veya hakikî adetlerini öğrenmeği imkânsız kılıyordu. [1]

66 — 31 - Ocak, 08,30 da 73° 15′ N, 29° E de konvoy takriba 8 mil ile doğuya seyrediyordu, beş destroyer, iki korvet ve bir balıkçı gemisi henüz beraber idi. Harp ve ticaret gemilerinin ayrılış mevkileri bellidi. Ne Tümamiral Burnett'in iki kruvazörlük R kuvvetinin nerelerde bulunduğunu Albay Sherbrooke biliyordu ki; 100 mil kadar uzakta bulunabileceğini zannediyordu. Obdurate'nin yabancıları teşhis edinceye kakar rotasına devam etmişti. Bazı konvoyun suyunda ağır yolla kuzeye doğru ilerleyorlardı ve Obdurate onların üçünü hemen gördü. 09,30 onların gördüğünden bir saat sonra 8000 yardadan onlar ateş açmışlar, düşman hakkında rapor vererek konvoya iltihak etmek üzere 12 mil Doğuya seyretmiş idi. Albay Sherbrooke, Onslov'u hemen top ateşlerinin geldiği tarafa çevirmiş ve konvoyu Achot ve üç küçük harp gemisine terkederek Orwell, Obedient, Obdurate'ye, kendisine düşmanla ticaret gemileri arasında harekât emirlerine göre bir sis tabakası yapmak üzere hareket etmişlerdi.

67 — Filvaki, çok mahuf bir düşman Sherbrooke'un komutanı Albayın dikkatini üç destroyerden çekmişti. 09,39 da Yıldız batı yönünde 8 mil mesafede ve kendisinin biraz sancak başomuzluğundan kendisine doğru yönelmiş büyük bir gemi gördü; onun yanında yalnız Orwell ile Onslov bulunuyordu, zira Obedient konvoyun diğer bir yerinde uzak bir yerden geliyordu. 09,41 de büyük Alman gemisi Achates üzerine ateş açmak için iskeleye döndü, sonra kendi dumanının rüzgârüstüne döndüğünü, açık olarak görünmekte ve mütenasiben yerleştirilmiş 4 top tareti, ispat ettiği gibi, Hipper olduğunu göstermekte idi. Onslow ve Orwell 11000 yardadan ateş tevcih ettiler ve ayni rotayı takip ederek dönmeğe başladılar. Yarım saat için lâyıkı veçhile mücadele ettiler, İngiliz gemileri Radar ile ateş yapıyorlar, Hipper bazen sis içerisinde gizleniyor, bazen de konvoya doğru ateş ediyordu. Daima Poyraza doğru yavaş yavaş yaklaşmakta idi. Bununla beraber konvoy 09,45 te doğudan güney doğuya döndü ve 9 mil süratle gitmeğe başladı.

[1] Haydarabad, Obdurate'den 10 dakika kadar evvel iki destroyer görmüş, fakat orada Rusların bulunduğunu kabul ederek rapor etmemişti. Harekât için 9 numaralı plâna bağınız. (C 53127)

Achate, Rhododendrom ve Northern Gem tarafından sis perdesi yapıldı, 09 55 sularında, Obedient Albay Sherbrooke'a iltihak etti ve Obdurate'nin güney batıdan dönmekte olduğu görüldü. Bunlardan iki geminin konvoya iltihak etmeleri için emir verdi üç Alman destroyeri tarafından cür'etkârane olmıyan bir hücum yapılmış olacaktı ki; kendi asla göremedi ve onların hareketlerini sezemedi. Obedient 10 08 de güneye doğru uzandı ve kendine iltihak etmesi için Obdurate'ye işaret verdi, onunla birleşmeden evvel konvoyun dümen suyuna aykırı bir sis perdesi yapmak üzere doğuya döndü.

68 — Ayni zamanda Obedient te güneye döndü, Hipper harekâ'tan uzaklaşmak üzere alabanda sancak ederek Kuzeye döndü ve üç isabet aldığı görüldü. Onun ateşleri "Faydasız ve hatalı„ idi ve mesafede 11000 yarda içerisinde olduğu halde açıldı, belki eşlerinin gelmesini bekliyordu veya vaktinden evvel torpitolarını atmak üzere İngiliz detroyerlerini üzerine çekmeği ümit ediyor veya sadece kendi ifrat cesaretlerile aldatarak çalışmaları boşa çıkarmak için bekliyordu. Filvaki bu temasları mübalâğa edilmiş bir başarı olabilirdi. Fakat bir kaç dakika sonra Obedient'in komutanı Önyzb. Kinloch yaptığı gibi, âni olarak diğerleri ile birlikte çekildi ve geri kalan iki İngiliz destroyeri ile çarpışmak üzere geri döndü. 10,20 de seri birkaç salvo ile Onslow'u hareketsiz bıraktı sonra Orwell üzerine döndü. İngiliz gemileri sis yapmak üzere konvaya doğru seyrettiler ve Hipper ateş kesti, bu ilk hareketin sonu idi. Albay Sherbrook hizmet ederek yaralanmıştı, muhafaza görevini Önyzb. Kinloch'a devretmekte acele ediyordu; bir zaman sonra komutayı aldığını öğrendi, kar fırtınası rü'yeti iki mile kadar indirmişti ve Hipper görünmez olmuştu, bundan başka civarda diğer yabancı gemiler vardı. 10 35 te Rhododendrom güney batı tarafından bir uçak rapor ediyordu ve 10 dakika sonra güney doğuya giden bir harp gemisi rapor etti. Bu her iki raporu lüzumlu olarak Önyzb. Kinloch'un nazarı dikkatine bırakıldı. Yine yabancılara yakın gemiler tarafından kuvvet vermek isteği için onları hakikat olarak kabul etmem diyordu. [1]

69 — 11,00 de filvaki, kar durduğu zaman, bizzat Obedient Kuzey doğuda 5 mil mesafede bir kruvazör iki destroyer gördü. Güneye doğru seyrediyorlardı, Rhododendrom'un rapor ettiği gemiler belki bunlar idi. Kar fırtınası esnasında konvoya uzaktan batı tarafından geliyorlardı; fakat daha ziyade Hipper're benziyordu. Bu sıralarda Onslow konvoya iltihak etmiş ve rehberliği almıştı, Obedient, Orwell, Obdurate

[1] Rhododendrom konvoyun iskele kıçomuzluğunda idi. Bu da Kuzey doğusudur takriba ayni saatlerde Haydarabad konvoyun diğer tarafında mevki verilmişti. İki destroyer ve sonra bir tek gemi baş tarafta Batıdan Değuya geçtiğini gördüler; fakat onları rapor etmedi.

Önyzb. Kinloch 31 - Aralık - 1942 günü Bnb. lığa terfi etmişti.

konvoyla düşman arasında refakat ediyorlardı, bu esnada Achates biraz daha Batı tarafında olup ticaret gemilerinin pupasında sis yapmakta idi. İngiliz destroyerlerini aldatıp konvoyu muhafazasız bırakırlarsa diye Almanlar güney doğuya doğru ve sonra sancak alabanda ederek tekrar kuzey batıya (Karayele) döndüler. İlk defa düşmana doğru döndüler ve sis yaptılar, Önyzb. Kinloch onlara Paralel rota değiştirdi ve dairen madar mesafeyi muhafaza ederek takip etti, keza kendi küçük filotillâsına iltihak etmek için Achates'e işaret verdi; fakat o ancak 15 mil gidebiliyordu, evvelki temasın başlangıçlarında yaralanmıştı, bu sebeple takriba 11,15 te konvoyun başında bulunan Onslow'a iltihak etmesini söyledi. Bu ane kadar Hipper ticaret gemilerine 8 veya 9 mil açıktan tesirsiz b rkaç atım ateş ettiği görüldü; sonra sisten kurtulup güneye doğru giderken Achates üzerine konsantre etti ve çabucak sakatladı, komutanı ve diğer 40 kişiyi öldürdü. Yeni komutan Yzb. Peyton Jones'ın konvoya gayet yavaş yaklaştığı görüldü. Bu sebeple emirlerine itaat edilm yordu ve evvelce olduğu gibi sis yapmağa devam ediyordu. Bu küçücük gemi Virgil'in kahramanlık seferinden " sadık Achates „ sadıkane ağır yaralı ve baş tarafı suya gömülü olarak iki saate yakın bir müddet yoluna devam etti. Artık yoluna devam edemediği bir zamanda yardım için işaret verdi. Bu çok geçti. Achates 13,30 da battı. Northern Gem mürettebatından 81 kişi kurtardı.

70 — Bu sıralarda orada burada birçok şeyler olmuştu, takriba 11,20 de düşmana paralel olarak karayele dönerek rota değiştirdiler, Obedient ve eşleri 8500 yardadan Hipper'e ateş açtılar; Hipper, Achates'den Obedient'e ateş çevirerek cevap verdi; üç İngiliz destroyeri Alman kruvazörü ile üç dakikalık çetin bir savaş yaptı, bu sırada Alman destroyerleri kendi liderlerini pupadan sessizce tabip ediyorlardı. Önyzb. Kinloch kendi gemisini teslim ettiği eski model 4 pusluk toplarile 4 isabet kaydetti; fakat durumun torpito hücumuna müsait olmadığını gördü. kendi gemisi iki tarafı gözlemek üzere konvoydan bir hayli uzaklaşmıştı. Bunlardan dolayı, ateş kesti ve hemen 11,30 dan evvel döndü, konvoyun dümen suyuna Kıble batı (Lodostan) tekrar gelerek sis yaptı ve Almanlar çekilmesine mâni olamadılar bundan sonra Tümamiral Burnett, Sheffild ve Jamaica [1] ile gelmeden evvel düşmanın hamlesini uzaklaştırmak üzere diğer bir hücum yapmakta idi.

71 — Tümamiral Burnett konvoyu desteklemek üzere, Kola'dan 27 nci günü R kuvvetile yola çıkmış, 11° E e kadar batıya gitmiş, 29 da geri dönmeden evvel harp filosu karakol hattını geçmiş, bu sırada kendi kuvvetlerinden iki destroyer vatana dönmek üzere ayrılmıştı. Kruvazör-

[1] (Tümamiral Burnett) R kuvvetinin bu harekâtı üzerine hareket hattı için 8 sayılı plâna bakınız. (C 53127)

ler tekrar doğuya giderek konvoyun güneyini iyi muhafaza ediyorlardı; ve 30 uncu günü Kola meridiyenine vâsıl olmaları üzerine ertesi günü erkenden yolu geçmek üzere karayele döndüler, sonra tümamiral konvoyun birkaç mil kuzeyinde paralel bir rota seyretmeğe teşebbüs etti. 31 inci günü yolun bir gün olacağını düşünmüş görünüyordu. Buraya kodar yolun güneyini muhafaza ettikten sonra kuzeye gitmek maksadı " Herhangi bir düşmanın üzerinde görünmesi muhtemel ışıktan faydalanmak ve konvoyu kontrol edecek uçağın hava keşiflerini önlemek „ idi. Hipper ile temaslarında ışık bakımından daima hatalı tarafta bulunan İngiliz destroyerlerinin şecaatine ilâve edilen birinci önemli nokta idi. Albay Sherbrooke İngiliz kruvazörlerinin nerelerde bolunduğunu bilmediği gibi, Tümamiral Burnett ve konvoyun daha kuzeyde bulunduğundan fazla da doğuda bulunduğunu tasavvur etmişti. Teşebbüs ettiği gibi rotalarını arkadan kesemiyeceği ve konvoyu pupasından çevireceği yerde bordasından geçmiş ve hakikatte 31 - aralık 08,30 da tam kuzeyde 30 mil kadar mesafede idi.

72 — Yarım saat sonra 08,58 de henüz karayele doğru seyretmekte iken Radar ile borda istikametinde 15000 yarda kadar bir mesafede bir gemi keşfetti. İlk inkişafta bulduğu üzere, 09,05 te yabancının 25 mil süratle doğuya gitmekte olduğunu gördü, yine mütevali görüşlerde sürati tahminin çok fevkında olduğu görüldü. Bundan hemen evvel bir an için " Karanlık olarak bir gemi görülmüştü „ ve Tümamiral Burnett " 09,30 da kollamak ve temas tesis etmek için „ güneye doğru alabanda etti ve sonra yaklaştı. 09,32 de güney ufuk üstünde top ışıkları göründü, fakat havaya karşı ateş için topbaşı yapıldı; bu Alman destroyerlerile Obdurate arasındaki mücadele olmalı idi ki: Günün muharebesi başlamıştı. Topların ateşleri 09,46 da başladığı görüldü ve bundan sonra derhal Albay Sherbrooke'dan düşman hakkında bir rapor alınmıştı.

Tümamiral birkaç dakika kadar yoluna devam etti, sonra 09,55 te rota değiştirdi, yolu 25 mile çıkarttı, " topların görüldüğü tarafa yol verdi „ o şimdi " konvoydan ayrılanlar ile alelâde bir temas aldığını tahayyül ediyordu „; hakikaten balıkçı gemisi Vizolma ve bir ticaret gemisi olup 29 uncu günü sularında konvoyla refakatinden ayrılmışlardı (64 üncü paragrafa bakınız) ve şimdi gemiler olduğunu bilmeden sancak başomuzluklarından güneye doğru uzanıp giden iki İngiliz kruvazörünü gördüler. Bu gemileri oradan yollamamalı idiler, Tümamiral Burnett şüphelenmeden " topların nişan alabilmeleri için seyretti, hemen o sıralarda Albay Sherbrooke'un işaretini aldı.

73 — Kruvazörler güneye giderken 31 mil ile seyretmiş ve Hipper ile ilk çarpışmalarından son sahneye kadar sisler arasından görebilmişlerse de temasta bulunan gemileri tefrik edememişlerdi. Takriba 10,30 da 180 ve 140 kerterizlere Radar ile temas tesis etmişler, mesafeleri

mütenazıran 24000 ve 30000 yarda idi, her iki gemi yüksek süratle aşikâr olarak doğuya doğru seyrediyorlardı. " Nitekim bulunduğu mahal henüz açılmamıştı „ Tümamiral Burnett mesafeyi kapatmak üzere güney rotasına devam edeceği yerde 10,35 te kendisi doğuya doğru döndü. 10,45 te iki gemiden daha yakın ve daha batıda bulunan gemi Radar ile bir an için görülmüş, o " bir destroyerden daha büyüktü. binaenaleyh bir düşman olması icap ediyordu „, fakat onun hakkında söylenebilenin hepsi bu idi. Diğer temas ile görülen gemiler, daha doğuda olup 10,54 te güneye rota değiştirmişlerdi: Bunlar iki ilâ üç destroyer idi ise de bunlardanbiri bir an için daha büyük bir gemi olduğu düşünüldü. 10,55 te İngiliz kruvazörleri düşmanı kovalamak için güneye rota değiştirdiler.

74 — On dakika sonra 19000 yarda mesafede sancak başomuzluğunda küçük bir temas temin edildi ve bu gemi evvelce temas temin edilen gemi idi. 11,12 de bu geminin doğuya doğru ateş ettiği görüldü, belki Radar ile İngiliz gemilerinin Alman destroyerlerine karşı takip ettiği hareketti. Sonra Tümamiral Burnett onlara doğru rota değiştirdi, 11,25 te batıya döndü, bunun üzerine İngiliz gemileri maşukasını takip ettiler. Bundan sonra hemen hemen bordasında 7 veya 8 mil açıkta görüldüğü, Sheffield ve Jamaica, Lutzow olduğuna karar verdilerse de Sheffield kanaatine bir müddet için Hipper olduğunda tereddüt etmişti. 11,30 da Sheffield 13000 yardadan rüzgâr altından ateş açmış, Jamaica hemen bunun arkasından baş taretlerile ateş açmıştı. Lutzow şaşırmıştı, Sheffield'in dördüncü salvosuna kadar ateş tevcih edememiş, bu müddet içersinde İngiliz kruvazörlerinden isabet almıştı. Sonra sis yaptı devrederek onların üzerine döndü. İngiliz gemileri ilk harekâttan henüz müsait durumda idi ve mesafe yavaş yavaş 8000 yardaya iniyordu; sonra talihsizlik eseri Lutzow gözden kayboldu ve Sheffield 11,36 dan 11,39 a kadar ateş kesti, bu yakın mesafede üç kıymetli dakikayı kaybetmişti. 11,43 te, her iki taraf tekrar güneye seyrediyorken torpito hücumu için ideal olan bir mevkide 4000 yardadan az bir mesafede iki Alman destroyeri gördüler. Sheffield destroyerlerden birinin üzerine dümen kırdı, bütün topları ve pompomlarına kadar hepsile ateşe başladı, yarım mil açıktan gemileri, 10 dakika içinde onu bir silâh deposu haline getirdi. Jamaica diğer destroyere evvelâ kıç toplarile ateş açtı ki; bir hayli açıkta ve sureta zararsız olarak dönmüştü, sonra Jamaica Sheffield'in hedefine yardıma koştu, fakat yanmakta olan leşin üzerine ateş açmaktan ictinap etti ki; düşmanın âtiyen battığı kabul edildi. Bu esnada Lutzow devrini tamamlamış rü'yet sahası haricinde batıya doğru seyrediyordu. Dönüşünde herhangi bir hasar yapmaksızın kısa bir temasta belki yarım düzüne kadar isabet alarak hasar görmüştür.

75 — İngiliz kruvazörleri düşmanı tekrar bulmadan evvel Obedient ve eşleri güneye doğru bir daha sapmıştı. Tümamiral Burnet 10,00 dan

evvel hemen gelmekte olduğunu onlara işaretle bildirdi, fakat ne zaman geleceklerini bilmiyorlardı; ufuktan kuzey doğuya doğru toplarının ışıkları ancak görülüyordu. Onlar ayni zamanda takriba 11,40 ta, aşikâr olarak büyük bir gemi ile çok küçük bir gemi arasında, daha doğuda diğer bir çarpışmanın top ışıklarını, sonraları tek top ile ateş ettiğini gördüler. Bunun konvoyu terkeden, iki gündenberi harekâtı hakkında haber alınamıyan Bromble'u batıran büyük bir destroyer olabilirdi [1]. Sonra büyük bir gemi poyraz cihetinde 9 mil kadar bir mesafeden konvoyu bombardıman etmeğe başladı. 11,30 da destroyerler Hipper ile harekâttan uzaklaştıktan hemen sonra sis yapmağa başladılar; filvaki bazı ticaret gemileri henüz kapatılamamıştı ve bunlardan birisi şimdi hasara uğratılmıştı, 'bütün muharebe esnasında yegâne gördükleri acı bu idi. Düşman olarak Lutzow kabul edilmiş olup bugün görülen zifosların en büyüğü idi; o Sheffield ve Jamaica'nın dikkatini Alman destroyerleri çektiği zaman konvoy üzerine ateş açabilirdi. Önyzb. Kinloch lodos rotası üzerine 4 veya 5 mil kadar kuzey tarafında bir kruvazör ve iki destroyer gördü. Bu yine Hipper olmalı idi, üç İngiliz destroyeri hep birlikte lodosa döndüler ki; Obdurate hat başına geçti ve yeni düşmanla konvoy arasında seyrediyordu. Almanlar ayni rotaya döndüler, Hipper 11,55 te Obdurate'ye sıhhatli bir atış yaptı ve İngiliz destroyerleri cevap verdi; Alman destroyerleri evvelki mücadelelerindeki gibi faaliyette bulunmadan beklemişlerdi. 12,02 Obdurate çok yakına düşen bir mermiden hasar görmüş, düşman kuzeye doğru çekilmiş, bu esnada Önyzb. Kinloch konvoy ile düşman arasında, daha ziyade yaklaşacak düşmanın kerterizini kontrol etmek üzere girmişti. Fakat bu te- teşebbüs Almanların yaptığı son teşebbüstü. 12,40 ta, düşmandan bir şey görülmedi, gece çekilmeğe devam ediyorlardı. Bunun için destroyerler konvoyu tutmak üzere güneye seyrettiler.

76 — Sheffield ve Jamaica iki Alman destroyeri ile çarpışmak için gündoğusundan doğru hemen hemen kuzeye dönmüşlerdi ve 11,54 te ateş kesildiğinden batıya rota değiştirdiler. 12,15 te keza batıya gitmekte olan Lutzow'u iskele başomuzluğunda 12 mil mesafede bir an için görmüşlerdi. Bundan sonra 12,23 te torpitolarını atmak için iyi bir mevkide güney tarafında 4 veya 5 mil mesafede rü'yet sahasına girmişti. Tümamiral Burnett bu destroyerlerle temas temin etmek için onlara doğru döndü; her nekadar toplar hedef üzerine çevrilmiş ise de Sheffild daha büyük bir gemi görmüştü ki; bu Hipper olmalı idi ve takriba ayni kerterizde ve daha uzak mesafede idi. 12,29 da İngiliz kruvazörleri 14000 yarda kadar bir mesafeden Hipper üzerine ateş açmışlardı,

[1] Yukarda paragraf 64 e bakınız bu olaydan bir saat evvel Bromble 10,39 da 300° kerterizde bir kruvazör ve birkaç gün sonraya kadar Eskordların kıdemli subayına ulaşmamıştı.

o da derhal cevap vermiş ve bir hayli, bordasında bulunan Lutzow da iki üç dakika sonra ateşe iştirak etmişti. Hipper'in mermileri daima kısa düşüyordu, fakat Lutzow'un ateşi tehlikeli surette sıhhatli idi. Böylece Tümamiral her iki bordadan çarpışmayı önlemek ve torpito tehlikesini asgariye indirmek için kuzeye doğru alabanda etti. 12,36 da harp bitmiş ve Jamaica Hipper'e bir isabet kaydetmişti. Almanlar batıya doğru yollarına devam etmişler ve İngiliz gemileri keza hemen batıya dönmüşler, 14,00 te teması kaybedinceye kadar Radar ile izlerini takip etmişlerdi. Bundan sonra Tümamiral Burnett düşman ile konvoy arasını güneye doğru taradı ve konvoy, küçük bir iz bırakmadan ilerliyordu.

77 — Böylece muharebe sona ermişti. Amiral Towey olayları toplayarak "şu düşman kuvveti en az bir cip hat gemisi, bir ağır kruvazör ve altı destroyer sürprizlerin tekmil avantajı ve temerküzü ile beş destroyer tarafından dört saat müddetle elden kaçırılmış olacak ve konvoya hiçbir kayıp verdirmeden 6 pusluk, iki kruvazör tarafından sahadan uzaklaştırılması başarılı ve kâfi görülmüştü„. İngiliz kuvvetleri Achates ve Bromble'i kaybetmişlerdi, fakat onlar bir Alman destroyeri batırmışlar ve iki ağır gemi üzerinde hasar kaydetmişlerdi. Alman gemileri vatanlarına dönerlerken denizaltılar tarafından fazladan zayiat vererek zarar görmüş olması mümkündür. Ocağın birinci günü 01,00 den biraz sonra Graph dört karakol gemisinin batısından takriba 70°50′ K, 21°50′ D de Soroy'un batı nihayetinden dolanarak Altenfiort için seyreden bir kruvazör görmüştü; fakat mesafe dahiline almak için denizaltı çok uzakta, düşman çok süratli idi. Üç saat kadar sonra, filvaki o, daha batı tarafında iki destroyere hücum etmiş bunlardan birisi diğerini aşikâr olarak yedekte götürüyordu. Yzb. Morriott attığı dört torpitodan ikisinin isabet etmesi muhtemel idi.

JW 51 B konvoyu [1] 31 - aralık harekâtından sonra düşmanla başka bir temas yapmamıştı. 2 - Ocak öğleden sonra, iki mayn tarayıcı ve bir Rus destroyeri iltihak etti, Rus destroyerleri Archangel'e gidecek gemiler al ıncı günü vâsıl olmuşlardı. Anavatana bağlı gemiler, RA 51 konvoyu 31 - aralıkta kuvvetli poyraz rüzgârı ile Murmansk'tan hareket etmiş Folknor'un komutanı Albay Scott Moncrieff komutasında konvoyu, 13 ticaret gemisi, bir filo yağ gemisi, altı destroyer bir mayn tarayıcı ve dört Trovlerden ibaret idi.

Harekât gününde bu konvoyu güney doğu tarafında 150 mil mesafede ve tehlikeden uzaktı; ocak ayının birinci günü, hareketten evvel alınan üç denizaltının karakolundan emniyetle sıyrılmışlardı; yoksa Albay Scott-Moncrieff'in vatana giden yolu JW 51 A ile kendi yolu dışında bulunduğu kadar olaysız geçmişti ve RA 51 in tekmil gemileri 11- ocakta Loch Ewe'e ulaşmışlardı. Tümamiral Burnett, Sheffield ve Jamaica ile

[1] Harekâttan sonraki ilerleyişleri için 10 uncu plâna bakınız.

31 - aralıkta 18,30 a kadar JW 51 B konvoyunun batı tarafında karakol yapmış, sonra güney doğuya seyretmiş ve son olarak ocak ayının birinci günü önünde RA 51 konvoyunu muhafaza etmek üzere kuzeye dönmüştü. Sonuncu yolun kuzeye vâsıl olduğundan, Tümamiral batıya dönmüş ve başa geçmişti. Ertesi ikinci günü doğruca Seidisfiord'a gitmeğe karar vermiş, dördüncü günü oraya ulaşmıştır.

Ek A 1

Rusya konvoyları, 1941 - 1942

Not - Gemi adedine Admiralty Oilers (Yağ gemileri dahildir)

Tarih	Adı	Seyreden gemiler	Zayi olan gemiler	Gitmesi kararlaştırılan yer
1941				
Ağustos	"Dervish„	7	—	Archangel
Eylûl - Ekim	PQ 1	10	—	Archangel
Eylûl - Ekim	QP 1	14	—	Scapa
Ekim	PQ 2	6	—	Archangel
Kasım	QP 2	12	—	Scapa
Kasım	PQ 3	8	—	Archangel
Kasım - Aralık	PQ 4	8	—	Archangel
Kasım - Aralık	PQ 5	7	—	Archangel
Aralik	QP 3	8	—	Scapa ve İzlanda
Aralık - Ocak	PQ 6	7	—	Murmansk
Aralık - Ocak	PQ 7	2	1	Iokanka
Aralık - Ocak	PQ 7B	9	—	Murmansk
Aralık - Ocak	QP 4	11	—	İzlanda
1942			—	
Aralık	PQ 8	8	—	Murmansk
(Matabele Şubatın 17 sinde denizaltı tarafından batırıldı)				
Ocak	QP 5		—	İzlanda
Ocak	QP 6		—	İzlanda
Şubat	PQ 9ve QP 10	10	—	Murmansk
Şubat	QP 7	8	—	İzlanda
Şubat	PQ 11	13	—	Murmansk
Mart	PQ 12	16	—	Murmansk
Mart	QP 8	15	1	İzlanda
(PQ 12 ve QP 8 hat gemilerine dayanan ilk konvoylardır. Kaybedilen gemi QP 8 den ayrılan gemi olup martın 7 nci günü Tirpitz tarafından batırıldı. 1 inci bölüm ve Ek B ye bakınız.)				
Mart	PQ 13	19	5	Murmansk
(Trinidat 29 - martta destroyer tarafından torpitolandı. Muvakkat tamir için Murmansk'a ulaştı: Vatana dönerken 14 - mayısta pike uçağı tarafından batırıldı.)				

Mart	QP 9	19	—	İzlanda
Nisan	PQ 14	6	1	Murmansk

(Orijinal olarak konvoy 23 gemiden mürekkepti, fakat Reyjavick'den hareketten sonra 4 gün buz içersinde dağıldı ve 15 gemi geri döndü.)

Nisan	QP 10	15	4	İzlanda
Nisan - Mayıs	QP 15	25	3	Murmansk
Nisan - Mayıs	QP 11	13	1	İzlanda

(İlk çift konvoy "bir değişme bölgesinde„ onları muhafaza etmek üzere denizaltı karakolu vardı. PQ 15 muhafazasında denizaltı ve hava dafi gemisi ve konvoyda bir katapultlu ticaret gemisi vardı.

PQ 11 i destekleyen Edinburg bir denizaltı tarafından 30 - nisanda torpillenmiş, Murmansk'a dönmüş, fakat 2 - mayısta bir destroyer tarafından tekrar torpillenmiş ve batmıştır.

Muharebe filosundaki Punjabi mayısın birinci günü müsademe neticesi batmıştır. Karakol görevinde, fakat mevkiinden 95 mil hariçte bunan P - 551 denizaltısı QP 15 in Eskordu tarafından 2 - mayısta batırıldı.)

1942 (devamı)				
Mayıs	PQ 16	34	7	Murmansk ve Archangel

(Katapultlu ticaret gemisi 25 - mayısta bir torpito uçağını düşürdü.)

Mayıs	QP 12	14	—	İzlanda ve Clyde
Haziran - Temmuz	PQ 17	34	23	Archangel
Haziran - Temmuz	QP 13	35	5	İzlanda ve Loch Ewe

(Konvoyun bu çifti için bölüm II ve Ek C ye bakınız. Niger ve QP 13 ten 5 gemi İzlanda sahili açıklarında 5 - temmuzda maynlanmıştır.)

Eylûl	PQ 18	40	13	Archangel
Eylûl	QP 14	15	3	Loch Ewe

(Konvoyların bu çifti için bölüm III ve Ek D ye bakınız. PQ 14 ile bulunan Leda ve Somali eylûlün 20 inci günü denizaltı tarafından batırıltı.)

Kasım	PQ 15	29	2	Loch Ewe
Aralık	JW 51 A	16	—	Murmansk ve Archangel
Aralık - Ocak	JW 51 B	14	—	Murmansk ve Archangel
Aralık - Ocak	RA. 51	14	—	Loch Ewe

(Şu üç konvoy için bölüm IV ve Ek E ye bakınız. JW 51 B ile bulunan Achates aralığın 31 inci günü su üstü gemisi tarafından batırılmış; bu konvoydan ayrılan Bramble'dir.)

Rusyaya giden gemilerin tutarı 301, zayi edilen gemi 53, Rusyadan gelen gemilerin tutarı 232, zayi edilen gemi 16

Sebebi	Zayiatın sebebi — Muhafaza altında zayi olan gemiler	Zayiatın sebebi — Ayırmadan sonra zayi olan gemiler
Su üstü gemi hücumu	1	1
Denizaltı	11	11
Uçak tarafından torpillenen	16	—
Uçak tarafından bombalanan	12	8
Maynla	5	—
Belli olmıyan sebeple	2	2 [1]
	47	22

Trinidad kruvazörü	PQ 13 muhafazasında iken 29 - martta destroyer tarafından hasara uğratıldı. 14 - Mayısta pike bomba uçağı tarafından batırıldı.
Edinburgh kruvazörü	30 - Nisanda destroyerden atılan torpito ile hasara uğradı ve 2 - mayısta QP 11 i desteklerken destroyerden atılan torpito ile battı.
Matabele, destroyer	PQ 8 muhafazasında iken 17 - ocakta denizaltı tarafından batırıldı.
Puncabi, destroyer	Muharebe filosu ile PQ 15 ve QP 11 i desteklerken 1 - mayısta müsademeden dolayı battı.
Somali, destroyer	QP 14 muhafazasında iken 20 - eylûlde denizaltı tarafından batırıldı.
Achates, destroyer	JW 51 B yi muhafaza ederken 31 - aralıkta su üstü gemisi tarafından batırıldı.
Cossomer, mayn tarayıcı	24 - Haziranda Kola methalinde bombardıman uçağı tarafından batırıldı.
Niger, mayn tarayıcı	QP 13 ü muhafaza ederken 5 - temmuzda mayına çarparak battı.
Leda, mayn tarayıcı	QP 14 ü muhafaza ederken 20 - eylûlde denizaltı tarafından batırıldı.
Bromble, mayn tarayıcı	JW 51 B refakatinden ayrılmış, muhtemel olarak 31 - aralıkta su üstü gemisi tarafından batırılmış.

[1] Muhtemel olarak denizaltı tarafından muhafız harp gemilerinden zayiat.

P - 551 denizaltısı	PQ 15 ve QP 11 i himaye ederken 2 - mayısta PQ 15 muhafızı tarafından batırıldı.

Tutarı : 2 Kruvazör
4 Destroyer
4 Mayn tarayıcı
1 Denizaltı

11

(Not. - 1942 de vukubulan tekmil harp gemisi zayiatı.)

Ek A (2)

Ekim - Aralık 1942 deki müstakil seyirler

Eskortlardan istemek üzere konvoylar talik edildiği zaman 1942 senesi Ekiminin sonlarından, Kasımın başında, (60 ncı parağrafa bakınız) İzlanda ile Rusya arasında "Ayı adasının kuzey geçidinden ve uzun gecelerden faydalanarak„ bazı gemiler (muayyen gemiler) müstakillen seyretmişlerdi. Anavatan filosu gönderildi. M. 052901/43. Bu gemilerin muhafazası bazı balıkçı gemilerinden " can kurtaran olmak üzere yol boyunca yerleştirilmiş„ ve Ayı adasının kuzeyinde karakol olarak iki denizaltı gemisinden ibaretti. Bu harekâta "FB hareketi„ denildi.

Tafsilâtı aşağıdaki gibidir :-

	Rusyadan	Rusyaya
Seyreden gemiler	13	8
Geri dönen gemiler	3	0
Batan gemiler	4	1
Hasara uğrayan gemiler	1	—
Vâsıl olan gemiler	5	7

Aralığın ikinci yarısında Rusyadan müstakillen bunlardan başka 15 gemi seyretmiş ve hepsi İzlandaya salimen vâsıl olmuştur.

Ek B

Kuvvet ve konvoylar

Rumuzlar : U/T. = Uçak taşıt gemisi
hKr. = Muharebe kruvazörü
hg. = Muharebe gemisi
M/S. = Mayn tarayıcı

İsim	Tip	Topları	Komutanları
Anavatan filosu			
King Georce V.	hg.	10-14,16-5.25	Albay W. R. Patterson C. B. C.V.O. (Amiral Sir J. C. Tovey, K.C.B., K.B.E., D.S.O. nın forsunu taşıyordu).
Duke of York	hg.	10-14,16-5.25	Alb. C. H. J. Harcourt, C. B.E.
Renown	kr.	6-15,20-4.5	Alb. C.S.Daniel, C.B.E.,D.S.O. (Vis amiral A.T.B. Curteis, C. B. nin forsunu taşıyordu).
Victorious	U/T	16-4.5,21 Albacore Pulmar uçağı	Alb. H. C. Bovell, C.B.E.
Berwick	kr.	8-8"	Alb. G. H. Folknor, D. S.C.
Onslow	dr.	4-4.7", 1-4"	Alb. H.T., Armstrong, D.S.C.
Bedouin (a)	dr.	6-4.7", 2-4"	Bnb. B. G., Acurfield, O. B. E.
İntrepid	dr.	4-4.7", 1-3"	Bnb. J. H. Lewes
Lookout	dr.	6-4.7", 1-4"	Önyzb. C.B.F., Brown D.S.C.
Ashanti	dr.	8-4.7", 2-4"	Bnb. R. G. Onslow
Icarus	dr.	4-4.7", 1-3"	Önyzb. C.D. Maud, D.S.C.
Foulknor (a)	dr.	5-4.7". 1-3"	Alb. A.K. Scott, Mocrieff.
Eskimo (a)	dr.	6-4.7", 2-4"	Bnb. E.G., Le Geyt
Punjabi	dr.	6-4.7", 2-4"	Bnb. Hon. J.M.G. Woldegrave, D.S.O.
Fory	dr.	4-4.7", 1-3"	Önyzb. C.H. Campbell, D. S.C.
Echo	dr.	4-4.7", 1-3"	Önyzb. N. Lanyon
Eclipse	dr.	4-4.7", 1-3"	Önyzb. E. Mack, D.S.C.
Tartar (b)	dr.	6-4.7", 2-4"	Bnb. R. T. White, D. S.O.
Javelin (c)	dr.	6-4.7", 1-4"	Bnb. G. E. Fardell

(a) 4 - Mart öğleden sonra refakatten ayrılan, 9 - mart öğleden sonra tekrar iltihak edenler.

(b) 9 - Mart öğleden sonra filoya iltihak edenler.

(c) 10 - Mart öğleden evvel filoya iltihak edenler.

İsim	Tip	Topları	Komutanları
Anavatan filosu devamı			
İnconstant (c)	dr.	4"-4.7"	Önyzb. W. S. Clouston.
Crove (c)	dr.	6"-4"	Önyzb. İ. W. Rylands.
Led bury (c)	dr.	6".4"	Önyzb. R.P. Hill.
Lan aster (c)	dr.	3-4",1-12" Pdr	Bnb. N. H. Whatley
Wells (c)	dr.	3-4",1 - 12"	Yzb. L. J. Pearson
Woolston (c)	dr.	4 - 4"	Önyzb. K. W. Michell
Verdun (c)	dr.	4 - 4"	Önyzb. W. S. Donald D.S.C.
London (d)	kr.	8-8",8-4"	Alb. R. M. Servaes, C. B. E. (Rear Amiral L.H.K. Hamilton D.S.O. nun forsunu taşıyordu).
Kent (d)	kr.	8 - 8" 8 - 4"	Alb. A. E. M. Cuningham - Graham.
Liwerpool (e)	kr.	12 - 6" 8 - 4"	Alb. W. R. Slayter D. S. C.
Trinidad (e)	kr.	12 - 6" 8 - 4"	Alb. L. S. Saunders.
Denizaltılar:			
Seswolf	6 Torp. tüyubu		Yzb. R. K. Raikes.
Trident	10 Torp. tüyubu		Bnb. G. M. Sladen, D. S. O., D. S. C.
Minerve (Fr.) (f)	9 Torp. tüyubu		P. M. Sonneville
Uredd (Norv.) (g)	4 Torp. tüyubu		Yzb. R. O. Roren, R N. N.
Junon (Fr.) (h)	9 Torp. tüyubu		Yarbay Querville
Sealion (h)	6 Torp. tüyubu		Önyzb. G. R. Colvin
PQ 12 Konvoyu muhafızları			
Kenya	kr.	12 - 6" 8 - 4"	Alb. M. M. Denny, C. B.
Oribi	dr.	4 - 4.7" 1 - 4"	Bnb. J. E. H. Mcbeath, D. S. O., D. S. C.
Offa	dr.	4 - 4.7" 1 - 4"	Önyzb. R. A. Ewing.
Grossamer (J)	M/T.	2 - 4"	Önyzb. T. C. Greare.

(c) 10- Mart öğleden evvel filoya iltihak edenler.
(d) Yağ almak üzere 70 N. da randevuya gidenler
(e) 69 No., 1 W. de randevuya gidenler.
(f) 7 - Mart öğleden sonra karakoldan ayrılanlar.
(g) 12/13 - Mart gecesi karakola gelenler.
(h) 9 - Mart öğleden sonra karakola gelenler.
(J) Asla konvoya iltihak etmiyenler.

İsim	Tip	Topları	Komutanları
QP 8 Konvoyu muhafızları			
Anavatan filosu devam			
Nigeria (J)	kr.	12 - 6" 8 - 4"	Alb. J. G. L. Dundas, C. B. E. (Rear Amiral H. M. Burrough, C. B. nin fors gemisi)
Hazard	M/T.	2 - 4"	Önyzb. J. R. A. Seymour.
Salamander	M/T.	2 - 4"	Yzb. W. R. Muttram.
Oxlips	Korv.	1 - 4"	Yzb. C. W. Leadbetter, R. N. R.
Sweetbriar	Korv.	1 - 4"	Yzb. J. W. Cooper, R. N. R.

(J) Asla konvoya iltihak etmiyenler.

Ek B den devam

Konvoylar

PQ 12 - Rusyaya giden

(Komodor H. T. Hudson, R. D. R. N. R.)

Konvoydaki gemi adedi 15, tutarı 77,000 Gross ton. donanma yağ gemisi Beaconstreed konvoya refakat etti. Mayn tarayıcı balıkçı botu, Shusa, Stefa, Svega ve Sheva Rusya konvoyuna refakat edeceklerdi. Yalnız ikisi konvoya rasladı, üçüncüsü müstakillen 11 - martta vâsıl oldu, dördüncüsü Barents denizinde 9 - martta albura oldu.

QP 8 Rusyaya giden

Konvoydaki gemi adedi 15, tutarı 82,000 Gross ton idi. İ Jara (Rus gemisi) 4 - martta konvoydan ayrıldı ve 72° 30′ N., 11° E. e Tripitz tarafından 7 - martta muhtemelen barırıldı. İngiliz İnpir Selwyn sahibi konvoy komodoru olarak vazife aldı.

Ek C

Kuvvet ve konvoylar : Haziran - Temmuz - 1942

Rumuzlar : H. d. = Hava dafi gemisi Kr. = Kruvazör.
U/T. = Uçak taşıt gemisi Dr. = Destroyer.
Hg. = Hat gemisi M/T. = Mayn tarayıcı.
Korv. = Korvet Dz. Alt. = Denizaltı.
Tr. = Balıkçı gemisi.

İsim	Tip	Topları	Komutanları
Savaş filosu			
Duke of York.	kr.	10-14", 16-5.25"	Alb. C. H. J. Horcourt C. C. E., (Amiral J.C. Tovey. K.C.B.,K.B.E. D. S. Onun forsunu taşıyordu).
Washington (U. S.)	hg.	9 - 16",20-5"	(U. S. N. den Rear Amiral R. C. Giffenin forsusu taşıyordu).
Victorious.	U/T	16-4.5",21adet Almacore.12 Fulmar,6Hurrican uçak	Alb. H.C. Boveil, C.B.E. (Vice Amiral B.A. Fraser K.B.E , C.B. nin forsunu taşıyordu).
Nigeria.	kr.	12 - 6", 8 - 4"	Alb. S.H. Patton (Rear Amiral H.M. Burrough C.B., D.S.O. nun forsunu taşıyordu).
Cumberland.	kr.	8 - 8",8 - 4"	Alb. A.H. Maxwell-Hyslop A.M.
Foulknor.	dr.	4 - 4".7,1 - 3"	Alb. A. K. Soot - Moncrieff.
Onslaught.	dr.	4 - 4. 7",1-4"	Bnb. W. H. Selby.
Middleton.	dr.	6 - 4"	Önyzb. D. C. Kinbcorch.
Esca Pade.	dr.	4 - 4. 7",1-3"	Bnb. E. N. V., Currey D. S. C.
Blankney.	dr.	6 - 4"	Önyzb. P. F. Powlett, D.S.O., D. S. C.
Martin.	dr.	6 - 4.7",1 - 4"	Bnb. C. R. P. Thomson.
Marne.	dr.	6 - 4.7".1 - 4"	Ön Yzb. H. N. A. Rishardson D. S. C.
Wheatland.	dr.	6 - 4"	Önyzb. R. de L. Brooke.
Onslow.	dr.	4 - 4.7",1 - 4"	Alb. H. T. Armstrong D. S. C.
Ashanti.	dr.	8 - 4.7",2- 4"	Bnb. R. G. Onslow, D. S.O.

(a) 3 - Temmuzda filoya iltihak edenler.

İsim	Tip	Topları	Komutanları
Savaş filosu devamı			
Mayrant (U.S).	dr.	4 - 5"	
Rhind (U. S.).	dr.	4 - 5"	
Manchester (a)	kr.	12 - 6",8 - 4"	Alb. H. Drew, D. S. C. (Vice Amiral S. S. Bonham - Carter C.B., C. V.O. , D.S. O.nun forsunu taşıyordu).
Eclipse (a)	dr.	4 - 4. 7",1 - 3"	Önyzb. E. Mack, D.S.O. D.S.C.
Kruvazör kuvveti			
London.	kr.	8 - 8"	Alb. R.M. Servaes C.B.E. (Rear Amiral L.H.K. Hamilton, D.S.O. nun forsunu taşıyordu).
Norfolk.	kr.	8 - 8", 8 - 4"	Alb. E. G. H. Bellars.
Tusca Loosa (U.S)	kr.	9 - 8", 8 - 5"	
Vichita (U.S)	kr.	9 - 8", 8 - 5"	
Somali.	dr.	6 - 4.7",2-4"	Alb. J. W. M., Eaton, D. S. O., D. S. C.
Wainwright (U.S)	dr.	4 - 5"	
Rowan (U.S)	dr.	4 - 5"	

(a) 3 - Temmuzda filoya iltihak edenler.

Denizaltı "Abluka kuvveti„

Ursula	6 Torp. tüyubu	Yzb. R. B. Lakin, D. S. C.
Tribuna	10 Torp. tüyubu	Yzb. N. J. Coc, D. S. C., R. N. R.
P. 212	7 Torp. tüyubu	Yzb. J. H. Bromage. D. S. C.
Sturgeon	6 Torp. tüyubu	Önyzb. M. R. G. Whingfield.
Minerve (Fr.)	9 Torp. tüyubu	P. M. Sonneville.
P. 45	4 Torp. tüyubu	Yzb. H. B. Turner.
P. 54	4 Torp. tüyubu	Yzb. C. E. Oxborrow, D. S. C.
Seawolf	6 Torp. tüyubu	Yzb. R. K. Raikes, D. S. O.
Trident (b)	10 Torp. tüyubu	Yzb. A. R. Hezlet. D. S. C.

PQ 17 konvoyu emniyeti (Eskort)

Keppel	dr.	2-4.7", 1-3"	Bnb. J. E. Broome.
Fury	dr	4-4.7", 1-3"	Önyzb. C. H. Compbelle.

b) QP 13 konvoy muhafızlığından 30- hazi anda ayrılıp 2- temmuzda iltihak eden

İsim	Tip	Topları	Komutanları
Offa	dr.	4-4.7", 1-4"	Önyzb. R. A. Ewing.
Ledbury	dr.	6-4"	Önyzb. R. P. Hill.
Wilton	dr.	6-4"	Yzb. A. P. Northey, D. S. C.
Leamington	dr.	1-4, 1-12" Funtluk	Yzb. B. M. D. l'Anson.
Palamares	H/S	6-4"	Alb. J. H. Jaunsey.
Pazarica	H/S	6-4"	Alb. Namzedi E. D. W. Lawford.
Lotus	Korv.	1-4"	Yzb. H. J. Hall, R. N. R.
Poppy	Korv.	1-4"	Yzb. N. K. Bayd, R. N. R.
La Malouine	Korv.	1-3.7"	Yzb. V. D. H. Bidvell, R. N. R.
Dianella	Korv.	1-4"	Yzb. J. G. Rankin, R. N. R.
Halcyon	M/T	1-4"	Önyzb. C. H. Corbet, Singleton, D. S. O.
Britomart	M/T	1-4"	Önyzb. S. S. Stammwitz.
Salmander	M/T	1-4"	Yzb. W. R. Muttran.
Lord Middleton	tr.	1-4"	Yzb. R. H. Jameson, R. N. R.
Lord Austin	tr.	1-4"	Yzb. O. B. Egjar, R. N. R.
Ayrshir	tr.	1-4"	Yzb. L. J. A. Grodvell R.N.V.R.
Northern Gem.	tr.	1-4"	Kaptan - Yzb. W. J. Mullendr, R. D. R. N. R.
P. 615	S/M	5 tüyup	Yzb. P. E. Newstead.
P. 614	S/M	5 tüyup	Yzb. D. J. Beckly.
Q kuvvetleri			
Douglas	dr.	2 - 4.7"	Önyzb. R. B. S. Tennant.
Gray Ranger (c)	Don-yağ gem.	2-4.7", 1-3"	
PQ 13 konvoyu muhafızı			
İnglefield	dr.	5-4.7", 1-3"	Bnb. A. G. West.
İntripid	dr.	4-4.7", 1-3"	Bnb. C. A. de W. Kitcat
Achates	dr.	2-4.7", 1-3"	Önyzb. A. H. T. Johns.
Volunteer	dr.	3-4.7, 1-12" Funt	Yzb. A. S. Pomgroy.
Garland (Polish)	dr.	3-4.7", 1-3"	
Alynbank	H/S	8-4"	Alb. Yerinde H. F. Nash.
Starwort	Korv.	1-4"	Önyzb. N. W. Duck, R. N. R.
Honeysuckle	Korv.	1-4"	Yzb. H. H. D. Mackillican, D. S.C. R. N. R.

c) 2- Temmuzda Aldersdale ile değişen.

İsim	Tip	Topları	Komutanları
Hyderabad	Korv.	1-4"	Yzb. S. C. B. Hickman, R. N. R.
Roseyls (Fr.)	Korv.	1-4"	
Niger	M/T	1-4"	Yzb. R. C. Cubison, D. S. C.
Hussar	M/T	1-4"	Yzb. R. C. Biggs, D. S. C.
Lady Madelein	tr.	1-4"	Yzb. W. G. Ogden R. N. V. R.
St. Elston	tr.	1-4"	Yzb. R. M. Roberts, R. N. R.

Konvoylar

NOT - Tonajlar 500 takribiyetle " Resmî Goross tonajlarıdır.
C. A. M. Katapultlu ticaret gemileri
PQ 17 Rusyaya giden
(Komodor J. C. K. Dowding, D. S. A., R. D., R. N. R.)

İsimleri	Tonajı	Olaylar
İngiliz gemileri		
River Afton	5500	5- Temmuz öğleden sonra S/M tarafından batırıldı.
Bolton Castle	5000	5- Temmuz öğleden sonra bomba ile battı.
Empire Byron	6500	5 - Temmuz öğleden evvel S/M tarafından batırıldı.
Empire Tide(C.A.M.)	7000	25- Temmuzda Dvina Rivere vâsıl oldu.
Hartleburg	5000	7- Temmuzda öğleden sonra S/M tarafından batırıldı.
Navarino	5000	4- Temmuz öğleden sonra Torp. uçağ tarafından batırıldı.
Ocean Freedom	7000	11- Temmuzda Dvina'ya ulaştı.
Hollanda gemileri		
Pauluss Potter	7000	5- Temmuz öğleden sonra bomba hücumundan sonra kendi kendine bırakılmış.
Panama gemileri		
Earlston	7000	5- Temumuz öğleden sonra S/M tarafından battı.
El Capitan	5000	10- Temmuz öğleden sonra bomba ile battı

İsimleri	Tonajı	Olaylar
Troubadour	6500	25- Temmuz Dvina'ya ulaştı.
Rus gemileri		
Azerbaidjan	6000	25- Temmuzda Dvina'ya ulaştı. (4 üncü günü uçak tarafından torpitolandı.)
Donbass	8000	9- Temmuzda Dvina'ya ulaştı.
Amerika Birleşik devletlerigemileri		
Carlton	5000	5- Temmuzda S/M tarafından batırıldı.
Cristopher new port	7000	4-Temmuz öğleden evvel torp. Uçak tarafından batırıldı.
Daniel Morgan	7000	5- Temmuz öğleden sonra S/M tarafından battı.
Fair Field	5500	5- Temmuzda öğleden sonra bomba ile batırıldı.
Honomu	7000	5- Temmuzda öğleden sonra S/M tarafından batırıldı.
John Witherspoon	7000	6- Temmuzda öğleden sonra S/M tarafından battı.
Samuel Chase	7000	11- Temmuzda Dvina'ya ulaştı.
Alcoa Ranger	5000	7- Temmuzda öğleden evvel S/M tarafından batırıldı.
Bellingham	5500	9- Temmuzda Dvina'ya ulaştı.
Benjamin Harrison	7000	25- " " "
Hoosier	5000	9- Temmuzda öğleden sonra bomba ile batırıldı.
Ironclad	5500	25- Temmuzda Dvina'ya ulaştı.
Olopana	6000	8- Temmuzda öğleden sonra S/M tarafından batırıldı.
Pan Atlantik	5500	6- Temmuzda öğleden sonra S/M tarafından batırıldı.
Pan Kraft	5500	5- Temmuzda öğleden sonra bomba hücumundan sonra terkedildi.
Petter Kerr	6500	5- Temmuzda öğleden sonra bomba hücumundan sonra terkedildi.
Silver Sword	5000	25- Temmuzda Dvina'ya ulaştı.
Washington	5500	5- Temmuzdan öğleden sonra bomba hücumunu müteakıp terkedildi.

İsimleri	Tonajı	Olaylar
William Hooper	7000	4 - Temmuzda öğleden sonra Torp. Uçak tarafından batırıldı.
Winston Salem	6000	25 - Temmuzda Dvina'yaulaştı.

Konvoydaki gemiler 33, tutarı 200,000 ton.
Zayi olan gemiler 22, tutarı 130,000 ton.

Konvoya refakat eden aşağıdaki gemiler : -

Aldersdale, filo yağ gemisi, (5 - Temmuz öğleden sonra bomba ile battı).

Rathlin, Zaafaran, (5 - Temmuzda öğleden sonra bomba ile battı) Zamalek rescue gemileri.

QP 13 Rusyadan

(Komodor N. H. Gale, R. D. , R. N. R.)
Konvoydaki gemiler 35, tutarı 195,000 ton
Zayi olan gemiler 5 , tutarı 35,000 ton.
Kaybolan gemilerin hepsi 5 - Temmuzda İzlandadan batı sahili açıklarında mayına çarpmıştır.

Ek. D

Kuvvet ve konvoylar, Eylûl 1942

Rumuzlar :

H. S	= Uçaksavar gemisi	kr.	= Kruvazör
U/T	= Uçak taşıt gemisi	dr.	= Destroyer
hg.	= Hat gemisi	M.T	= Mayn tarayıcı
Korv.	= Korvet	Dz. Alt	= Denizaltı
tr.	= Troder (Balıkçı gemisi)		

İsim	Tip	Topları	Komutanları
Muharebe filosu:			
Anson	hg.	10-14", 16-5.25"	Alb. H. R. G. Kinahan C. B. E. (Vis Am. B. A Sir Fraser K. B. E., C. B. nin forsu)
Duck of York	hg.	10-14", 16-5.25"	Alb. G. E. Greasy, D. S. O., M. V. O.
Jamaica	kr.	12-6" 8-4"	Alb. J. L. Storey
Keppel	dr.	3-4.7", 1-3"	Bnb. J. E. Broome
Montrose	dr.	3-4.7", 1-3"	Önyzb. W. J. Phipps
Compbell	dr.	4-4.7", 1-3"	Önyzb. E. C. Coats, D. S. O., D. S. C.
Mackay	dr.	3-4.7", 1-3"	Yzb. J. B. Marjoribanks
Bramkam (a)	dr.	6-4"	Yzb. E. F. Baines.
Broke (a)	dr.	2-4.7", 1-3"	Önyzb. A. F. J. Layard.
Kruvazör kuvveti:			
Norfolk	kr.	8-8", 8-4"	Alb. E. G. H. Bellars (Vis amiral S. S. Bonham Carter, C. B., C. V. O., D. S. O. forsu taşır)
Suffolk	kr.	8-8", 8-4"	Alb. R. Shelley, C. B. E.
London	kr.	8-8", 8-4"	Alb. R. M. Servaes C. B. E.
Cumberland (b)	kr.	8-8", 8-4"	Alb. A. H. Maxwell - Hyslop. A. M.

(a) Filo ile ikinci defa denize çıkışta Broke Bramham'ı değiştirdi.

(b) 16/18 - Eylûl Spitzbergende karaya çıkacak eratı ve donanımı için kuvvetten ayrılan.

İsim	Tipi	Topları	Komutanları
Sheffield (c)	kr.	12-6", 8-4"	Alb. A. W. Clarke.
Bulldog	dr.	2-4.7", 1-3"	Bnb. M. Richmond D. S. O., O. B. E.
Amazon	dr.	2-4.7", 1-3"	Önyzb. Lord Teynham.
Echo	dr.	4-4.7", 1-3"	Önyzb. N. Lanyon.
Eclips (d)	rd.	4-4.7", 1-3"	Önyzb. E. Mack, D. S. O., D. S. C.
Denizaltılar abluka kuvveti			
P. 221	7 Torp. tüyubu		Yzb. M. F.R. Ainslie, D.S.C.
Unique	4 Torp. tüyubu		Yzb. R. E. Boddington
P. 45	4 Torp. tüyubu		Yzb. H. B. Turner
Karakol kuvvetleri			
Tribune	11 Torp. tüyubu		Yzb. N.J. Coe, D.S.C., R.N.R.
Tigris	11 Torp. tüyubu		Önyzb. G.R., Colvin
P. 54	4 Torp. tüyubu		Yzb. C. E., Oxborrow, D.S.C.
Uredd (Norveç)	4 Torp. tüyubu		Yzb. R.O. Roren R.N.R.
Mayn döküeüler			
Rubis (Fr.)	5 Torp. tüyubu 32 Mayn		
Muhafaza kuvvetleri			
Scylla	Kr.	8-4.5"	Alb. T.A.P. Macintyre, C.B.E. (Rear Amiral R.L. Burnett, O.B. E. forsu)
Destroyer kuvvetleri A grupu			
Onslow	dr.	4-4.7", 1-4"	Alb. H. T. Armstrong, D.S.C.
Offa	dr.	4-4.7", 1-4"	Önyzb. R.A. Ewing.
Onslaught	dr.	4-4.7", 1-4"	Bnb. W.H. Selby
Opportune	dr.	4-4"	Bnb. M.L. Power, O.B.E.
Ashanti	dr.	8-4.7", 2-4"	Alb. yerine R. G., Onslow, D.S.O.

(c) 17/19- Eylûl Spitzbergende karaya çıkacak eratı ve donanımı için kuvvetten ayrılan.

(d) 16/19 - Eylûl Spitzbergende karaya çıkacak eratı ve donanımı için kuvvetten ayrılan.

İsim	T.pi	Topları	Komutanlar
Somali	dr.	6-4.7", 2-4"	Önyzb. C.D. Maud D.S.C.
Tartar	dr.	6-4.7", 2-4"	Bnb. St. J.R.J. Tyrwhitt.
Eskimo	dr.	6-4.7", 2-4"	Bnb. E.G. Le Geyt.
B grupu			
Milane	dr.	6-4.7", 1-4"	Alb. I. M. R. Compbell
Meteor	dr.	6-4.7", 1-4"	Önyzb. D.J.B. Jewitt
Martin	dr.	6-4.7", 1-4"	Bnb. C.R.P. Thomson, D.S.O.
Marne	dr.	6-4.7", 1-4"	Önyzb. H. N. A. Richardson, D.S.C.
Faulknor	dr.	4-4.7", 1-3"	Alb. A.K. Scott, Moncrieff
Fury	dr.	4-4.7", 1-3"	Önyzb. C.H. Compbell D.S.C.
Interpid	dr.	4-4.7", 1-3"	Bnb. C.A. de W. Kitcat
Impulsive	dr.	4-4.7", 1-3"	Önyzb. E.G. Ropper, D.S.C.
Uçak taşıt kuvveti			
Avenger	U/T	3-4", 1 Hurrican 3" Swordfish	Bnb. A.P. Colthurst
Weatland	dr.	6-4"	Önyzb. R. de L. Brooke
Wilton	dr.	6-4"	Yzb. A.P Northey D.S.C.
P kuvveti			
Oakley	dr.	6-4"	Önyzb. T.A. Pack Beresford
Cowdray	dr.	6-4"	Önyzb. C.W. North
Worcester	dr.	4-4.7,"1 12 f.	Önyzb. W.A. Juniper D.S.O.
Windsor	dr.	4-4.", 1 12 f.	Önyzb. D.H.F. Hetherington
Oligarch	Filo yağ gemisi		
Blue Ranger	Filo yağ gemisi		
Q kuvveti			
Gray Ranger	Filo yağ gemisi		
Black Ranger	Filo yağ gemisi		
PQ 18 için yakın muhafaza			
Malcolm.	dr.	2-4. 7",1-3"	Bnb. yerinde A. B. Russel.
Achates.	dr.	2-4. 7",1-3"	Önyzb. A. H. T. Johns.
Ulster Queen.	Hs.	6" - 4"	Alb. yerinde C. K. Adam.
Alynbak.	Hs.	8 - 4"	Alb. yerinde H. F. Nash.

İsim	Tipi	Topları	Komutanlar
Bryony.	korv.	1 - 4"	Önyzb. J. P. Steward D. S. C., R. N. R.
Bergamot.	korv.	1 - 4"	Yzb. R. T. Horan; R. N. R.
Blus Bell.	korv.	1 - 4"	Yzb. H. G. Walker, R. N. V. R.
Camellia.	korv.	1 - 4"	Yzb. R.F.J. Maberley R.N.V.R.
Harrier.	M/T	1 - 4"	Bnb. A. D. H. Joy, D. S. O.
Gleaner.	M/T	1 - 4"	Önyzb. F.J.G. Hewitt, D.S.C.
Sharpshooter.	M/T	1 - 4"	Önyzb. W. L., Omaru.
St. Kenan.	tr.	1 - 4"	Yzb. J. Mackay, R. N. R.
Gape Argona.	tr.	1 - 4"	Yzb. E. R. Poti, R. N. R.
Daneman.	tr.	1 - 4"	Yzb. G. O. T. D. Henderson, R. N. V. R.
Cape Mariato.	tr.	1 - 4"	Yzb. H.T.S. Clothton, R.N.V.R.
P. 615 (e)	Dz. Alt. 5 Torp. Tü.		Yzb. P. E. Newstead.
P. 614 (e)	Dz. Alt. 5 Torp. Tü.		Yzb. D. J. Beokley.
QP 14 yakın emniyeti			
Blankney.	dr.	6 - 4"	Önyzb. P. F. Powlett, D.S.O., D. S. C.
Middelton.	dr.	6 - 4"	Önyzb. D. C. Kinboch.
Palamares.	H.S	6 - 4"	Alb. yerinde J. H. Jauneey.
Pozarica.	H.S	6 - 4"	Alb. yerinde E.D.W., Lawford.
Lotus.	korv.	1 - 4"	Yzb. H. J. Hall. R. N. R.
Lam Malouine.	korv.	1-3. 7"	Yzb. V. D. H. Bidwell, R.N.R.
Poppe.	korv.	1 - 4"	Yzb. N. K. Boyd, R. N. R.
Dianella.	korv.	1 - 4"	Yzb. J. G. Rankin, R. N. R.
Bromble.	U/T	1 - 4"	Alb. J. H. F. Crombia, D. S. O. (Emniyet kıdemli subayı).
Leda.	U/T	1 - 4"	Bnb. A.H. Wynne Edwards.
Seagull.	U/T	1 - 4"	Önyzb. C. H., Pollack.
Lord Middelton.	tr.	1 - 4"	Yzb. R. H., Jameson, R. N. R.
Lord Austin.	tr.	1 - 4"	Yzb. O. B., Egjor, R. N. R.
Ayrshire.	tr.	1 - 4"	Yzb. L.J.A., Growell, R.N.V.R.
Northern Gem.	tr.	1 - 4"	Gemi süvarisi - Yzb. W. J. Mullender. D. S. C., R. D., R. N. R.

(e) 16 - Eylülde PQ 18 konvoyundan ayrılıp 17 sinde QP 14 e iltihak edenler.

Konvoylar

PQ 18 Rusyaya

(Komodor : Rear Amiral E. K. Boddam - Whetham)

Konvoydaki gemiler 39, tutarı 226000 Gross ton

Kaybedilen gemi 12, tutarı 65000 Gross ton

Konvoya refakat eden gemiler aşağıdadır :-

Athel Templar, filo yağ gemisi (14 - eylûlde denizaltı tarafından batırıldı)

Capelmad, Tahlisiye gemisi.

Ve üç motorlu mayn tarayıcı M. M. S. 90, 203 ve 212.

Kaybedilen gemiler aşağıdadır :-

Adı	Tonajı	Sebepleri
Stalingrad	3500	13 - Eylûl denizaltı tarafından
Oliver Elsworth	7000	13 - „ „ „
Empire Beaumont	7000	13 - „ Torp. uçağı tarafından
John Penn (U. S)	7000	13 - „ „ „ „
Empire Stevenson (Brit)	6000	13 - „ „ „ „
Wacosta (U. S)	5500	13 - „ „ „ „
Africander (Panamanian)	5500	13 - „ „ „ „
Oregonian (U. S)	5000	13 - „ „ „ „
Machbeth (Panamanian)	5000	13 - „ „ „ „
Sukhona (Russian)	5000	13 - „ „ „ „
Mary Luckenbach (U.S)	5000	13 - „ „ „ „
Kentucky (U. S)	5500	13 - „ „ „ „

Ek D den devam

QP 14 Rusyadan

(Komodor J. C. K. Dowding, S. D. O., R. D., R. N. R.)

Konvoydaki gemiler 15, tutarı 89000 Gross ton

Kaybedilen gemiler 3, tutarı 15000 Gross ton

Aşağıdaki gemiler konvoya refakat ediyordu :-

Rathlin ve Zamalek cankurtaran gemileri.

Zayiat aşağıdaki gibidir.

Adı	Tonajı	Sebep ve tarihi
Silver Sword (U. S)	5000	20 - Eylûlde denizaltı tarafından
Bellingham (U. S)	5500	22 - „ „ „
Ocean Voice (Brit)	4500	22 - „ „ „

Ek E

Kuvvetler ve Konvoylar Aralık - 1942 , Ocak - 1943

Rumuzlar: hg. Hat gemisi — dr. Destroyer
Korv. Korvet — M/T Mayn tarayıcı
Kr. Kruvazör — tr. Troler (Balıkçı gemisi)

NOT: (a) , (b) ve (c) ile işaretlenen gemiler mütenazıran J. W. 51 A., J. W. 51 B. ve R. A. 51 Konvoylarının geçişleri sırasında e niyet tetbiri almışlardır.

Adı	Tipi	Topları	Komutanları
Muharebe filosu			
King George V (a)(c)	hg.	10-14",16-5.25"	Alb. P. J. Mack D. S. O. (Amiral J. C. Tovey, K. C. B., K. B. E., D. S. O., nun forsu)
Anson (b)	hg.	10-14",16-5.25"	Alb. H. R. G. Kinham, C. B. E. (Vis amiral B. A. Froser K. B. E., C. B. nin fors gemisi)
How (c)	hg.	10-14",16-5.25"	Alb. C. H. L. Woodhous:, C. B.
Berwick (a)	kr.	8-8" , 8-4"	Alb. G. H. Foulknor, D. S. C.
Cumberland (b)	kr.	8-8" , 8 4"	Alb. A.H. Maxwell, Hislop A. M.
Bermuda (c)	kr.	12-6" , 8-4"	Alb. T. H. Back.
Musketeer (a) (c)	dr.	6-4.7" , 1-4"	Bnb. E. N. V. Curey D. S. C.
Quadrant (a)	dr.	4-4.7"	Önyzb. W. H. Farrington.
Raider (a) (c)	dr.	4-4.7"	Önyzb. K. W. Michell.
Forester (b)	dr.	3-4.7" , 1-3"	Önyzb. J. A. Burnett , D.S.C.
İmpulsive (b)	dr.	4-4.7" , 1-3"	Önyzb. E. G. Roper, D.S.O., D. S. C.
Icarus (b)	dr.	4-4.7" , 1-3"	Önyzb. E. N. Walmsley, D.S.C.
Que:nborough (c)	dr.	4-4.7"	Bnb. E. P. Hinton, D. S. O, M. V. O.
Montrose (c)	dr.	3-4.7" , 1-3"	Act. Bnb. W. J. Phipps, O. B. E.
Worcester (c)	dr.	4-4.7",1-12" f	Önyzb. W. A. Juniper, D.S.O.
Piorun (Polonya) (c)	dr.	6-4.7" , 1-4"	

Adı	Tipi	Topları	Komutanları
(Yalnız RA. 51 i geçiren) Kruvazör kuvveti			
Kent	kr.	8-8", 8-4"	Alb. A. E. M. B. Cuningham - Graham (Rear Amiral L. H. K. Hamilton C. B., D. S. O., nun fors gemisi)
Berwick	kr.	Yukarda muharebe filosundaki gemi	
R Kuvveti			
Sheffield	kr.	12-6",8-4"	Alb. A. W. Clarke (Rear Amiral R. L. Burnett, C. B., O. B. E. nin forsu)
Jamaica	kr.	12-6",8-4"	Alb. J. L., Storey.
Opportune (d)	dr.	4-4"	Bnb. J. Lee, Barber D. S. O.
Matchless (d)	dr.	6-4.7",1-4"	Önyzb. J. Movlam, D. S. O.
Denizaltılar			
(J. W. 51 A. nın geçişi sırasında)			
Taurus (P. 339 sonuncu)	11 Torp. tüyubu		Önyzb. M. R. G. Wingfield. D. S. O.
Torbay	11 Torp. tüyubu		Yzb. R. J. Dlutterbuck.
Seanymph (P. 223)	7 Torp. tüyubu		Yzb. C. D. N. Milner, D. S. C.
Sokol (Polonya)	4 Torp. tüyubu		
(J. W 51 B. ve R. A. 51 in geçişi esnasında)			
Trespasser (P. 312)	11 Torp. tüyubu		Yzb. R. M. Favell.
Seadog (P. 216)	7 Torp. tüyubu		Yzb. D. S. R. Martin.
Graph	5 Torp. tüyubu		Yzb. P. B. Mariott.
Unruly (P. 49)	4 Torp. tüyubu		Yzb. J. P. Fyfe.
J W 51 A. konvoyu muhafızları			
Foulknor	dr.	4 4.7", 1-3"	Alb. A. K. Scott, Mancrieff
Fury	dr.	4-4.7", 1-3"	Önyzb. C.H. Compbell, D.S.C.
Echo	dr.	4-4.7"; 1-3"	Önyzb. N. Lanyon
Eclipse	dr.	4-4.7", 1-3"	Önyzb. E. Mack, D.S.O. D.S.C.
Inglefield	dr.	5-4.7", 1-3"	Bnb. A.G. West
Beagle	dr.	2-4.7", 1-3"	Bnb. R.C. Medley, D.S.O.

d) 31 - Aralık harekâtında bulunmıyanlar.

Adı	Tipi	Topları	Komutanları
Boodicea	dr.	3-4.7", 1-3"	Önyzb. E.C. Brodrick
Honeysuckle	korv.	1-4"	Yzb. H.H.D. Mackillican D.S.C R.N.R.
Oxlip	korv.	1-4"	Yzb. C.W. Leadbetter, R.N.R.
Seagull	M/T	1-4"	Önyzb. C.H. Pollock.
Northern Wave	tr.	1-4"	Yzb. W.G. Ogden, R.N.V.R.
Lady Madeleine	tr.	1-4"	Yzb. W.G. Ogden R.N.V.R.
J. W 51 B. konvoyu muhafızları			
Onslow	dr.	4-4.7", 1-4"	R. St. V. Sherbrooke, D.S.O.
Oribi	dr.	4-4"	Bnb. J.E.H. Mc Beath, D.S.O. D.S.C.
Obedient	dr.	4-4"	Önyzb. D.C. Kinloch [1]
Obdurate	dr.	4-4"	Önyzb. C.E.L., Selater, D.E.O.
Orewell	dr.	4-4"	Önyzb. N.H.G. Austen, D.S.O.
Achates	dr.	2-4.7", 1-3"	Önyzb. A.H.T. Johns
Rhododendorn	korv.	1-4"	Önyzb. L.A. Sayers, R.N.R.
Hydarabad	korv.	1-4"	Yzb. S.C.B. Hickman, R.N.R.
Bramble	M/T	1-4"	Bnb. H.T. Rust, D.S.O.
Vizalma	tr.	1-4"	Yzb. R. J. Angleback
Northern Gem	tr.	1-4"	Skipper Yzb. W. J. Mullender, D.S.C. R.D. R.N.R.
RA 51 konvoyu için emniyet J. W 51 A. için emniyet destroyerleri - Boadisea müstesna - ve			
Gleaner	M/T	1-4"	Önyzb. F.J.G. Hewitt, D.S.C.
Cape Argona	tr.	1-4"	Önyzb. E.R. Pote, R.N.R.
St. Kenan	tr.	1-4"	Yzb. Mackay, R.N.R.
Daneman	tr.	1-4"	Yzb. G. O. T. D. Henderson, R.N.V.R.
Cape Mariato	tr.	1-4"	Yzb. H.T.S Clouston.

[1] 31 - Aralık - 1942 de binbaşılığa terfi etmiştir.

Konvoylar

JW 51 A.- Rusyaya

(Komodor Rear Amiral C. E. Turle D.S.O.)
Konvoydaki gemiler 15, tutarı 93000 Gross ton
Destroyerle : Filo yağ gemisi Oligarch konvoya refakat etmiştir.

JW 51 B. — Rusyaya

(Komodor: Alb. R. A. Melhuish, R. I. N.)
Konvoydaki gemiler 14 tutarı 90000 Gross ton. Zayiat yoktur.

RA. 51 — Rusyaya

(Komodor: Rear Amiral C. E. Turles D.S.O.)
Filo yağ gemisi Oligarch bu konvoya refakat etmiştir

Ek F

1942 de Norveçteki Alman su üstü gemileri

Adı	Topları	Düşünceler
Admiral Von Tirpitz (Hat gemisi)	8 - 15, 12 - 6 16 - 4	Ocak ayı ortalarında Norveçe muvasalat etmiştir.
Admiral Scheer. (Cep hat gemisi)	6 - 11, 8 - 6 6 - 4	Şubat sonlarında vâsıl olmuş, kasım ayı başlarında Almanyaya dönmüştür.
Lutzow. (Cep hat gemisi)	Scheer gibi	Mayıs sonlarında vâsıl olmuş, ağustos başlarında Almayaya dönmüş, aralık ayı ortasında tekrar Almanyaya dönmüş.
Admiral Hipper. (Kruvazör)	8 - 8, 12 - 4 9 - 6	Mart sonlarında vâsıl olmuş.
Koln. (Kruvazör)	9 - 6, 6 - 3.5	Aralık ayı ortalarına doğru vâsıl olmuş.
Nurnberg. (Kruvazör)	9 - 6, 8 - 3.5	Kasım ayı ortalarında vâsıl olmuştur.
Destroyer.	5 - 5	Muhtelif adette olup mayıs nihayetinden sonra en fazla 9 ilâ 10 adedi.

Not

Düşünceler sütununda gösterilen hususat harekât, gizli servis erkezi (N. I. D.) den alınmıştır.

Prens Eugen, Amiral Scheer ile birlikte 23 - şubatta gelmiş, fakat Trontheime yaklaşırken Trinident denizaltısı tarafından torpillenerek hareketten sâkıt kalmış ve mayısta Almanyaya dönmüştür.

Z. 26 destroyeri, 29 - martta, Trinidat tarafından batırılmış, sonra PQ 13 konvoyunu desteklerken ayni gün bir Alman destroyeri tarafından kendisi de batırılmıştır.

Hermann Schoenan destroyeri Foresight ve Forster tarafından - Edinburgh'un batması sırasında - 2 - mayısta batırıldı.

JW. 51 B. konvoyuna Almanların hücumu esnasında Friedrick Eckoldt destroyeri 31 - aralıkta Sheffield tarafından barırılmıştır.

İçindekiler (İndeks)

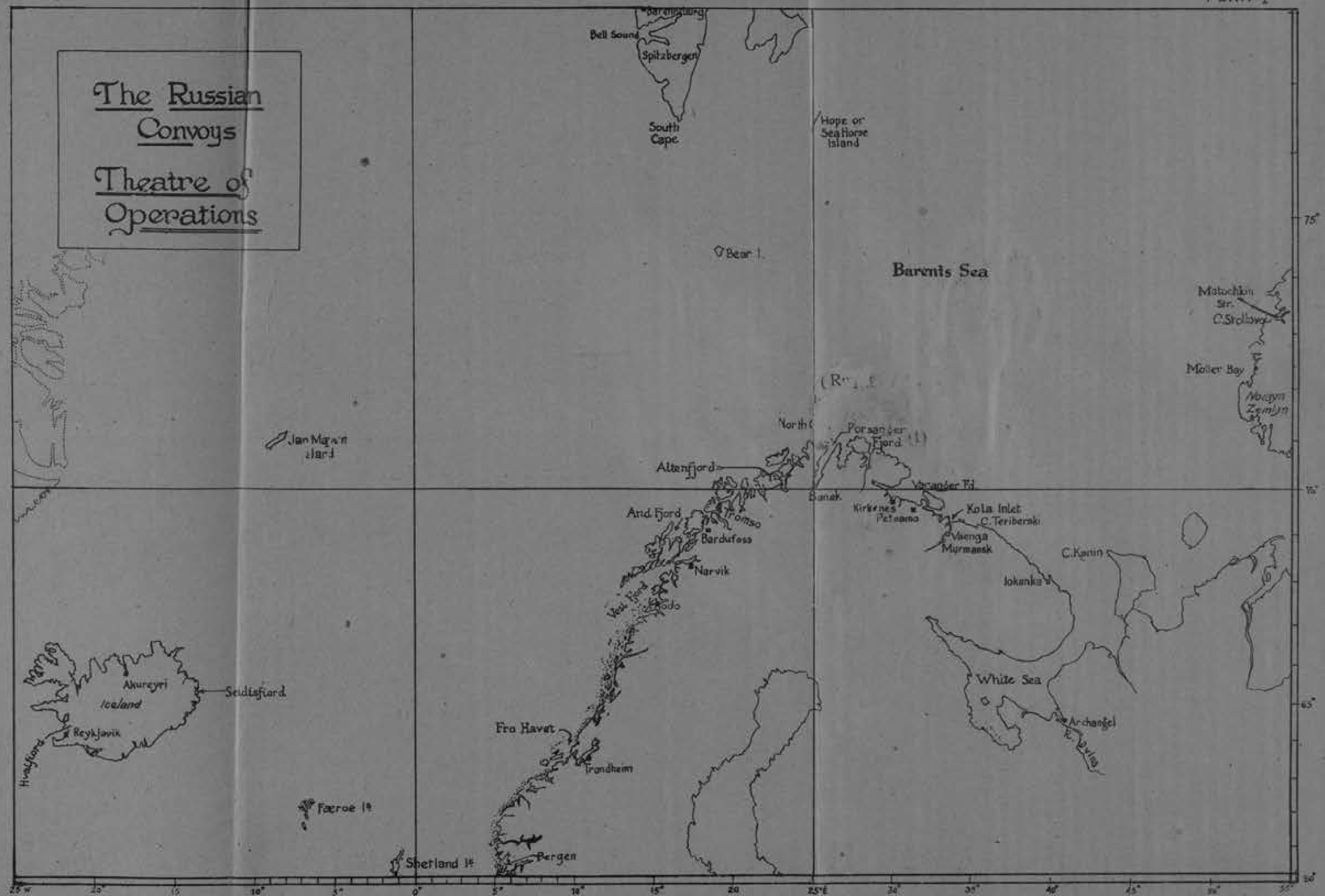
Giriş sahifelere göre olmayıp paragraflara göredir.
Tarihler şöyle gösterilir : - 6/3, 4 = 6 mart paragraf 4
Konvoyların listesi için Ek A (1) e bakınız.
Müttefik harp gemileri ve komutanları listesi için Ek B, C, D, E. ye bakınız.
İndeksteki hava hücumları listesinde yalnız metinde gösterilenler dahildir ve bu müddet içinde olanların hepsi değildir.

RUMUZLAR :

H. S.	=	Hava savunma gemileri.
U. T.	=	Uçak taşıt gemisi.
H. Kr.	=	Hat kruvazörü.
hg.	=	Hat gemisi.
K. T. G.	=	Katapultlu ticaret gemisi.
Korv.	=	Korvet.
kr.	=	Kruvazör.
dr.	=	Destroyer.
M/T.	=	Mayn tarayıcı.
Dz. Alt.	=	Denizaltı.
tr.	=	Troler.

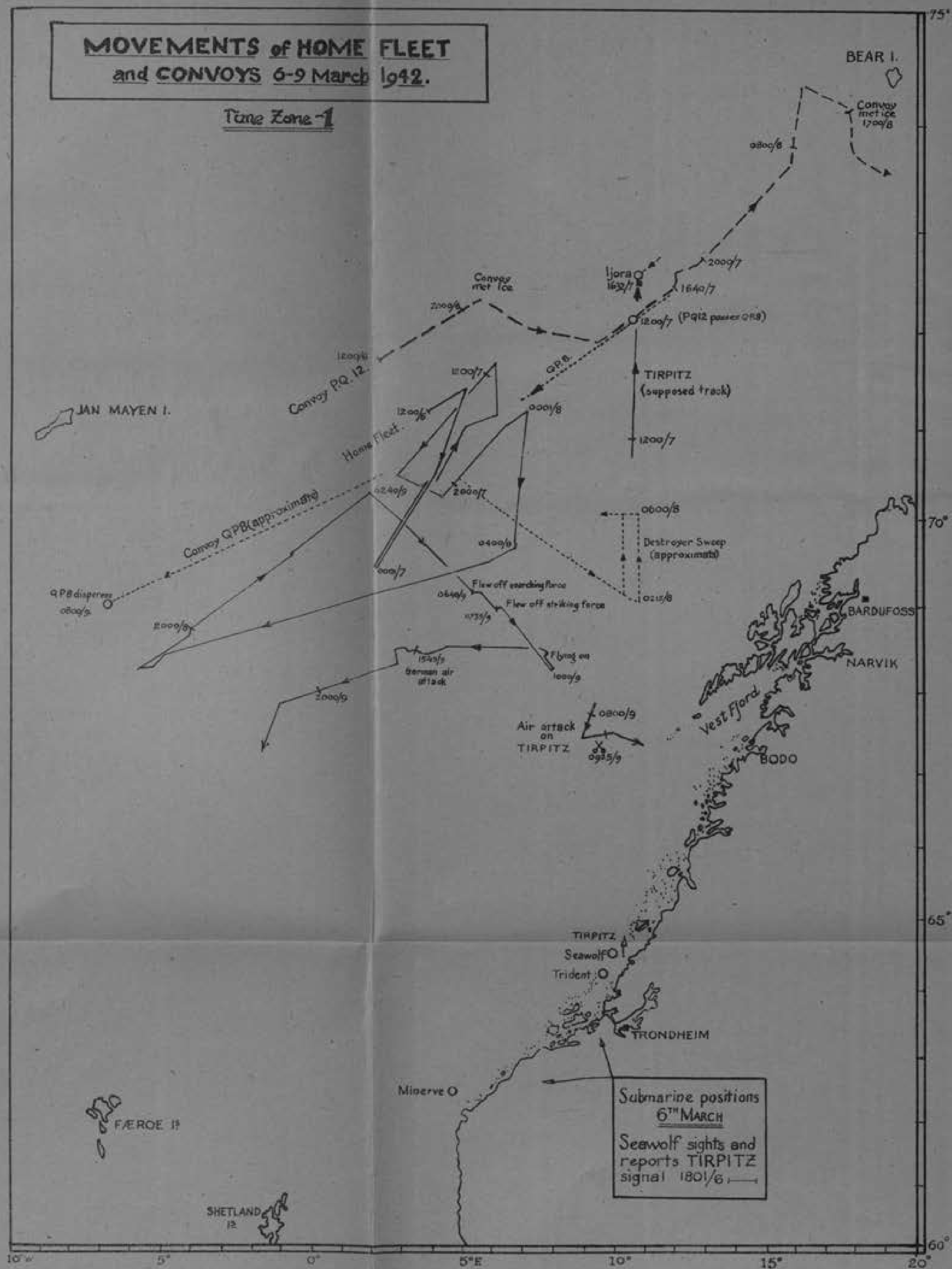
Gemiler:

PLAN 1

The Russian Convoys
Theatre of Operations
Bell Sound
Spitzbergen
South Cape
Hope or Sea Horse Island
Bear I.
Barents Sea
Matochkin Str.
Moller Bay
North C.
Porsanger Fjord
Altenfjord
Varanger Fd.
Banak
Kirkenes
Petsamo
Kola Inlet
C. Teriberski
Vaenga
Murmansk
And. Fjord
Tromso
Bardufoss
Narvik
Vest Fjord
Bodo
C. Kanin
Jokanka
White Sea
Archangel
R. Dvina
Jan Mayen Island
Akureyri
Iceland
Seidisfiord
Reykjavik
Hvalfiord
Fro Havet
Trondheim
Færoe Is
Shetland Is
Bergen
75°
70°
65°
60°
25°W
20°
15°
10°
5°
0°
5°
10°
15°
20
25°E
30°
35°
40°
45°
55°

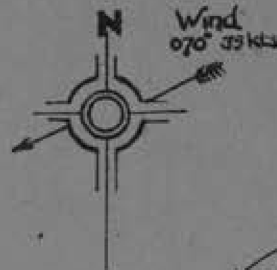
PLAN 2

MOVEMENTS of HOME FLEET and CONVOYS 6-9 March 1942.
Time Zone -1
BEAR I.
Convoy met ice 1700/8
0800/8
2000/7
Ijora 1632/7
1640/7
Convoy met Ice
2100/6
1200/7 (PQ12 passes QP8)
1200/6
Convoy P.Q. 12.
Q.P.8.
TIRPITZ (supposed track)
1200/7
1200/7
JAN MAYEN I.
1200/6
0001/8
Home Fleet
Convoy QP8 (approximate)
0240/8
2000/7
0600/8
Destroyer Sweep (approximate)
0400/9
0001/7
0215/8
Flew off searching force
Flew off striking force
QP8 disperses 0800/9
BARDUFOSS
2000/8
Flying on 1000/9
1540/9 German air attack
NARVIK
2000/9
0800/9
Air attack on TIRPITZ
0925/9
Vest Fjord
BODO
TIRPITZ
Seawolf
Trident
TRONDHEIM
Minerve
Submarine positions 6TH MARCH
Seawolf sights and reports TIRPITZ signal 1801/6
FÆROE IS
SHETLAND IS
75°
70°
65°
60°
10°W
5°
0°
5°E
10°
15°
20°

Air Attack on "TIRPITZ"

9th March, 1942.

832 Sqdn. { 1st Sub-flight 4A. 4B. 4C.
2nd Sub-flight 4R. 4M 4P (shot down)

817 Sqdn { 1st Sub-flight 5L. 5B. 5C. (shot down)
2nd Sub-flight 5M. 5H. 4G

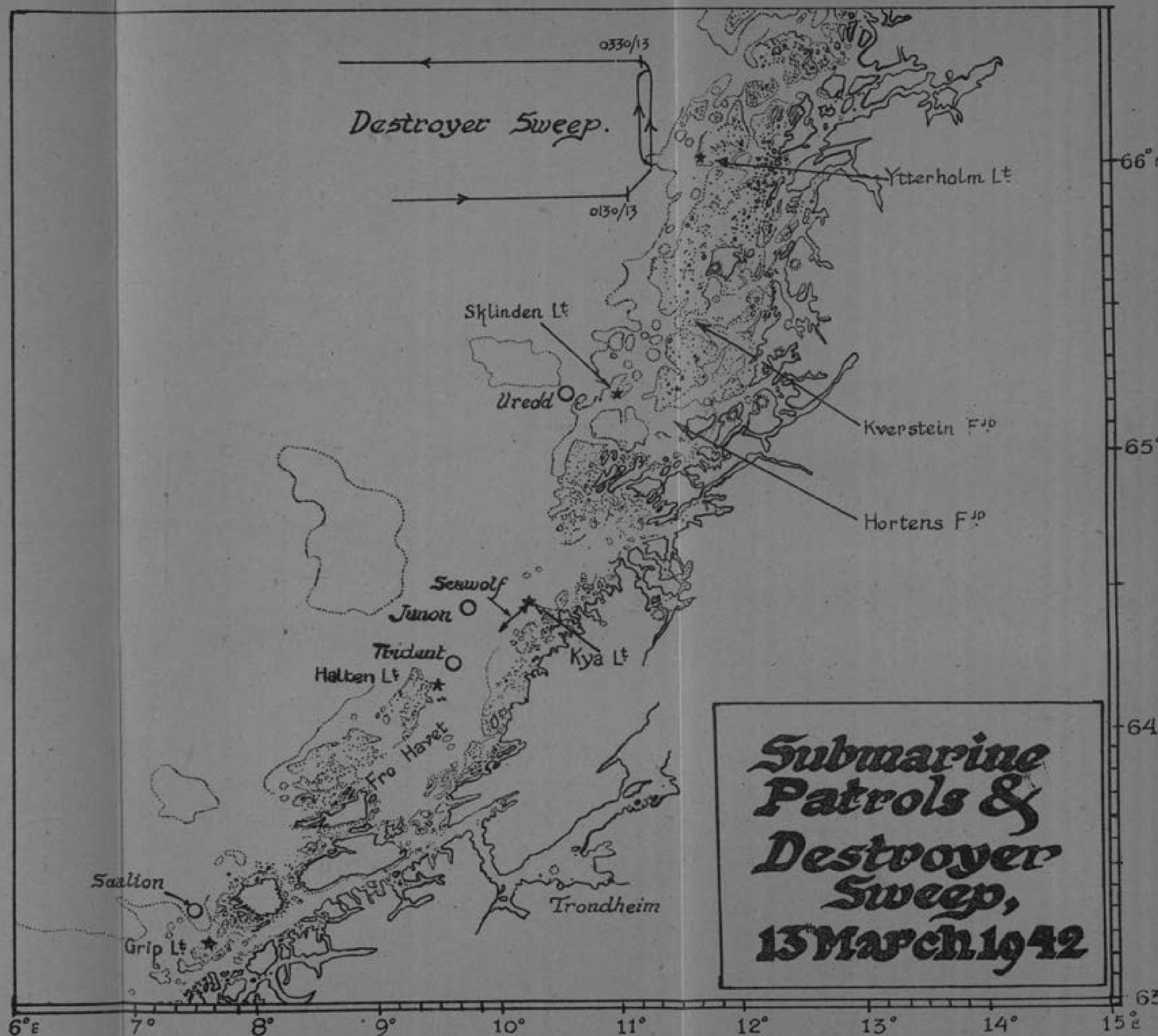
Scale in yards.

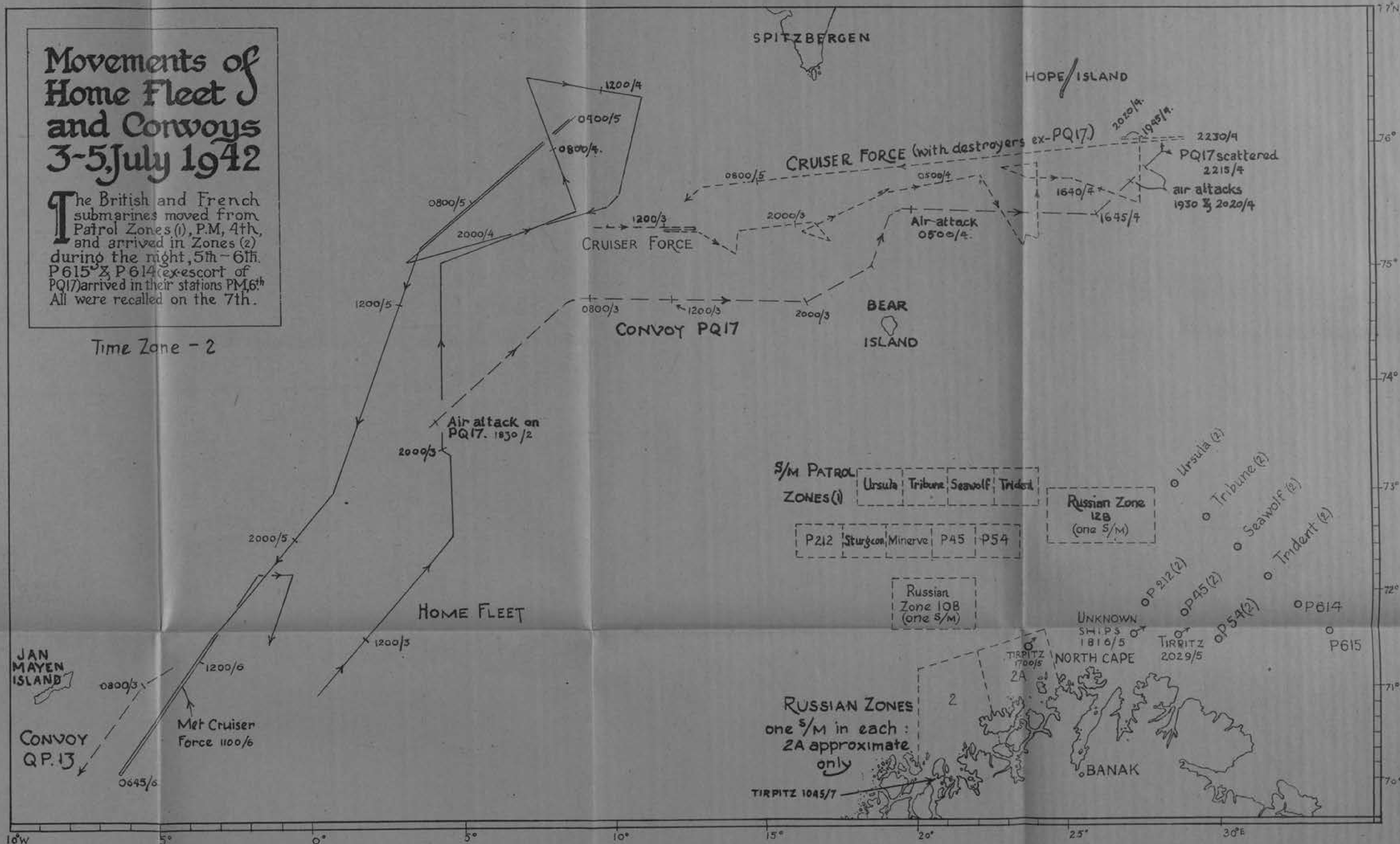
Remarks.

Turning circle of TIRPITZ assumed to be 1000 yds. Dropping positions shown are approximately twice the range as estimated by pilots. As no hits were observed it is considered torpedoes must have been dropped outside range. Camera record only obtained by one aircraft (4 R) and shows 2100 yds range. Estimated speed of enemy 28 knots allowing loss of speed of 3 knots during the turn.

PLAN 4

Destroyer Sweep.
0330/13
0130/13
Ytterholm Lt
Sklinden Lt
Uredd
Kverstein Fd
Hortens Fd
Seawolf
Junon
Kya Lt
Trident
Halten Lt
Fro Havet
Sealion
Grip Lt
Trondheim
66° N
65°
64°
63°
6° E
7°
8°
9°
10°
11°
12°
13°
14°
15° E
Submarine Patrols & Destroyer Sweep, 13th March 1942

Movements of Home Fleet and Convoys 3-5 July 1942
The British and French submarines moved from Patrol Zones (1), P.M, 4th, and arrived in Zones (2) during the night, 5th - 6th. P615 & P614 (ex-escort of PQ17) arrived in their stations PM, 6th. All were recalled on the 7th.
Time Zone - 2
SPITZBERGEN
HOPE ISLAND
BEAR ISLAND
JAN MAYEN ISLAND
CRUISER FORCE (with destroyers ex-PQ17)
CRUISER FORCE
CONVOY PQ17
PQ17 scattered 2215/4
air attacks 1930 & 2020/4
Air attack 0500/4.
Air attack on PQ17. 1830/2
HOME FLEET
CONVOY QP.13
Met Cruiser Force 1100/6
S/M PATROL ZONES (1)
Ursula
Tribune
Seawolf
Trident
P212
Sturgeon
Minerve
P45
P54
Russian Zone 12B (one S/M)
Russian Zone 10B (one S/M)
RUSSIAN ZONES one S/M in each : 2A approximate only
Ursula (2)
Tribune (2)
Seawolf (2)
Trident (2)
P212 (2)
P45 (2)
P54 (2)
P614
P615
UNKNOWN SHIPS 1816/5
TIRPITZ 2029/5
TIRPITZ 1700/5
TIRPITZ 1045/7
NORTH CAPE
BANAK
2A
2
1200/4
0900/5
0800/4.
0800/5
2000/4
1200/5
2000/3
2000/5
1200/6
0800/3
0645/6
1200/3
0800/3
1200/3
2000/3
1200/3
2000/3
0500/4
1640/4
1645/4
2020/4
1945/4
2230/4
0800/5
77°N
76°
75°
74°
73°
72°
71°
70°
10°W
5°
0°
5°
10°
15°
20°
25°
30°E

Convoys PQ 18 · and QP 14. · September 1942

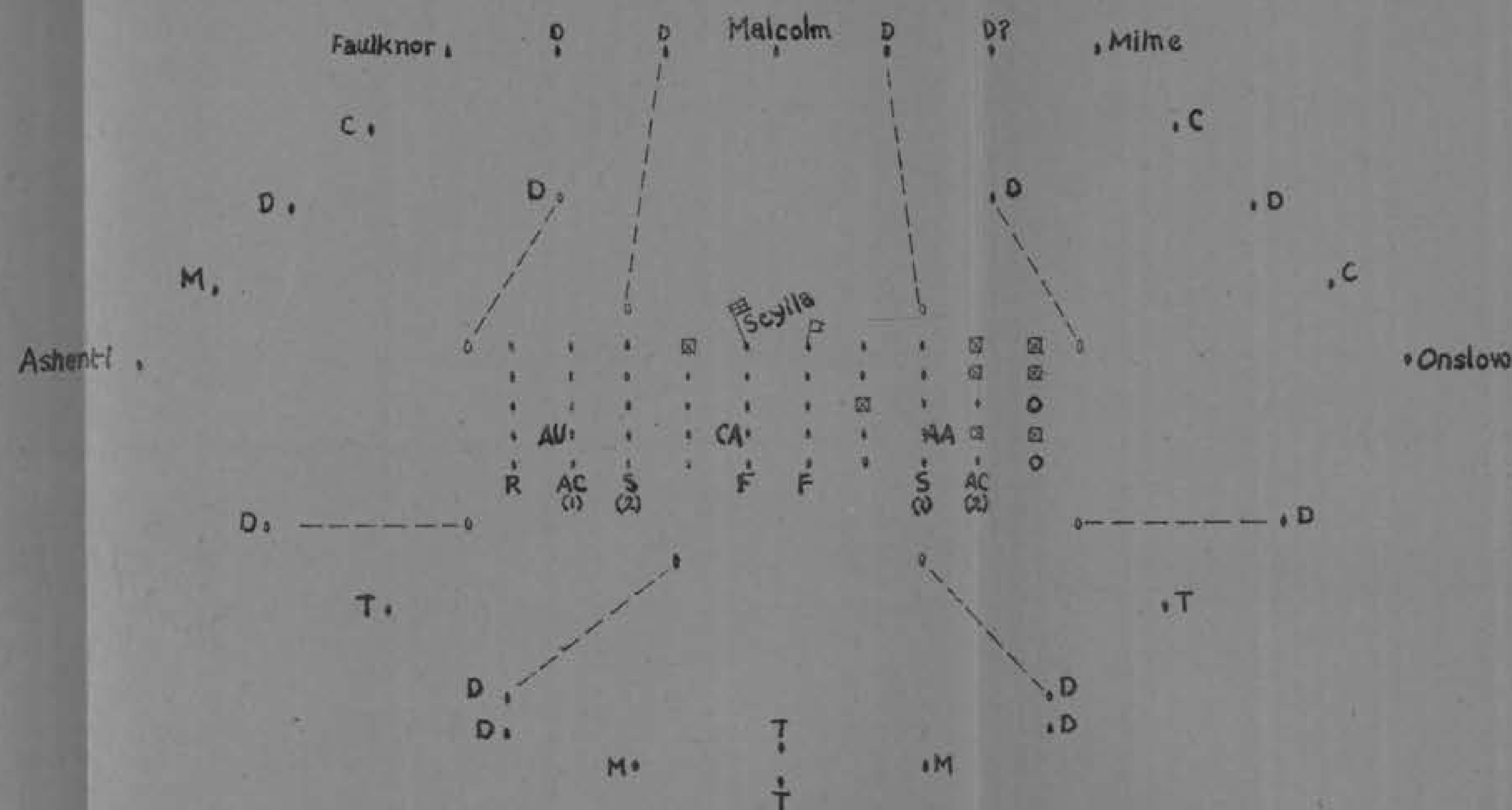
"S/M attack" means successful German attack on convoy.
"S/M prob. sunk" means a British claim.

Time Zone -1

CRUISER FORCE:
(In these waters from pm, 17th to am 20th)
0400/20
1200/19
Lowe Sound
Bell Sound
SPITZBERGEN
1200/19
SOUTH CAPE
HOPE I.
S/M attack 0520/20
R.A. Burnett rejoined from Bell Sound.
Air attack 2035/13
S/M attack 0330/14
1200/18
CONVOY QP14.
S/M attacks 1720/20
1900/20
S/M attack 0855/13
Air Attacks, 13th 1500, 1530, 1615.
S/M prob. sunk 1055/14.
Air attacks 14th 1235, 1300, 1410, 1430
CONVOY PQ18
Air Attack 1245/15.
S/M prob. sunk 0300/16
R.A. Burnett joined 0800/17
CONVOY PQ18.
BEAR I.
CONVOY QP14.
R.A. Burnett parted company 1500/16.
1830/20
Submarine zones: occupied, seven at a time, on dates marked.
12th
R.m. 19th
13th
14th
15th and pm
17th
BATTLEFLEET cruising 13th and 20th September
1200/20
0230/13
0800/11
S/M attack 0630/22
Unique
P.45
P.221
P.54
Uredd
Tribune
Tigris
JAN MAYEN I.
Uredd, 7th-10th; Rubis, 16th-19
Rubis' minefield, 19th
Alten Fjord
NORTH CAPE
P.54 9th & 10th
Tigris 7th-10th
German Ships 1515/10
And Fjord
German Ships 1415/10
BANAK Air Station
Kola Inlet
BARDUFOSS Air Station
Tribune 7th-10th
German Ships 1040/10
NARVIK
air attacks 0520 to 1030/18
C. KANIN
1200/12
shadowed until 1300 by enemy aircraft.

78° 77° 76° 74° 73° 72° 71° 70° 69° 68° 67½°

15°W 10° 5° 0° 5° 10° 15° 20° 25° 30° 35° 40° 45° 50°E

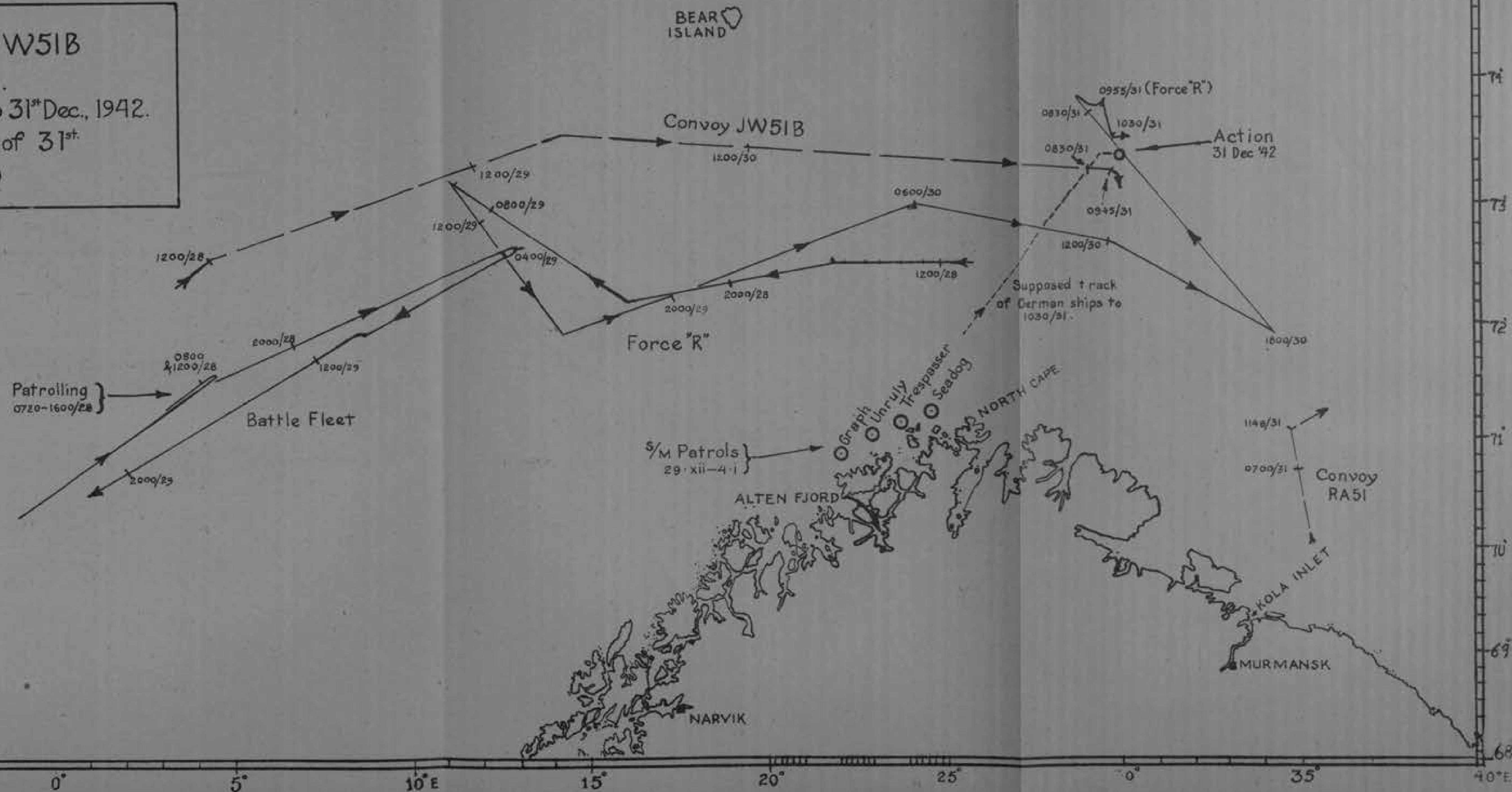
Convoy PQ18.

Cruising Order with full escort.

Reference to letters and symbols.

- Flagship of Rear-Adm: Burnett.
- Commodore's ship.
- AA | anti-aircraft ships
- AU | ALYNBANK ULSTER QUEEN.
- AC (1) alternative stations for
- AC (2) escort carrier AVENGER
- C .... corvette
- CA .... C. A. M. ship.
- D .... destroyer.
- F .... Fleet oiler
- M .... minesweeper
- R .... rescue ship
- S (1), S (2) alternative stations for two submarines and escorting corvette
- T .... Trawler.
- O ships sunk by submarine AM, 13 Sept. do. by aircraft, PM do.

The destroyers named were ships of Captains (D) and of Senior Officer, permanent escort (MALCOLM) The station marked D? may not have been occupied. Certain destroyers closed to the stations marked o, when attack from the air became imminent. The convoy was formed in ten columns, four cables apart, ships in column two cables apart.

CONVOYS JW51B
and RA 51.
Movements 28th Dec, to 31st Dec., 1942.
(Up to the action of 31st.
December.)
Time Zone -1
BEAR ISLAND
Convoy JW51B
1200/30
1200/29
0800/29
1200/29
0400/29
1200/28
0600/30
1200/30
1200/28
2000/28
2000/29
Force "R"
0955/31 (Force "R")
0830/31
1030/31
0830/31
0945/31
Action
31 Dec '42
Supposed track
of German ships to
1030/31.
1800/30
2000/28
0800
1200/28
1200/29
Patrolling
0720-1600/28
Battle Fleet
2000/29
JAN MAYEN
ISLAND
S/M Patrols
29·xii-4·i
Graph
Unruly
Trespasser
Seadog
NORTH CAPE
ALTEN FJORD
1148/31
0700/31
Convoy
RA51
KOLA INLET
MURMANSK
NARVIK
10°W.
5°
0°
5°
10°E
15°
20°
25°
30°
35°
40°E
75°
74°
73°
72°
71°
70°
69°
68°

ACTION in DEFENCE of CONVOY JW51B 31st. December, 1942.

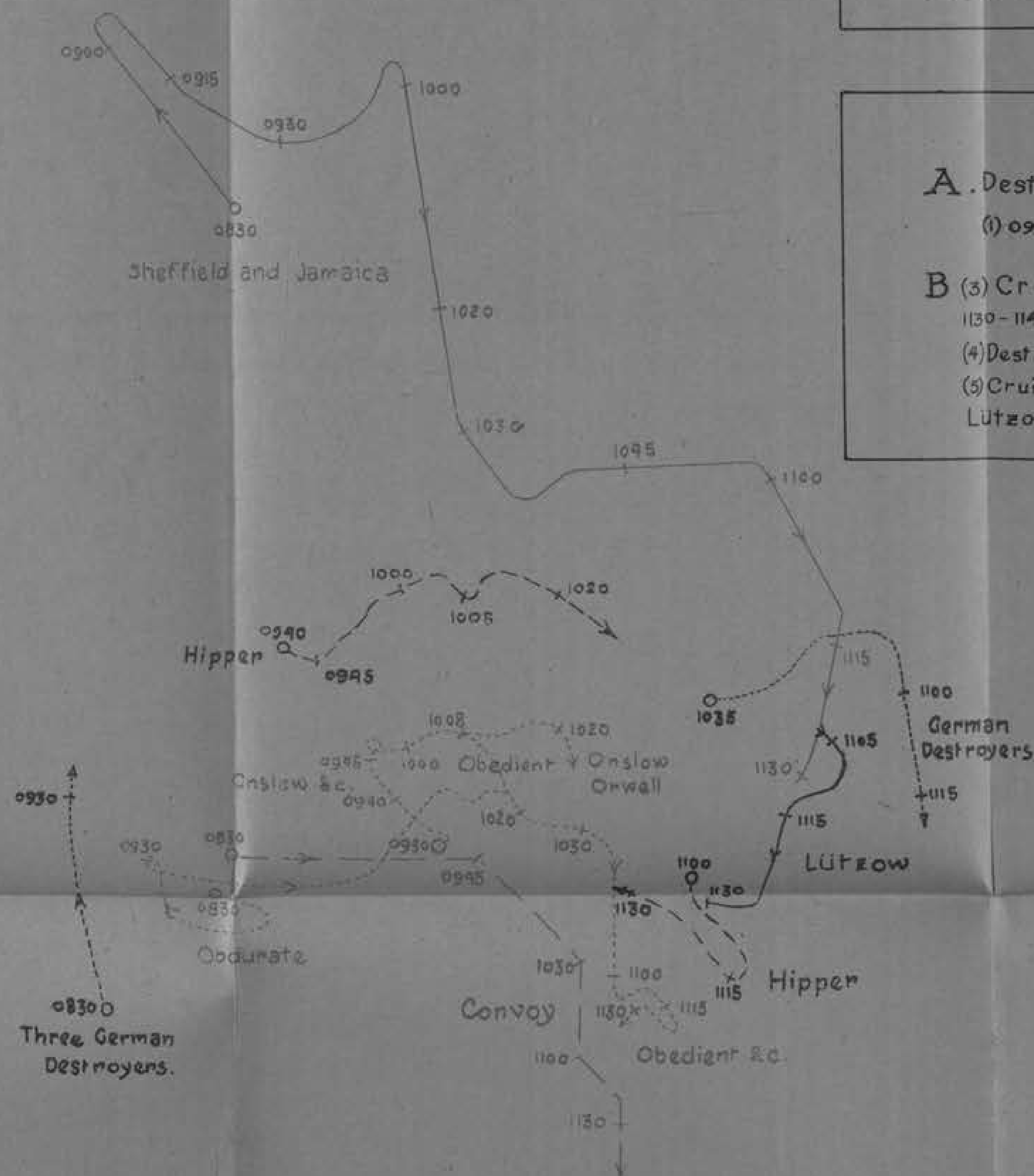
Engagements

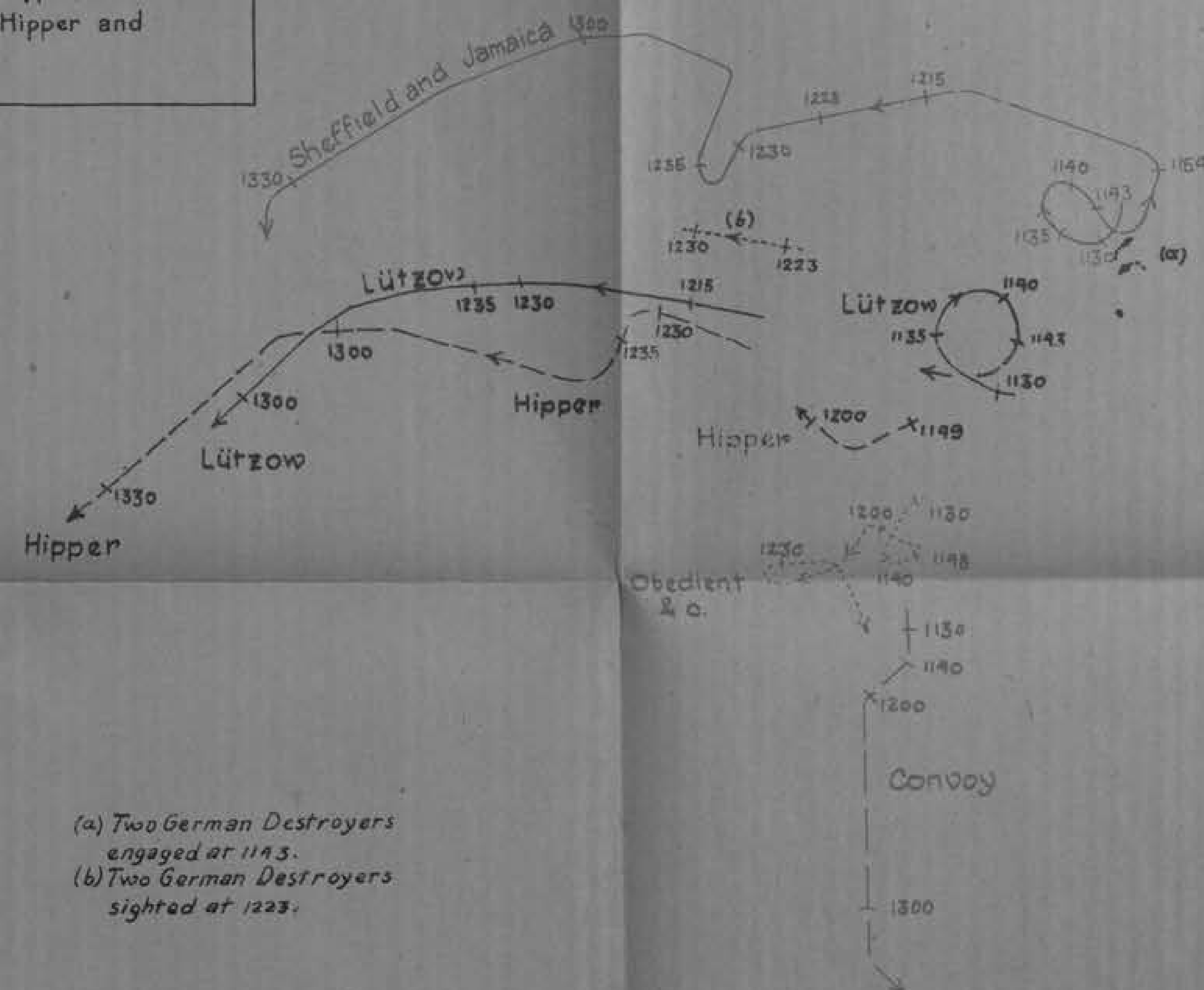
A. Destroyers against Hipper.
(1) 0940 - 1022. (2). 1100 - 1130.

B (3) Cruisers against Lützow, 1130 - 1143, & against destroyers, 1143 - 1154.
(4) Destroyers against Hipper, 1155 - 1202.
(5) Cruisers against Hipper and Lützow, 1229 - 1238.

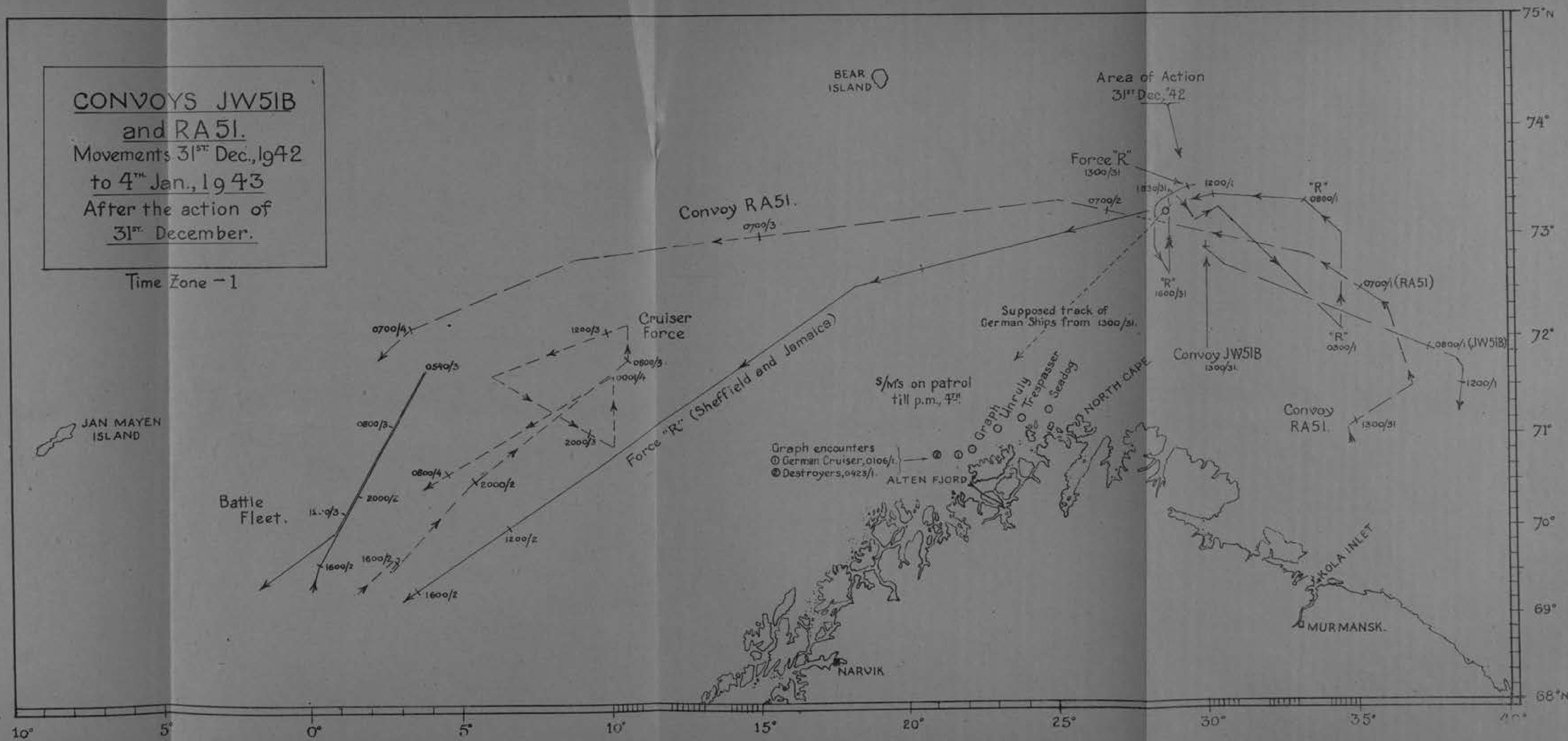
Position of Convoy at noon about 73° N., 30° E..

Scale in sea miles.

(a) Two German Destroyers engaged at 1143.
(b) Two German Destroyers sighted at 1223.

CONVOYS JW51B
and RA51.
Movements 31st Dec., 1942
to 4th Jan., 1943
After the action of
31st December.
Time Zone -1
BEAR ISLAND
Area of Action
31st Dec. '42
Force "R"
1300/31
Convoy RA51.
0700/3
0700/2
1830/31
1200/1
"R"
0800/1
"R"
1600/31
0700/1 (RA51)
"R"
0300/1
0800/1 (JW51B)
1200/1
Convoy JW51B
1300/31.
Convoy
RA51.
1300/31
Supposed track of
German Ships from 1300/31.
0700/4
Cruiser
Force
1200/3
0800/3
0001/4
0540/3
2000/3
0800/3
0800/4
2000/2
2000/2
1600/2
1600/2
1600/2
1200/2
Force "R" (Sheffield and Jamaica)
Battle
Fleet.
JAN MAYEN
ISLAND
S/M's on patrol
till p.m., 4th
Graph
Unruly
Trespasser
Seadog
NORTH CAPE
Graph encounters
① German Cruiser, 0106/1.
② Destroyers, 0423/1.
ALTEN FJORD
KOLA INLET
MURMANSK.
NARVIK
75°N
74°
73°
72°
71°
70°
69°
68°N
10°
5°
0°
5°
10°
15°
20°
25°
30°
35°
40°